

videt Sco. xij. di. 4. sen. q. i. in solutiōe qōnis. q. ta-
lis respectus potest pertinere ad genus actiōis: po-
sito q. actio dicat nō tñ respectū agentis ad passūz
sed forme informātis ad illud qd informatur. Vel
pōt pertinere ad gen⁹ passionis si passio dicat non tñ
respectum passi ad agens s; ad formā. Circa qd
notādū q. l; ois forma recepta siue in potētia cog-
nitua: siue in potētia appetitiua possit dici passio: si-
ue fiat cū trāsmutatione corporali: ut delectatio sit
cū cordis dilatatiōe. dolor vō uel tristitia cū restri-
ctione: siue fiat absq; huiusmodi trāsmutatiōe: ut
cōceptus aie dicuntur passiones. Unde in libro p^o per
yermenias dicit q. uoces sunt earūz que sunt in aia
passionū note. i. signa cōceptū sine rerū cōceptarū
tamē huiusmodi forme in passio recepte nō spectāt
ad gen⁹ passionis, sed bene ipsa receptio huiusmo-
di formarū. De ceteris autē predicamētis. s. qñ ubi
situs et habit⁹ nō facit autē mentionē nisi in generali
et ideo de his breuiter me expediā. Et pmo de pre-
dicamēto quādo: quod sic diffinitur ab auctore sex
p^oncipiorum.

De predicamento Quando.

Quando est qd ex adiacentia tempo-
ris in re tēporali derelinqtur: ut ho-
die esse cras fore. Itē duplex est quā-
do. s. simplex et cōpositū sicut duplex est tem-
pus. Itē tres sunt pprietates quādo. P^ori-
ma est q. quādo non suscipit magis neq; mi-
nus. Secūda est q. quādo nihil est cōtrariū
Tertia est q. quādo est in omni illo quod in-
cipit esse in tempore.

De uidentia huius sciēdum q. qñ in p^oposi-
to tñ ualeat sicut esse aliqñ uel in aliquo tpe:
ut esse hodie eri cras: esse in tēpore presenti
p^oterito et futuro. Est igit qñ respect⁹ causatus in re
temporali ex adiacentia tēporis ad ipsam. Ex quo
patet q. qñ est respectus extrinsecus adueniēs: quia
nō necessario sequit⁹ extrema posita in esse. pōt enīz
esse tēpus et res tēporalis absq; huiusmodi adiacē-
tia: et sic absq; qñ: utputa si ponatur restēporalis ex-
tra celum. Tempus enīz hic sumit⁹ pro tpe quod est
mēsurā motus celi. Et ideo illo tempore pprie mē-
surant⁹ tēporalia que habent inuātabilitatez a motu
celi. Unde dicit doc. subtilis. xlii. di. 4. sen. q. xij. in
soluzione ar. q. mot⁹ corporis gloriofi nō mēsurabit⁹
tpe nostro: q. nō erit subiectū uariatiōi: tunc corpus
nostrum nec aggrauans.

De predicamento Ubi.

Ubi est circūscriptio corporis locati
a loci circūscriptiōe pcedens: ut in
ecclesia esse in foro eē. Et diuidit⁹ ubi
quia quoddā est ubi simplex. et est illud qd a
simplici loco pcedit ut est locus pūctorū. Et
quoddā est ubi cōpositū: et est illud quod
a loco cōposito pcedit. pprietates ubi sunt
due. P^orima est q. ubi nihil est cōtrariū. Se-
cūda est q. ubi nō suscipit magis neq; min⁹
hoc est q. ubi non recipit intensiōem et re-
missiōem.

Ubi vō est respectus corporis a loci circūscri-
ptione pcedens. Circa qd sciēdū q. ubi in
p^oposito est esse alicubi localiter: ut esse in ci-

uitate: in ecclesia: in domo: in camera: vñ ubi dicit
respectū corporis circūscripti seu locati ad locū cir-
cūscribentēz. Ipsa autē circūscriptio actiua que fim-
dat⁹ in loco circūscribēte l; significet per modū acti-
onis: nō tamē est actio sed relatio p^otinēs ad hoc ge-
nus s; Sco. di. i. 2. sen. q. v. Quod ex hoc patet qz
sup^oficies corporis cōtinētis cū sit quātitas que cōse-
quitur materiā nō est forma actiua. Quod autē ubi
sit respect⁹ extrinsecus adueniēs patet cū corpus et
locus possint esse etiā app^oximata absq; circūscri-
ptiōe locati seu coextēsiōe: ut patet de corpore xpī
in sacramēto altaris qd est p^osens spēs panis et uini
nō tamē localiter cū sit in quilibet parte totū: et sic nō
coextēdit⁹ ipsis spēsibus. Possit etiā de⁹ facere cor-
pus et locum absq; ubi etiā large sumpto qd est esse
tñ in loco p^osentia^ol: utputa formādo aliqđ corp⁹
extra vniuersūz: et annihilādo oia que sunt in sup^oficie
p^ocaua celi: ut declarat Sco. xi. q. quolibetoz ar. 2°.
Tūc enī essent corp⁹ et loc⁹ sine respectu p^osentia^olita-
tis. Et si q^oras in quo p^odicamento ponet⁹ ubi angeli
cū angelus nō sit in loco circūscriptiue: sed tñ p^osen-
tia^olter seu diffinitiue. Rūdeo q. accipiēdo ubi p^o-
prie put⁹ diffinit⁹ ab auctore sex p^oncipiorū non pone-
tur in hoc p^odicamēto cū angelus nō circūscribat⁹ lo-
co: s; bñ accipiēdo large pro respectu p^osentia^olitas
ad locū. Uñ Sco. i. di. 4. sen. q. i. dicit q. l; non sint
plura genera q; decē tamē rōnes eoz nō ita assignā-
tur generaliter sicut possent assignari. Cū autēz ubi
sit respectus extrinsec⁹ adueniēs: ita etiā erit situs
uel p^ositio cū p^osupponat ubi.

De positione.

Positio est quedāz partium situs et ge-
nerationis ordinatio: ut sessio statio:
et sic de alijs. Item tres sunt pprieta-
tes p^ositiōis. P^orima est q. p^ositio nō habet
cōtrariū. Secūda est q. p^ositio nō suscipit
magis neq; minus. Tertia est pprius est p^o-
sitioni substantie p^oroxime assistere.

Orandū q. situs uel p^ositio ultra esse in loco
dicit ordinē partium ad inicē et ad ipz locū.
Unde fm Sco. ubi supra duplex est p^ositio:
Quedā enī dicit ordinē partium ad inicē. et hec est dif-
ferētia quantitatis. alia dicit ordinē partium in loco
que dicitur p^odicamētū situs: ut stare sedere iacere.

De habitu.

Habitus est corporū et eozū que circa
corpus sunt adiacentia: ut tunicatum
esse: loricator esse. Et tres sunt pprie-
tates eius. P^orima est q. habit⁹ suscipit ma-
gis et min⁹: ut eques est armator peditē. Se-
cūda est q. habitus non habet cōtrarium.
Tertia est q. habitus semper est in pluribus
scilicet in habente et in habito.

Habitus autē est corporū et eozū que circa cor-
pus sunt adiacētia: ut armatio: induitio: cal-
ciatio. Quod autem habitus sit respect⁹ ex-
trinsecus adueniēs patet quia non necessario se-
quitur extrema posita in esse. Possunt enīz corpus
et arma esse sine tali respectu: utpote si vnum nō ap-
plicetur alteri.

Igitur autem alterum alteri opponi
quadrupliciter. Oppositorum enim
quedam

quedam sunt relativa: ut pater et filius. Du-
 plum et dimidius. Quedam sunt priuatiue
 opposita: ut puatio et habitus: visus et cecitas
 auditus et surditas. Alia sunt contrarie oppo-
 sita: ut albus et niger. Alia sunt contradictorie
 opposita: ut sedere non sedere. Que autem sunt
 relative opposita dictus est in capitulo de re-
 latione. Contraria sunt quecumque sub eodem ge-
 nere posita. maxime a se inuicem distat. mu-
 tuo se expellunt. et eidem susceptibili vicissim
 insunt. a quo mutuo se expellunt nisi alterum
 insit a natura: ut albedo in cigno: et nigredo
 in coruo et ethiopi. Caliditas autem non est in
 igne ut accidens in subiecto: immo ut substan-
 tiale in eo cuius est substantiale: sicut sunt quedam
 que cadunt in diffinitione alicuius. non solum pre-
 dicationem. sed potius ut principium. ut punctus
 in diffinitione linee. et vnitas in diffinitione
 numeri. Et iste modus eendi in continetur sub
 quarto modo secundum que vnique pars diffini-
 tionis est in suo diffinito: et sic ignis non est
 subiectum caliditatis: sed materia ignis est subie-
 ctum eius. hec enim susceptibilis est caliditatis
 et frigiditatis: unde caliditas est in materia
 ignis ut in subiecto. in igne vero non ut in sub-
 iecto sed ut substantiale in eo cuius est substantiale
 Priuatiue opposita sunt que habent fieri cir-
 ca idem subiectum ordine irregressibili et tpe de-
 terminato a natura. Ordine irregressibili dico
 quod ab habitu in puationem deuenire possibile
 est. sed non econuerso. Impossibile enim est a
 puatione in habitum regressum fieri: ut visus
 et cecitas habent fieri circa oculum. A visu autem de-
 uenire in cecitatem possibile est sed non econuerso.
 Je determinat auctor de post predicamentis:
 que ualent ad declarationem predicamentorum.
 Et primo tractat de oppositione. Circa quod
 sciendum quod duplex est oppositio. quedam complexorum: et
 de illa fit mentio in tractatu propositionum. alia est inco-
 mplexorum: et de hac habet in proposito. est autem oppositio
 formalis repugnancia aliquorum duorum que impossibi-
 le est simul esse in eodem respectu eiusdem: et sunt quatuor
 species eius. scilicet oppositio relativa et contraria priuatiua:
 et contradictoria. Si arguatur quod omnia opposita sunt rela-
 tiua: cum oppositum dicatur habitudine vnus oppositi ad
 aliud. Est enim oppositio oppositorum oppositio: et
 oppositum est oppositi oppositum. ergo oppositio relati-
 ua male ponitur species distincta ab alijs. Respondeo quod si op-
 posita in quantum opposita siue quantum ad per se signifi-
 cationem uel intentionem oppositorum seu repugnanciam di-
 cantur relative ad inuicem: tamen quantum ad abstractum quod
 subest illi intentioni non omnia opposita sunt relativa. im-
 mo quedam sunt contra: ut albus et niger. quedam relativa:
 ut pater et filius. Non est autem inconueniens oppositionem esse
 de genere relationis: sed opposita: ut albedo et nigre-
 do pater et filius sunt diuersorum generum. Relationes enim
 eiusmodi fundantur in rebus diuersorum generum: ut iden-
 titas in substantia: similitudo in qualitate: et equalitas
 in quantitate. Illud etiam quod est alicuius generis sicut

concretum generis relationis potest denotative dici de
 pluribus generibus secundum Scotum. xij. di. 4. sen. q. i.
 Sunt autem relative opposita que ad inuicem referuntur.
 ut pater et filius. que quidem non possunt simul inesse ei-
 dem respectu eiusdem: sed bene respectu diuersorum. differe-
 runt vero relativa a contrarijs: quod vnus relativum coarctat aliud
 ad sui esse: ut pater non potest esse quin habeat filium: non sic
 de contrarijs. Contraria autem sunt que sub eodem genere posi-
 ta maxime ad se inuicem distat. et eidem susceptibili vi-
 cissim insunt vnus alterum expellendo: nisi alterum insit
 a natura: ut albedo inest cigno et nigredo coruo. Ista
 descriptio contrarij satis patet ex his que dicta sunt in
 precedentibus: ut albedo et nigredo contrarij que maxime
 distat in genere colorum: nec possunt inesse eidem simul secundum
 idem bene secundum diuersa. Et intelligitur distantia contrarij
 de distantia que dicitur repugnancia formalis: non autem
 de distantia locali. Sursum enim et deorsum bene large
 possunt dici contraria non tamen stricte: que quidem habent in-
 ter se distantiam localem: non tamen habent repugnanciam
 formalem. Unde idem corpus virtute diuina posset esse
 sursum et deorsum: ut diffuse declarat Scotus. i. di. 4.
 sen. q. ij. quia autem auctor fecerat mentionem de contra-
 rijs que alicui insunt a natura: ut caliditas inest igni
 a natura: ideo dicit quod caliditas non est in igne sicut
 accidens in subiecto: sed sicut substantiale in eo cuius
 est. Est tamen in materia ignis sicut accidens in
 subiecto. Ad cuius euidenciam notandum quod si auctor
 non teneatur a pluribus eo modo quo sonat eius uer-
 ba: potest tamen aliquo modo exponi. unde substantia-
 le potest sumi vno modo pro eo quod est de ratione for-
 mali quidditatiua alicuius: sicut rationale hoc mo-
 do est de essentia hominis. alio modo pro eo quod
 consequitur substantiam uel naturam alicuius. et sic risibi-
 litas potest dici substantialis hominis: sed non sit de
 diffinitione quidditatiua eius: sumendo igitur substan-
 tiale primo modo caliditas non est substantialis igni.
 Cum enim sit accidens alicuius entis non erit de sub-
 stantia ignis. quod quod uere est nulli accidit primo physi-
 corum. Sumendo vero substantiale pro eo quod consequitur na-
 turam alicuius: sic caliditas potest dici substantiale
 igni. Est enim accidens inseparabile consequens natu-
 ram ignis: et eius proprietas competens omni sed non soli.
 Et dicit auctor quod est substantiale igni sicut sunt ea que
 cadunt sub diffinitione alicuius non secundum predicationem
 essentialiter supplet: sed ut principium: sicut punctus ponitur in
 diffinitione linee: quod est principium uel finis linee: non ta-
 men predicatur essentialiter de linea: sic caliditas potest
 poni in diffinitione ignis non quidditatiua cum non predi-
 cet essentialiter de igne: sed in diffinitione que datur
 per additamentum. scilicet large sumpta seu descriptione
 tanquam eius proprietas que est principium quo ignis cale-
 facit. Et notandum quod in exemplis non requiritur omnimoda
 similitudo: quod ubi est omnino simile est magis identitas
 quam exemplum. quod autem non fuerit intentio auctoris. ponere quod cali-
 ditas sit forma substantialis ignis: patet ex hoc quod
 dicitur quod est in materia ignis sicut accidens in subiecto
 forma enim substantialis non est in materia: ut acci-
 dens in subiecto: cum ex ipsis constituantur vnus ens per se et
 non per accidens. Est autem caliditas in materia ignis si-
 cut accidens in subiecto: quod non consequitur ipsam mate-
 riam inseparabiliter. Inest enim caliditas igni a natu-
 ra non ratione materie sed ratione forme: sicut risibilitas ne-
 cessario consequitur hominem: non in quantum animal: sed in quantum
 rationale secundum Scotum. xv. di. 2. sen. quod ergo caliditas non
 consequitur inseparabiliter materiam ignis: ideo dicit
 auctor quod est susceptibilis caliditatis et frigiditatis.

Quod est uerum mediante forma substantiali: quia. s. pot in formari aliqua forma qua consequitur frigiditas: ut forma aque uel alia qua consequitur caliditas ut forma aeris. Immediate autem non pot recipere materia aliqd accidens. Vn opinio illa est falsa quaz ponit comentator pmo physicoz. videlicet q in materia reru generabiliu et corruptibiliu oportet intelligere dimensiones interminatas seu incompletas ante aduentu forme substantialis: que quidez post eius aduentu accipiunt esse completu et terminatu. Hac eni improbat Seco. xij. di. 4. sen. q. vj. in corpore questionis. Tum qz forma de genere prioru non pot pferre susceptiuuz de genere posterioru. ergo nec forma substantialis dimensiones. Tum quia forma substantialis est talis actus qui natus est constitucere unum per se cu suo pfectibili: sed non pot unu per se constitucere cu aliquo de genere quantitatit. Un quantitas non est ratio media inter agens et passum. Agens enim naturale attingit materia fm essentia nuda: ut passum ab eo immediate transmaturu. unde qn ex aqua generatur aer prius natura corrupuntur oia accidentia aque cu eius forma substantiali q in illa materia introducatur forma aeris. Agens autem naturale sicut potest generare substantia que non pferuit: sic potest generare accidentia consequentia ipsam.

Consequenter declarat auctor que sunt priuatione opposita dicens q sunt illa que hnt fieri circa idem subiectu ordine irregressibili et tpe determinato a natura. Unde ab habitu est deuenire in priuationem. A priuatione aut in habitu est impossibilis regressus: ut cecitas et visus habet fieri circa oculu. et a visu contingit fieri motu in cecitate: sed non everso per naturam bene per miraculu. Dicunt autem notate tpe determinato a natura. Canis enim ante nonum die nec est videns nec cecus: qz ante illud tpus non est natus habere visum. et ideo post illud tpus naturaliter videt. Et si arguatur q tenebra est priuatio lucis: et tm aer fit de tenebroso lucidus. ergo fit regressus a priuatione in forma uel habitum. Rndeo q duplex est priuatio. Queda est cuius habitus est a principio innato: cuiusmodi est cecitas: qz visus est a principio intrinseco. Alia est priuatio cuius habitus est a principio extrinseco: ut tenebra in medio. De prima intelligit dictu Ari. no de secunda. Sed ptra hoc arguit: qz a quiete que est priuatio motu bene est regressus ad motu. et ab ignorantia que est priuatio scientie est regressus ad scientia: et tamen tam scientia qz motus sunt a principio intrinseco seu innato. ergo de illa non intendit Ari. Rndeo q priuatio que est a principio innato est duplex. Queda est que tm priuat habitum et non tollit principiu habit. et de ista pcedit argumetum. A tali enim bene est regressus in habitum. Alia est que tollit habitum et principiu ppiu habit: ut cecitas priuat visum et debita dispositione organi. et de illa intendit Ari. Ab ipsa enim in habitu naturaliter impossibilis est regressus.

Contradictoria sunt affirmatio et negatio eiusde de eode: ut ho non ho: albu non albu. Ubi sciendu qz de quolibet dicatur altera pars contradictionis: ut de quolibet uerum est dicere q est homo uel non homo: non tamen cu per se: ut dicit Seco. ij. di. primi sentent. q. ultima. Utraqz enim haru est falsa. homo est per se albus: homo est per se non albus. Nec enim albedo nec non albedo per se inest homini. Contradictoria etiam non predicantur de quolibet cum reduplicacione. Unde utraqz haru est falsa. ho inquantu ho est al-

bus: et ho inquantu ho est non albus. Alteru igitur contradictorioz non dicitur de quolibet qn terminus de quo dicitur accipit distributiu. Ratio huius est qz vni supposito pot inesse unu et alteri alteru. Un neutra istaru est uera. Dis ho est albus: et ois ho est non albus. Notandū insup qz pteritas distinguit a priuatione et contradictione. qz in pteritate quodlibet extremu est formaliter aliquid positiuu non sic in alijs. Itē priuatio et dicitio non sunt idē absolute: qz l3 priuatio sit quedā dicitio inquantu unu priuatione oppositoz est negatio alterius: tamen priuatio pprie sumpta fundamentaliter ponit subiectu aptu natu. Contradictio autē de sui rone: nec ponit existentia subiecti nec aptitudinem in subiecto. unu enim extremuz dictionis uerificatur et de ente et de non ente: ut animal non videt et non ens non videt.

Prius dicitur quadrupliciter. Primo modo et pprie aliqd dicitur prius altero s3 tempus prout aliquis dicitur seniore et antiquiore altero: sicut homo habens triginta annos dicitur prior hoie habente viginti annos. Secundo modo aliquid dicitur prius a quo non conuertitur subsistendi consequentia: ut unu est prius duobus. Duobus enim existētibus morosequens est unu ee: ut si duo sunt unu et non everso. Tertio modo dicitur prius s3 ordine quedā: ut in disciplinis principia priora sunt conclusionibus: et in gramatica littere sunt priora syllabis: et in oratione probemiu est prius narratione. Quarto modo prius dicitur qd melius est et honorabilius. Consueuerunt enim plurimi homines honorabiliores et magis dilectos apud se dicere priora: preter hos quatuor modos iam dictos: est vnus alter modus prioris. Eoru que conuertuntur secundum essendi consequentia. et alterum est quodammodo causa alterius: et hoc modo aliquid dicitur prius altero natura: ut res est causa ueritatis orationis de se facte: ut hominem currere conuertitur cum hac oratione ho currit. Et si hominem currere sit uerum hec est uera ho currit et everso. Res autem est causa ueritatis orationis de se facte et non eversa. Ab eo enim qz res est uel non est oratio dicitur uera uel falsa. ergo hec res hominem currere prior est hac oratione ho currit.

Consequenter ponit auctor modos prioris. Primo modo aliqd dicitur ee prius alio tpe: ut seniore est prior iuene. Secundo aliqd dicitur prius alio qd non pterit fm psequentia subsistendi. est autem psequentia subsistendi qn arguitur de est secundo adiacete ad est secundum adiacetes. et dicitur est secundum adiacetes qn non ponit predicatum: ut ho est. Dicitur autem tertium adiacetes qn ponit predicatum: ut ho est albus. Hoc modo aial est prius natura hoie: qz bn sequitur ho est: ergo aial est: sed non everso. Tertio aliquid dicitur prius s3 ordine: ut in sciētijs principia sunt priora conclusionibus. Et dicuntur sciētie discipline a discipulo: et doctrine a doctore. Quarto aliqd dicitur prius dignitate honore uel pfectione. Quintus modus prioris qui tpe philosophi non erat ita assuetus sicut alij est eoz que pterunt fm eendi psequentiam. et vnus est causa alteri quodammodo ut sit. Et tale digne et

rationabiliter potest dici prius natura: q^o sine contradictione vnū potest esse sine alio: et aliud nō sine ipso qd dicitur prius natura 5° metaphysice: ut res est causa vitatis orationis facte de ipsa re: ut si cursus a parte rei insit hoī: bñ sequit q^o illa ppositio hoī mo currit est vera: et ecōuerso. Aliquādo tamē prius natura dicit a quo aliud depēdet: et cū quo cōuertit: lz nō possit eē sine ipso. Et hoc modo subiectum est prius natura p^o passioe. alios modos p^ois vide 5° metaphysice. vñ vsus. Tpe natura. p^ois ordi ne dic et honore. Causam causato dicimus eē p^ois.

Simul dicitur tribus modis. Primo mō dicūtur simul quozū generatio est in eodem tpe et neutru est prius neq^o posteri^o. et hec dicuntur simul tempore. Secūdo mō dicūtur simul quecūq^o cōuertūtur et neutru est causa alterius sicut qlibet relatiua: ut duplū et dimidium: pater et filius et sic de alijs. Tertio mō dicūtur simul que equaliter cōdiuidūt aliqd genus ut hō equus leo et sic de alijs que cōdiuidūt hoc genus aīal. et similiter differētie diuidentes aliqd genus dicūtur simul ut rationale irrationale et sic de alijs. Isti autē duo ultimi modi dicūtur siml natura. prim^o autē modus dicitur simul tempore.

Deinde ponit auctor modos simultatis. primo modo aliqua dicuntur simul tpe: ut sunt illa que eodē tpe generant. secūdo aliqua dicuntur simul que p^ouerunt fm cōsequentia subsistēdi: et neutru est causa alterius: ut pater et filius. Et si arguas q^o pater est causa filij. Rñdeo q^o uerū est de absoluto p^ois. Absolutū autē p^ois nō referē ad filiū: nec cōuertit cum ipso. tertio dicuntur simul que ecōtrario diuidūt aliqd genus: ut hō et equus: lz enī hō sit fm se pfectio: equo tū dicūtur simul per cōparationē ad genus qd diuidūt. Et si queras cū tot modis dicat vnū oppositō rū quot modis reliquū: quare nō ponit auct. tot modos simultatis quot p^oioritatis. Rñdeo q^o lz possēt poni: utpote simul fm ordinē uel pfectionē: tū nō fu it necesse illos exprimerē: q^o satis habentur per modos p^ois: cū vnū oppositōz cognoscat per reliquū.

Contra secūdu modū de simul arguit q^o causa est ad cuius eē sequit aliud: sed ad eē vnus relatiui sequit eē alterius. ergo vnus est causa alterius. Dico q^o lz eē vnus relatiui sequat ad aliud. s. illatiue: nō tamē causaliter et fm modū quo effect^o sequit suam causam: uel sic cōsequentia subsistēdi est in qua ad eē vnus sequit eē alterius: et neutru est causa alteri^o.

De motu.

Sex sunt spēs. s. generatio: corruptio: augmētatio: diminutio: alteratio: et secūdu locū mutatio. Generatio ē pgressio de nō esse ad esse. Corruptio est pgressio ab esse ad nō esse. Augmētatio est p^oeristētis quātitatis maioramentū. Diminutio est p^oeristētis quātitatis minoramentū. Alteratio est mutatio a p^oria qlitate in p^oriam qlitatem uel in mediā: ut cū aliquid pmutat ab albedine in nigredinē ul in medios colores. motus fm locū est mutatio de vno loco in alterū. Ador^o autē fm locū sex sunt spēs siue

differētie. s. aī retro sursum deorsum dextruz et sinistrum. Ad omnes autem has partes fit motus.

Alia in p^odicamētis facta est sepe mētio de p^orietate. et mot^o est a p^orio in p^oriū: ideo Aristo. inter post p^odicamēta ponit sex spēs motus: que sunt generatio corruptio et augmētatio diminutio alteratio: et fm locū mutatio: que p^orie non sunt species sed modi uel maneries motus. Contra dū insup q^o motus capit dupliciter. s. p^orie pro mutatione successiua: et sic est solū in trib^o generib^o. s. quātitate qualitate et ubi. Et hoc modo generatio uel corruptio forme substāialis nō est mot^o: q^o fit in instāti. Uñ si ex aqua generet ignis in toto tpe pcedenti est alteratio: puta calefactio: dispositiua materie aque ad introducēdā formā ignis: et in ultimo instāti illius alterationis introducit forma ignis in illa materia: et forma aque corrupit: ita q^o generatio ignis est terminus alterationis pcedētis. Alio modo sumit motus large pro oi mutatione siue successiua siue instātanca: et sic sumitur in pposito.

Generatio est pgressio ad nō esse ad esse. Corruptio vō est pgressio ab eē ad nō eē. Contra hoc arguitur sic. Inter p^odictoria nō est mediū ex 4° metaphysice. ergo generatio nō est pgressio a nō eē ad esse. p^oba^o p^osequētia: q^o tūc generatio esset mediū inter illa. Rñdeo q^o nō esse pōt capi dupliciter. vno modo pro nō ente simpliciter: qd. s. est purū nihil. alio modo pro ente impfecto quod per cōparationē ad ens pfectū respectu cuius est in potētia dicitur non ens ut semē respectu aīalis ide generandi. Primo modo eē et nō eē sunt p^odictoria: et inter ipsa nullū est mediū. Secūdo modo eē et nō eē nō sunt p^odictoria: sed se hnt ut p^ouatio et habitus: et sic sunt termini generationis. Et isto modo bene est mediū inter ipsa.

Alterius dicit auctor q^o augmētatio est p^oeristētis quātitatis additamentū. Diminutio vō est p^oeristētis quātitatis minoramentū. Contra hoc arguit et videt q^o augmētatio nō sit possibilis naturaliter loquēdo. p^oba^o q^o si sic tūc duo corpora pnt eē naturaliter in eodē loco. cōsequens est falsum: p^oba^o cōsequētia: q^o causa quare duo corpora nō possunt simul esse in eodē loco est q^o dimēiones vnus corporis nō cōpatiuntur secū dimēiones alterius fm Aristo. 4° phisicoz. Si autē fieret augmētatio eēt ibi dimēiones alimēti cū dimēionib^o aliti. utpote dimēiones cibi cū dimēionibus carnis. Respōdeo quādo alimentū cōuertitur in animal alitum et corrupitur forma substāialis alimenti: corrupit etiā quātitas et cetera accidētia ipsam formā consequētia: et in illa materia a generāte introducitur nō tū forma carnis: sed etiā quātitas et accidētia ipaz formā cōsequētia. et sic nō est ibi repugnātia dimēionū. Ipsa autē forma carnis inducta in materiaz nutrimenti est noua: cū p^oior nō possit iformare duas materias adequatas fm Seco. xliij. di. 4. sen. q. j. Unde nutritio fit per quandā ingenerationem: seu intrinsecam generationez partis noue loco partis antique que fluxit. Augmentum vō fit per aggenerationem partis quante seu maioris.

Deinde dicit auctor q^o alteratio est mutatio ab aliqua qualitate in aliā qualitātē p^oriā uel mediā: ut ab albedine in nigredinē: uel in medios colores. Mutatio autē fm locū est mutatio ab vno loco in aliū. Et sunt sex species eius. s. sursum: deorsum: ante: retro: dextrorsum: sinistrorsum.

Habere dicitur multis modis. **P**ri-
mo modo dicitur habere aliquam qualita-
tem ut disciplinam aut virtutem. **S**ecun-
do modo dicitur habere quantitatem ut magni-
tudinem ut bicubitum tricubitum. **T**ertio modo dicitur
habere ea que circa corpus sunt adiacentia
ut uestimentum et tunicam. **A**ut circa membra ut in
manu anulum. **E**t hinc isto tertio modo sum-
ptus est unum de decem predicamentis et diffinitio
sic. **H**abitus est corporum et eorum que circa cor-
pus sunt adiacentia ut est armatio vel caligatio
et similiter fingatur nomina in alijs secundum adiacen-
tiam illam. hec enim dicuntur habere. illa vero ha-
beri. **Q**uarto modo dicitur habere membra ut ma-
num aut pedem. **Q**uinto modo dicitur habere sicut
continentem contentum ut lagenam vinum aut modium
grana tritici. **S**exto modo dicitur habere possessionem
ut domum aut agrum. **S**eptimo modo dicitur
habere uxorem: et de hoc modo dicit aristoteles
quod iste modus est alienissimus in eo quod est ha-
bere propter hoc quod vir habens uxorem etiam ha-
betur ab ea. vinculum enim matrimonij indisso-
lubiliter ligat utrumque. **E**t dicitur quod forte alij mo-
di apparebunt in eo quod est habere. **S**ed qui
consueverunt dici pene omnes enumerati sunt.

Uta habitus est unum. x. predicamentorum: id po-
nit auctor diversos modos habendi. scilicet qualita-
tem vel quantitatem: **U**el ea que circa corpus sunt
sive quo ad partem corporis: ut hinc in digito
anulum. sive quo ad totum corpus: ut hinc uestimentum. **4**^o
modo dicitur quod hinc membra. **5**^o modo dicitur continens hinc
contentum. **6**^o modo hinc possessionem. **7**^o modo hinc uxorem
et iste modus scilicet tri. est alienissimus quod hinc habet.
Tri enim et mulieris est mutua corporum potestas.

Incipit quartus tractatus syllogismorum. et
primo de syllaba in generali. **C**ap. p^m.

Propositio est oratio affirmativa
vel negativa alicuius de aliquo vel
alicuius ab aliquo. **T**erminus est
in quem resolvitur propositio: ut in
subiectum et in predicatum. **D**ici de
omni est quando nihil est sumere sub subiecto
de quo non dicatur predicatum: ut omnis homo
currit. hic cursus predicatur de homine et nihil est
sumere sub homine de quo non dicatur cursus.
Dici de nullo est quando nihil est sumere sub sub-
iecto a quo non remoueat predicationem: ut nul-
lus homo currit. hic cursus remouetur ab omni
homine et nihil est sumere sub homine a quo
remoueat cursus.

Postquam in precedentibus auctor tractavit de par-
tibus syllogismi. hic consequenter tractat de
ipso syllogismo. **E**t quia inuenta est nobis via a
magis comibus ad minus comia. pcedere propter phisicorum: id est
modo tractat de syllogismo simpliciter seu veli sumpto.
Et quia syllogismus componitur ex propositionibus: permittit
quod est propositio dicens: quod propositio est oratio affirmativa
sive assertiva alicuius de aliquo: vel negativa alicui-

us ab aliquo. **E**t ponit ibi orationem tanquam genus ad pro-
positionem. **P**er illud autem distinctum affirmativa vel negativa
circuloque differetiam. **C**irca quod sciendum quod aliter
diffinitur propositio in libro priorum. aliter in libro poste-
riorum. et aliter in libro thopicorum. **D**iffinitur in libro po-
riorum secundum quod est principium syllogismi inferentis in materia
generali in qua non considerat veritas vel falsitas. et sic
propositio est oratio affirmativa alicui de aliquo etc. **I**n
libro vero posteriorum diffinitur secundum quod est principium syllogis-
mi demonstrativi. et sic propositio est enunciationis alte-
ra pars. scilicet vera. **M**axime syllogismus demonstrativus ex so-
lis evidenter veris est. **I**n libro vero thopicorum diffinitur
propositio est principium syllogismi dialectici. **E**t sic propositio
dialectica est interrogatio probabilis omnibus vel plu-
ribus aut sapientibus.

Quia etiam propositiones componuntur ex terminis declarat
quod sit terminus dicens: quod terminus est in quem resolvitur pro-
positio. ut in subiectum et in predicatum. **U**nusquodque enim
resolvitur in ea ex quibus componitur: quod ergo propositio com-
ponitur ex terminis. scilicet ex subiecto et predicato que sunt
materia propositionis. id est resolvitur in ipsa. **E**t intelligitur hoc
de resolutione que est in voces significativas: non au-
tem de illa que est in litteras et syllabas: quod talis resolutio
non considerat a logico sed a grammatico. **U**bi terminus est
quod minimum in logica consideratum ultra quem logicus non
descendit. **S**yllogismus vero est quod maximum ultra quem
non ascendit. **L**ittera vero est quod minimum in grammatica: et
oratio quod maximum. **D**icuntur etiam subiectum et predicatum
termini propositionis: quod sunt duo extrema ipsam propositionem
terminantia. **C**opula autem et si large possit dici termi-
nus: non tamen proprie: quod tunc in syllogismo essent plus quam
tres termini: quod est falsum. **U**bi resolutio proprie ha-
bet fieri in materia et non in forma: quod vero syllogismi
regulantur per dici de omni et dici de nullo: ideo au-
ctor consequenter declarat quid sit dici de omni etc.

Dici de omni est quando nihil est sumere sub subiecto de
quo non dicatur predicatum: ut omnis homo currit. **H**ic cursus pro-
dicatur de omni homine. **U**bi tunc in aliquo propositione est dici de omni
quando predicatum affirmatur de subiecto distributo pro omnibus
suis suppositis. **E**t per hoc patet regulari syllogismi
affirmativi: ut de aial currit: omnis homo est aial. ergo omnis
homo currit. **I**n maiori enim dicitur cursus de aiali di-
tributo. ergo affirmabitur de quolibet supposito aiali
lis. **U**bi ergo in minori sumatur homo sub aiali sequitur
quod cursus predicabitur de homine in conclusione.

Dici de nullo est quando nihil est sumere sub subiecto
a quo non remoueat predicatum: ut nullus homo currit. **H**ic
cursus remouetur ab omni homine. **U**bi tunc est dici de nullo
in aliquo propositione quando predicatum negatur a subiecto distribu-
to per signum vel negativum pro omnibus suis suppositis.
Tunc enim nihil est sumere sub subiecto a quo non remo-
ueatur predicatum sed modum enunciandi. **E**t per hoc regulantur
syllabi negativi. **E**t notandum quod dici de omni est duplex.
quoddam est posteriori scilicet de quo. scilicet tractatur in libro po-
steriorum. **E**t est quando predicatum secundum esse pervenit subiecto
pro quolibet supposito et pro qualibet differetia terminis
Et sic requirit universalitatem terminis et supposito: ut
omnis homo est aial. **A**liud est priori scilicet in quo non requiritur
universalitas terminis vel supposito: secundum esse: sed sufficit
universalitas supposito secundum modum enunciandi. **E**t
de tali est hic ad propositum. **U**bi ad dici de omni non requiritur
quod predicatum insit omni supposito subiecti: sed quod denotet
in esse. **E**x falsis enim habent syllogizantur. **U**bi ex falso habent
sequitur verum: scilicet ex nero non sequatur nisi verum ex primo pro-
positione. **U**t omnis lapis est aial. quidam homo est lapis. ergo quidam
homo est aial. **H**is premissis ponit auctor definitionem

Syllogismi dicens.

Syllogismus est oratio in qua quibus
 da; positis & processis necesse est aliud
 accidere per ea que posita sunt & cōces
 sa. ut omne aial est substantia. omnis homo
 est aial. ergo omnis hō est substantia. Hoc to
 tum est oratio in qua quibusda; positis scilicet
 duabus pmissis necesse est aliud accidere. s.
 conclusionem. omnis autē syllogismus con
 stat ex tribus terminis & duabus ppositioni
 bus: quarum ppositionū prima uocat maior
 secunda minor. Ex tribus autē terminis nō
 possunt fieri due ppositiones nisi alter illorū
 terminorum sumatur bis. Et tunc ille termi
 nus bis sumptus aut subicit in vna & predi
 catur in alia et sic est prima figura. aut p dicitur
 in utraq; et sic est secunda figura. aut subicitur
 in utraq; et sic est tertia figura. Horum autem
 terminorū alter uocat medium. alter maior
 extremitas. alter vō minor extremitas. Me
 dium est terminus bis sumptus ante cōclusi
 onem. Maior extremitas est terminus sum
 ptus in maiori ppositione cum medio. mi
 nor extremitas est terminus sumptus in mi
 nori ppositione cum medio.

¶ Circa qd notādū qd syllogismus est oīo nō cathe
 gorica sed ypothetica que est vna vnitatis ordinis:
 qd videlicet pmissis ordinant ad vnā pclusionē ife
 redā rōne vnitatis mediū in quo extremitates vni
 unt in pmissis: & pclusio vtrualiter cōtinet. ipsa autē
 cōclusio est aliud a pmissis nō rōne materie: quia est
 idēitas terminorū in pmissis & pclusionē: sed ppter
 aliā habitudinē & cōpositionē ipsorū. Accidere etiā
 in pposito nō sumit ppter accidēs distinguētra ne
 cessariū: sed ppter tñ ualeat quātū sequi: qd in syllo cō
 clusio necessario sequitur ex pmissis. & est ibi necessi
 tas psequētie & nō psequētis de qua dictū est in cō de
 ppōne ypothetica. Illa autē clausula & processis nō po
 nit ab Ari. in pō pōz: qd syllogismus simplex nō req
 rit qd pmissis pcedant euz abstrahat a materia uera
 uel falsa. ponitur tamē ab auctore: qd quis nō requi
 rat hoc syllogismū in cōmuni: tñ sibi nō repugnat.

¶ Diuidit autē syllogismus s; Ari. in pō pōz: in syl
 logismū pfectū & impfectū. Syllogismus pfectus est
 qui nullius indiget ut appareat necessarius: qd v; in
 eo apparet euidenter necessitas illationis pclusionis
 ex pmissis. Cuiusmodi sunt quatuor pmi modi prie
 figure: qd inmediate regulant per dici de oī & dici de
 nullo. Alij vō modi sunt impfecti: qd indigēt reduci
 ad hos quatuor pmos: ut in ipsis sit euidenter necessi
 tas illationis. An illi nō nisi mediate & ex psequenti
 regulant per dici de omni & dici de nullo: inquantū
 reducuntur ad syllogismos perfectos.

¶ Circa pmissa pōt dubitari utrū pclusio sit de ite
 gritate syllogismi. ad qd dicit quidā qd nō: qd remo
 ta pclusionē remanet syllogismus pfectus idētermia
 to modo & figura: cū modus sit ordinatio duarū pre
 missarū: ex quib; pstat oīs syllogismus: ut dicit au
 ctor in sequentib;. S; ista opinio nō videt uera. qd
 syllogismus formaliter est quedā secūda itētio que
 est bitudo seu cōparatio pmissarū ad pclusionē: seu
 relatio rōnis discurrentis a magis noto ad min⁹ no

tū. S; relatio nō pōt eē sine extremis. ergo syllogis
 mus nō erit pfectus & iteger sine pclusionē. minor pa
 ter qd si relatio eēt sine termino iā nō eēt relatio euz
 eē eius sit ad aliud se hie. An dicitio est respectū eē
 sine fundamēto & termino s; m. Seco. xij. di. 4. sen. q.
 j. Cōfirmat qd syllogismus formaliter est quedā ne
 cessaria illatio pclusionis a pmissis: ut patet ex diffi
 nitione syllogismi. Nō est autē illatio sine iferēte & si
 ne illato. utrūq; autē exprimit in diffinitione syllogis
 mi sicut fundamētū & terminus illi⁹ relatiōis. pars
 iferēs qd dicit quibusda; positis. i. pmissis. pars illa
 ta qd dicit necesse est aliud accidei e. i. sequi. s. pclu
 sionē que est aliud a pmissis. ¶ Ad rōnē autē in op
 positū dico qd remota pclusionē nō remanet syllogis
 mus nec modus iteger nec pfectus. Ad hoc enim nō
 tū regit dispositio pmissarū: sed etiā pclusiones: s;
 enim syllogismus pstat ex duab; ppōnib; s; m. aucto
 re: nō tñ pwise: s; etiā modus sit dispositio pmissarū
 nō tñ solū uel pwise. Nec hoc itēdit auctor: als sibi d
 diceret: cū in sequentib; dicat qd argumētatio cui⁹ syl
 logismus est spēs pncipalis est totalis oīo cōposita
 ex pmissis & pclusionē. An in pposito itēdit de pro
 positionib; iferētib;: per quas syllogismus differt ab
 alijs spēs argumētationis: nō per hoc excludēs p
 positionē illatā. ppōnes autē iferētes tñ sunt due.

¶ Actat psequēter auct. de materia syllogis
 mi ppinqua. s. de ppōnib; & de remota. s. de
 terminis di. qd oīs syllogismus pstat ex trib; ter
 minis & duab; ppōnib;. quarū ppōnū pma uocat ma
 ior ppositio: & secūda minor. Terminorū ali⁹ uocat
 mediū: ali⁹ maior extremitas: & ali⁹ minor extremitas.
 Mediū est enim termin⁹ bis sumpt⁹ an pclusi
 onē. Maior extremitas est termin⁹ in maiori ppō
 ne semel sumpt⁹ cū medio. Minor extremitas est
 terminus in minori ppōne semel sumpt⁹ cū medio
 ¶ Rō pdictorū patet ex hoc: qd ex vniōne extremitatū
 cū medio in pmissis: uel earū separatiōe iferē vniō
 uel separatiō extremitatū in pclusionē. S; non pōt
 eē vniō extremitatū cū medio nisi sint due ppōnes
 & mediū bis sumat: ita qd ex vna extremitate cū me
 dio fiat vna ppositio. s. maior: & ex alia extremitate
 cū medio fiat alia. s. minor. & sic in oī syllogismo re
 quirunt due ppōnes cū trib; terminis. ¶ Prima autē
 ppositio uocat maior & secūda minor: qd subiectus
 minoris sumit sub subiecto maioris in quatuor mo
 dis pfectis ad quos alij reducunt. Minor autē est
 maiorib; subici. Terminus vō sumpt⁹ in maiori p
 pōne cū medio uocat maior extremitas: alius autē
 minor extremitas: qd extremitas maior est maioris
 cōtinetie & ambit⁹ qd minor extremitas. In pclusi
 onē enim directa qd termini ordinant s; supius & in
 ferius maior extremitas est magis cōmuni qd mi
 nor extremitas ut in pluribus. Mediū autē dicitur:
 quia in eo extremitates vniuntur.

¶ S; ptra pdicta arguit qd in syllogismo ex opposi
 tis nō sunt nisi duo termini qui tñ est bonus syllogis
 mus s; m. Ari. in libro pōz. An syllogismus ex oppo
 sitis est ille qui ex pmissis dicitur ul' dicitur is syllogi
 zat idē de seipso negatine: ut oīs disciplina est studi
 osa. nulla disciplina est studiosa. ergo nulla discipli
 na est disciplina. Respōdeo qd s; in tali syllogismo
 non sunt nisi duo termini materialiter: sunt tamen
 tres termini formaliter. Unus enim illorū habet
 rōnē maioris extremitatis & minoris: ille. s. qui de se
 ipso negat in pclusionē. cū in maiori ppōne mediū
 de seipso afferatur: & in minore remoueat.

Syllogismum autem exigitur modus et figura. figura est ordinatio trium terminorum secundum subiectionem et predicationem. Nec autem ordinatio fit tribus modis: ut dictum est prius. et secundum hoc tres sunt figure. Prima figura est quando medium subicitur in una propositione et predicatur in alia ut omne animal est substantia. omnis homo est animal. ergo omnis homo est substantia. Secunda figura est quando medium predicatur in utraque. ut omnis homo est animal. nullus lapis est animal. ergo nullus lapis est homo. Tertia figura est quando medium subicitur in utraque ut omnis homo est animal. omnis homo est substantia. ergo quedam substantia est animal. Unde usus. Sub pre prima. secunda pre bis. tertia bis sub.

Deinde determinat auctor de principiis formalibus. scilicet de figura et modo. Et primo de figura tanquam de communione dicens: quod figura est ordinatio trium terminorum secundum subiectionem et predicationem. Nec enim ordinatio fit tripliciter. uel enim medium subicitur in maiori et predicatur in minori: et sic est prima figura: ut omne animal est substantia: omnis homo est animal. aut medium predicatur in utraque et sic est secunda figura. ut omnis homo est animal: nullus lapis est animal. uel medium subicitur in utraque: et sic est tertia figura: ut omnis homo est animal: omnis homo est risibilis. unde uersus Sub pre prima bis pre secunda tertia bis sub. Non est ponenda quarta figura sed tamen tres figure: licet enim contingat arguere quando medium predicatur in maiori et subicitur in minori: tamen quantum ad equivalentiā est prima figura: ut dicit Guilielmus ocham: quod non sunt alie propositiones quam ille que disponunt in prima figura. Sunt enim propositiones prime figure transposite inferentes eandem conclusionem: ut si arguitur. omnis homo est animal. omne animal est substantia. ergo omnis homo est substantia. Sunt eadem propositiones: sed non eodem ordine quo sunt in hoc syllogismo. Omne animal est substantia: omnis homo est animal. ergo omnis homo est substantia. Si autem arguas in quarta figura. omnis homo est animal: quoddam animal est substantia. ergo quedam substantia est homo. Dico quod istud argumentum concludit tamen gratia materie sed non gratia forme. Accipiam enim alios terminos in quibus premissa erunt uere et conclusio falsa ut hic. omnis homo est animal: quoddam animal est equus. ergo quoddam equus est homo. hec autem ordinatio trium terminorum dicitur figura per similitudinem ad triangulum: sicut enim tres linee constituunt triangulum: sic tres termini figuram. Et sicut secundum uariam dispositionem linearum fiunt tres species trianguli: sic secundum uarias ordinationem terminorum efficiunt tres figure. Si enim tres linee trianguli sunt equales: tunc est una species trianguli que dicitur isopleurus: ut hic \triangle . Si uero due tamen fuerint equales erit alia species que dicitur isosceles: ut hic \triangle . Si autem omnes linee fuerint in equales erit alia species que dicitur scalenon uel gradatus: ut hic \triangle .

Modus est ordinatio duarum propositionum in debita qualitate et quantitate. Debata qualitas est quod si una sit negatiua reliqua erit affirmatiua. Debata quantitas est quod si una est particularis reliqua erit uniuersalis. unde tales dantur regule uniuersales ad quilibet figuram. Ex puris particularibus indefinitis et singu-

laribus nihil sequitur. unde oportet alteram premissarum esse uniuersalem. Item ex puris negatiuis nihil sequitur. unde oportet alteram premissarum esse affirmatiua. Item si aliqua premissarum fuerit particularis conclusio erit particularis et non e contra. Item si aliqua premissarum fuerit negatiua conclusio erit negatiua. Item medium nunquam debet poni in conclusione.

Deinde diffinit auctor modum dicens: quod modus est ordinatio duarum propositionum in debita quantitate et qualitate. In combinationibus et coniugationibus inutilibus non obseruatur debita quantitas uel qualitas sed regulas sequentes: et ideo sunt inutiles ad inferendas conclusiones ex premissis. unde inutilis combinatio dicitur ordinatio duarum propositionum: ex quibus non sequitur consequentia formali aliqua conclusio: sicut quando ambe premissa sunt particulares uel ambe negatiue.

Insuper ponit auctor regulas generales: quarum prima est ex puris particularibus indefinitis aut singularibus non potest fieri bonus syllogismus. cuius ratio est: quod quando ambe premissa sunt particulares extremitates possunt uniri cum medio pro diuersis partibus eius: quare non sequitur unio illarum extremitatum inter se.

Sed contra hanc regulam arguitur dupliciter. primo sic Bene sequitur quoddam animal est substantia. quidam homo est animal. ergo quidam homo est substantia. Et tamen iste syllogismus est ex puris particularibus. Item bene sequitur sor. est animal. sor. est risibilis. ergo risibile est animal: et tamen arguitur ex puris singularibus. Rursum ad primum quod illud argumentum tenet solum gratia materie et non gratia forme syllogistice. Unde in alijs terminis non ualere: ut si arguatur sic. Quoddam animal est equus: quidam homo est animal: ergo quidam homo est equus. Ad secundum dicitur uno modo quod licet argumentum ualeat per syllogismum expositiuium: non tamen per syllogismum qui regulatur per dicitur de omni et dicitur de nullo de quo auctor loquitur qui est in modo et in figura. Aliter dicit Ocham quod illud dicitur Ari. in libro priorum: quod sine uniuersali non fit syllogismus intelligi debet quando omnes termini sunt communes: non autem quando est aliquis terminus discretus. Docet enim Ari. principaliter quomodo syllogizandum est in sciētis que utuntur terminis communibus non autem discretis. Est autem syllogismus expositiuius qui est ex duabus premissis singularibus dispositis in tertia figura qui ideo dicitur expositiuius quod est euidentissimus. Euidētissime enim sequitur sor. est homo. sor. est animal. ergo aliquod animal est homo.

Secunda regula est quod ex puris negatiuis non potest fieri bonus syllogismus. Et est ista regula cum ceteris intelligenda de syllogismis qui ualentur forme et non ratione materie. Ratio huius regule est quod propter separationem duorum extremorum ab aliquo tertio non sequitur unio uel separatio eorum inter se: ut propter separationem hominis et animalis a lapide non sequitur separatio hominis et animalis ab inuicem.

Tertia regula est quod si aliqua premissarum fuerit particularis conclusio erit particularis. Cuius ratio potest assignari: quod propter unionem duarum extremitatum cum medio in premissis inferitur unio extremitatum inter se in conclusione. Quia autem una premissarum est uniuersalis et alia particularis: licet una extremitas uniat cum medio uniuersaliter: alia tamen tamen uniat particulariter. et ideo non potest ex hoc inferri uniuersaliter unio ipsarum extremitatum inter se.

Quarta regula est quod si aliqua premissarum fuerit

negatiua cōclusio erit negatiua. cuius ratio est quia quando vna premissarū est negatiua: l3 vna extremitas vniatur cū medio in premissa affirmatiua. alia tñ separaf ab ipso in negatiua. et iō in cōlusionē nō vniens extremitates ad inuicē sed separabunt. Quinta regula est q̄ mediū nunq̄ debet poni in cōlusionē. qd̄ ex hoc patet quia cōclusio virtualiter continetur in medio. et ideo si ingrederetur cōlusionem esset id quod probatur.

De prima figura.

Prima figura nouem habet modos. Primi quatuor modi cōcludūt directe. Reliq̄ vō quinq̄ cōcludūt indirecte. Directe cōcludere est maiore extremitatem p̄dicari de minori in cōlusionē. Indirecte cōcludere est minore extremitatē p̄dicari de maiori in cōlusionē. Nota duas regulas. quarum prima tñ cōuenit prime figure quo ad quatuor p̄mos modos. et secūde quo ad omnes. Secunda etiā cōuenit tñ p̄me figure quo ad eius quatuor p̄mos modos: et tertie figure quo ad oēs. Prima regula talis est. minore existēte negatiua nihil sequit̄. Secunda regula est maiore existente particulari nihil sequitur.

h It agit auctor de p̄ma figura: cui⁹ sunt nouē modi: quoz quatuor p̄mi cōcludūt directe ceteri vō quinq̄ indirecte. Est autē directe cōcludere maiore extremitatē p̄dicari de minori in cōlusionē: cuius ratio est ut ait Ochā in sua minori logica: quia quādo syllogismus est ex ueris: et termini ordinantur p̄m superius et inferius: in tali cōlusionē p̄dicatur qd̄ natū est p̄dicari: et subicitur qd̄ natū est magis proprie subici: quia p̄dicatur superius de inferiori. Non sic in cōlusionē indirecta. Unde cōcludere indirecte est minorem extremitatem p̄dicari de maiori in cōlusionē iuxta istos vsus. Dicās concludi directe quādo ma de mi. Est indirecta cōclusio quādo mi de ma. Et ponit auctor duas regulas in p̄ma figura quo ad modos directe cōcludentes.

Prima regula est q̄ in huiusmodi quatuor modis minore existente negatiua nihil sequit̄. Qd̄ itel ligendū est for: mali consequentia. tunc enim sequeretur ex uero falsum: ut arguēdo sic. Omnis homo est animal: nullus asinus est homo: ergo nullus asinus est animal. p̄misse sunt uere et cōclusio est falsa. Unde sic arguēdo ponēdo minore negatiua inferetur remotio superioris ab inferiori: ut patet in argumentopremisso. Sed cōtra bene sequitur. Dis homo est animal: nullus lapis est homo. ergo nullus lapis est animal. et tamen minor est negatiua. Rñ ideo q̄ illud argumentū tenet gratia materie et non gratia forme cum nō ualeat in alijs terminis ut patet in precedentibus.

Secūda regula est q̄ in eisdē modis maiore existente particulari nihil sequitur. s. consequentia for mali. vnde non sequitur quidam homo est animal nullus asinus est homo. ergo nullus asinus est animal. p̄misse enim sunt uere et cōclusio falsa. Causa huius regule patet q̄ in istis quatuor modis mediū subicitur in maiori: et oportet fieri sumptio sub medio in minori: sed nō pōt esse sumptio sub medio particu-

lari: et ideo oportet q̄ maior sit semp̄ vniuersalis.

Barbara. Prim⁹ modus cōstat ex duabus vniuersalibus affirmatiuis vniuersales affirmatiua directe cōcludētibus. ut omne animal est substantia: ois homo est animal. ergo omnis hō est substantia. Celarēt. Secūdus modus cōstat ex maiore vniuersali negatiua et minore vniuersali affirmatiua. vniuersalē negatiua directe cōcludētibus. ut nullū animal est lapis: omnis hō est animal. ergo nullus homo est lapis. Barij. Tertius modus cōstat ex maiore vniuersali affirmatiua et minore particulari affirmatiua particularem affirmatiua directe cōcludētibus. ut omne animal est substantia. quidā hō est animal. ergo quidam hō est substantia. Ferio. Quartus modus cōstat ex maiore vniuersali negatiua et minore particulari affirmatiua particulares negatiua directe cōcludētibus. ut nullū animal est lapis. quidam hō est animal. ergo quidā homo non est lapis. Baralipton. Quintus modus cōstat ex duabus vniuersalibus affirmatiuis particularem affirmatiuas indirecte cōcludētibus. ut omne animal est substantia. ois homo est animal. ergo quedā substantia est hō. Et reduciē ad primū modum prime figure per conuersionē cōlusionis per accidēs. Celantes. Sext⁹ modus cōstat ex maiore vniuersali negatiua et minore vniuersali affirmatiua vniuersalē negatiuas indirecte cōcludētibus. ut nullū animal est lapis. ois hō est animal. ergo nullus lapis est hō. Et reduciē ad secūdū modū prime figure cōlusionē uersa simpliciter. Babitis. Septim⁹ modus cōstat ex maiore vniuersali affirmatiua et minore particulari affirmatiua particularem affirmatiua indirecte cōcludētibus. ut oē animal est substantia. quidam hō est animal. ergo quedā substantia est hō. Et reduciē ad tertium modū p̄me figure cōlusionē cōuersa simpliciter. Sapismo. Octau⁹ modus cōstat ex maiore vniuersali affirmatiua et minore vniuersali negatiua particularem negatiuam indirecte cōcludētibus. ut oē animal est substantia. nullus lapis est animal. ergo quedā substantia nō est lapis. Et reduciē ad quartū modū prime figure maiore cōuersa per accidēs et minore simpliciter et per transpositionem premissarū. Frisio morum. Nonus modus cōstat ex maiore particulari affirmatiua et minore vniuersali negatiua particularem negatiua indirecte cōcludētibus. ut qd̄ dā animal est substantia: nullus lapis est animal. ergo quedā substantia nō est lapis. Et reduciē iste modus ad quartū modū prime figure maiore et minore cōuersis simpliciter et per transpositionem premissarum.

C Deinde ponit auctor modos prime figure. Ad quorum faciliorem memoriam notandi sunt isti uersus. Barbara celaret darij ferio baralipton. Celantes dabitur fapesmo frifesomoz. Lesare camestres festino baroco. Darapti felapton disamis datisi bocardo ferison. In his quatuor uersibus sunt. xix. dictiones. xix. modis triu figurarum deseruietes: ita quod per primam dictionem primi uersus intelligitur primus modus prime figure: et per secundam secundus modus: et sic de alijs. Unde duo primi uersus deseruiunt modis prime figure. tertius uero uersus propter ultimam dictionem deseruit modis secunde figure. Ultima autem dictione tertij uersus cum alijs dictionibus quarti uersus deseruit modis tertie figure.

C Item sciendum quod per hanc uocalem .a. intelligitur uniuersalis affirmatiua: per .e. uniuersalis negatiua: per i particularis affirmatiua: per .o. particularis negatiua. Item in qualibet dictione sunt tres syllabe: et si quod residuum fuerit superfluit quantum ad propositum: ponitur tamen causa metri. Per primam autem illarum syllabarum intelligitur maior propositio. Per secundam minor. Per tertiam conclusio. ubi gratia. Prima dictione. s. Barbara habet tres syllabas in quarum qualibet ponitur .a. Per .a. terpositum significatur primus modus prime figure qui constat ex duabus propositionibus affirmatiuis uniuersalibus concludentibus uniuersalem affirmatiuam ut omne animal est substantia: omnis homo est animal. ergo omnis homo est substantia. Regulariter autem iste modus immediate per dici de omni: quod quicquid predicatur de aliquo subiecto distributo predicatur de quolibet sumpto sub eo: sed substantia predicatur de animali distributo in maiori: et sub animali sumitur homo in minori. igitur etiam substantia predicabitur de homine in conclusione. per idem potest declarari de tertio modo scilicet Darij.

C Notandum quod in hoc syllogismo et etiam in alijs oportet terminos sumi eodem modo. Si enim unus terminus sumeretur pro uno significato uel supposito in una propositione et in alia pro alio tunc essent quatuor termini in syllogismo uirtualiter quantum ad rem significatam. Debet etiam sumi termini eque ample et eque stricte in una propositione sicut in alia. Contra hunc modum posset sic argui. Cuiuslibet dictionis altera pars est uera. Omnis homo est asinus est dictionis altera pars. ergo ipsa est uera. Unde quod non bene sumitur in minori. Non enim debet plus predicari in minori quam distribuat in maiori. Cum ergo ly dictionis distribuat in maiori debet esse predicatum minoris. Et ideo sic debet argui. Cuiuslibet dictionis altera pars est uera: sed omnis homo est asinus et quidam homo non est asinus est quedam dictione. ergo omnis homo est asinus: uel altera pars est uera: et est iste syllogismus in darij: cum minor non sit uniuersalis: sed singularis.

C Secundus modus. s. Celaret constat ex uniuersali negatiua et uniuersali affirmatiua uniuersalem negatiuam concludentibus: ut nullum animal est lapis. omnis homo est animal. ergo nullus homo est lapis. Regulariter autem iste modus per dici de nullo: quod quicquid remouetur a subiecto distributo remouetur a quolibet sumpto sub eo. Cum igitur remouetur lapis ab animali in maiore: et sub animali sumitur homo in minore. ergo etiam lapis remouetur ab homine in conclusione. hoc etiam potest declarari in ferio. Sed contra hunc modum arguitur sic. Non sequitur: nullum uiuens generabitur: omnis homo est uiuens. ergo nullus homo generabitur. Et tamen arguitur in Celaret. Unde quod hoc argumentum non ualet: quod termini non tenentur eque ample in una propositione sicut in

alia. homo enim in minori supponit tamen pro presentibus ratione illius ubi est quod est presentis temporis. In conclusione uero ampliat ad presentes et futuros ratione ubi futuri temporis. Ad hoc ergo quod argumentum concludat debet restringi in conclusione ad presentes: ergo nullus homo presentis generabitur.

C Tertius modus est Darij et constat ex uniuersali affirmatiua et particulari affirmatiua particularem affirmatiuam concludentibus: ut omne animal est substantia. quidam homo est animal. ergo quidam homo est substantia. Contra hunc modum arguitur sic. Non sequitur omne currēs est homo: quidam asinus potest esse currēs. ergo quidam asinus potest esse homo. Unde quod non bene arguitur: quod ibi non sunt tamen tres termini: cum currēs sit subiectum maioris et potest currere predicatum minoris.

C Quartus modus. s. ferio constat ex uniuersali negatiua et particulari affirmatiua particularem negatiuam concludentibus: ut nullum animal est lapis. quidam homo est animal. ergo quidam homo non est lapis. Contra hunc modum arguitur sic: quod non sequitur. Nullum animal est species: sed homo est animal: ergo homo non est species. Et tamen arguitur in ferio. ergo non est consequentia formalis. Unde quod argumentum non ualet: quia ibi non sunt tamen tres termini cum homo in minori teneatur pro supposito: quod supponit ibi determinate. In conclusione uero tenetur pro natura communi: quia ibi supponit simpliciter.

C Quintus modus. s. Baralipton constat ex duabus uniuersalibus affirmatiuis particularem affirmatiuam indirecte concludentibus: ut omne animal est substantia: omnis homo est animal. ergo quedam substantia est homo. Et reducitur ad primum modum per uersionem conclusionis per accidens. Circa quod sciendum quod reducere unum syllogismum ad alium est ostendere quomodo syllogismus minus perfectus euidenter concludit per alium syllogismum perfectiorem ad quem reducitur. Item sciendum quod ille quatuor dictiones per quas designantur quatuor modi perfecti incipiunt ab istis consonantibus .b. .c. .d. .f. et omnes alie dictiones per quas designantur modi imperfecti incipiunt ab eisdem. Modi igitur incipientes per .b. debent reduci ad barbara: per .c. ad celaret: per .d. ad darij: per .f. ad ferio. Item ubicumque ponitur .s. in istis dictionibus signatur quod propositio intellecta per uocalem immediate precedentem .s. debet conuerti simpliciter: et per .p. signatur quod propositio intellecta per uocalem immediate precedentem debet conuerti per accidens. et ubicumque ponitur .m. signatur quod debet fieri transpositio premissarum faciendum .s. de maiori minore et e conuerso. Et ubicumque ponitur .c. signatur quod modus ille debet reduci per impossibile. unde usus. Simpliciter uerti uult. .s. .p. uero per accidens. .m. uult transponi. .c. uero per impossibile duci.

C Sed contra predicta arguitur sic. Conclusio de baralipton est particularis affirmatiua: ergo non debet conuerti per accidens: probatur consequentia quod Aristoteles tractans de conuersione propositionum non posuit particularem affirmatiuam conuerti per accidens. Unde quod Aristoteles egit de conuersione in quantum erat consequentia formalis: particularis autem affirmatiua non conuertitur per accidens gratia forme: sed tamen gratia materie: et ideo de illa non determinauit. Sed tunc quomodo erit baralipton consequentia formalis: dico quod potest patere hunc modum concludere formaliter per illam regulam. Quicquid sequitur ad consequens sequitur ad antecedens: sed sic est quod ad illud antecedens. omne animal est substantia. omnis homo est animal: sequitur in barbara. omnis homo est substantia. Ad aliud autem consequens sequitur per conuersionem per accidens. quod quedam substantia est homo. ergo et illa conclusio

conclusio sequit ad ipm antecedēs in baralipon: cū ibi sint eedem pmissē que in barbara.

¶ Sextus modus. s. celātes pstat ex vniuersali negatiua & vniuersali affirmatiua vniuersalē negatiuā cōcludentib⁹ indirecte: ut nullū aial est lapis. ois homo est aial. ergo nullus lapis est hō: & reducitur ad celarent per puerfionē cōclusionis simpliciter.

¶ Septim⁹ modus. s. Dabitur cōstat ex vniuersali affirmatiua & particulari affirmatiua particularē affirmatiuā cōcludentib⁹ indirecte: ut oē aial est substātia. qdam hō est aial. ergo qdam substātia est hō & reducitur ad Darij per conuersionem cōclusionis simpliciter.

¶ Octauus modus. s. fapesmo cōstat ex vniuersali affirmatiua & vniuersali negatiua particularē negatiuā cōcludentib⁹ indirecte: ut oē animal est substātia. nullus lapis est aial. ergo qdaz substātia nō est lapis: & reducitur ad ferio maiori cōuersa per accidēs: qd designat per illā litterā. p. sequētē p̄mā syllabā imediate & minore puerfa simpli: qd signat per. s. sequētē imediate scđam uocalē. s. e. per quā intelligitur minor: & per trāspōnem pmissarū qd denotat per. m. & sic pōt applicari in alijs modis.

¶ Nonus modus. s. frisesomozū cōstat ex particulari affirmatiua & vniuersali negatiua particularē negatiuā cōcludentib⁹ indirecte: ut quoddam aial est substātia. nullus lapis est aial. ergo quedā substātia nō est lapis. & reducitur ad ferio maiore & minore puerfis simpliciter & per trāspōtionem pmissarū.

De secunda figura.

Equitur de secūda figura cui⁹ tales danē regule. In secūda figura maiore existēte particulari nihil sequit.

Itē in secūda figura ex puris affirmatiuis nihil sequit. In secūda figura semp concluditur negatiue. Secūda figura quatuor hēt modos. Cesare p̄mus modus cōstat ex maiore vniuersali negatiua: & minore vniuersali affirmatiua: vniuersalē affirmatiuā directe cōcludentib⁹: ut nullus lapis est animal: ois homo est aial. ergo nullus hō est lapis. Et reducitur iste modus ad secūdū modū p̄me figure maiore cōuersa simpliciter. Camestres Secundus modus cōstat ex maiore vniuersali affirmatiua: & minore vniuersali negatiua: vniuersalē negatiuā directe cōcludentib⁹: ut omnis hō est aial: nullus lapis est animal. ergo nullus lapis est hō. & reducitur iste modus ad secundū modū p̄me figure minore & cōclusionē cōuersis simpliciter. & per trāspōtionē pmissarū. Festino. Tertius modus cōstat ex maiore vniuersali negatiua: et minore particulari affirmatiua: particularē negatiuā directe cōcludentib⁹: ut nullus lapis est aial: quidaz homo est animal. ergo quidā hō non est lapis. Et reducitur iste modus ad quartū modū p̄me figure maiore cōuersa simpliciter. Baroco. Quartus modus cōstat ex maiore vniuersali affirmatiua: & minore particulari negatiua. particularē negatiuā

directe cōcludentibus. ut omnis hō est aial: quidam lapis non est aial. ergo qdā lapis nō est homo. & reducitur ad primū modum p̄me figure per iposibile. reducere autē per iposibile est ex opposito cōclusionis cū altera p̄missarū inferre oppositū alteri⁹ p̄missē. Sumat enim oppositum cōclusionis. s. ois lapis est hō cum maiore hui⁹ quarti. s. cū ista ois hō est aial sic arguet. omnis homo est aial. ois lapis est homo: ergo ois lapis est animal.

Secūda figura est qm̄ mediū p̄dicat in utraqz p̄missarū. Cuius tales danē regule. ¶ Prima regula est q in secūda figura maiore existēte particulari nihil sequitur formali cōsequētia. Sic enī arguēdo inferē negatio superioris ab inferiori ut in hoc argumēto. qdā aial est hō: nullus asinus est hō ergo qdā asinus nō est aial. nō sequit qz p̄missē sunt uere & cōclusio falsa. Sz p̄tra hanc regulā arguit sic: qz bene sequitur. qdā hō est aial: nullus lapis est aial. ergo qdā lapis nō est hō: & tñ maior est particularis. Itē q ista p̄sequētia ē bona grā materie sz nō grā forme cū nō teneat in oib⁹ terminis p̄sili forma retēta: ut patet ex p̄ argumēto. ¶ Secūda regula est q ex puris affirmatiuis nihil sequit. Ista regula patet quoniā in scđa figura mediū p̄dicat in utraqz p̄missarū. Si ergo est utraqz affirmatiua medium affirmaret de utraqz extremitate: sz nō sequitur si superius de suis inferiorib⁹ p̄dicat: q p̄pter hoc illa inferiora de se inuicem p̄dicent. vñ nō sequit. ois homo est aial: qdaz asinus est aial. ergo qdaz asinus est hō. ¶ Tertia regula est q in secūda figura semp cōcludit negatiue: que patet ex p̄cedentib⁹. cū enī in scđa figura oporteat vnā p̄missarū esse negatiuā per secūdam regulam sequit q cōclusio erit negatiua. p̄bat cōsequētia per illam regulā generalē. Si aliqua p̄missarū fuerit negatiua cōclusio erit negatiua. hec autē figura habet quatuor modos quoz primus. s.

¶ Cesare cōstat ex vniuersali negatiua & vniuersali affirmatiua vniuersalē negatiuā directe cōcludentib⁹: ut nullus lapis est aial: ois homo est aial. ergo nullus hō est lapis: & reducitur ad celarent maiore cōuersa simpli. Contra hoc arguit & videt q nullus syllogismus debeat reduci ad aliū syllogismū: qz qd habet rōnem syllogismi est syllogismus p̄fect⁹: sed ois syllogismus habet rōnem syllogismi cū diffinitio syllogismi p̄ueniat oī syllogismo. ergo ois syllogismus est p̄fectus. Nullus igit debet reduci ad aliū. Item syllogismi scđe & tertie directe cōcludūt. ergo nō idē gēt ad alios reduci. ¶ Rūdeo ad p̄mū q duplex est p̄fectio syllogismi. s. primaria que est necesse cōcludere & de tali bñ p̄bat argumētus q ois syllogismus est p̄fect⁹. Alia est p̄fectio secundaria syllogismi que est euidenter cōcludere. Vñ hec p̄fectio ultra necessitatē cōcludēdi addit euidentiam. hoc modo tñ sunt p̄fecti p̄mi quatuor modi: & ideo alij indigēt ad ipsos reduci. ¶ Ad secundū dico q lz modi scđe & tertie figure cōcludāt directe nō tamē cōcludunt euidenter. Ratio enī mediij nō est ita p̄prie in ipsis sicut in prima figura: qz ratio mediij est poni inter extrema. In secūda autē figura ponit mediū supra extrema: & in tertia subicit ipsis. Unde modi harū figurarū nō regulant imediate per dici de oī & dici de nullo sicut quatuor primi modi p̄me figure.

¶ Secundus modus scilicet. Camestres p̄stat ex

vniversali affirmatiua & vniversali negatiua vniversale negatiuam &cludentib⁹. ut ois hō est aial: nullus lapis est aial. ergo nullus lapis est hō. & reducitur ad celarent minore & conclusione pueris simpli & per transpositionem premissarum.

¶ Tertius modus. s. festino constat ex vniversali negatiua & particulari affirmatiua particularē negatiuam &cludentib⁹: ut nullus lapis est animal: quidā homo est aial. ergo quidā hō non est lapis & reducitur ad ferio maiore pueris simpliciter.

¶ Quartus modus. s. baroco constat ex vniversali affirmatiua & particulari negatiua particularē negatiuam &cludentib⁹: ut ois hō est animal: quidā lapis nō est aial. ergo quidā lapis nō est hō. & reducitur ad barbara per impossibile. Est autē reductio per impossibile quādo ex opposito &dictorio &clusionis cū altera pmissarū inferit oppositū &dictoriū alterius pmissae. Sumat enī oppositū &clusionis. s. ois lapis est hō cū maiori huius quarti modi & syllogizet in barbara. omnis homo est aial: omnis lapis est homo. ergo omnis lapis est aial. Ista conclusio opponit minori hui⁹ quarti modi. Et notādū q̄ huiusmodi reductio aliter fit in sc̄da figura & aliter in tertia. In sc̄da enī figura ex opposito &clusionis cū maiori inferit oppositū minoris: ita q̄ oppositū &clusionis ponit loco minoris. In tertia vō figura ex opposito &clusionis cū maiori inferit oppositū maioris. vñ uersus. Seruat maiore uariat q̄ sc̄da minore. Tertia maiore uariat suat q̄ minore. Dicat autē huiusmodi reductio per impossibile eo q̄ in reductione vna &dictoria ponit loco alterius. Contradictorias autē simul esse ueras est impossibile.

De tertia figura.

Equitur de tertia figura cuius tales dantur regle. In tertia figura minore existēte negatiua nihil sequit⁹. Itē in tertia figura cōclusio debet eē particularis. Tertia figura sex habet modos. Darapti. Primus modus constat ex vniversali affirmatiua maiore: & vli affirmatiua minore particularē affirmatiuā &cludentib⁹ directe: ut omnis hō est substantia. ois homo est aial. ergo quoddā animal est substantia. & reducitur ad tertium modū prime figure minore conuersa per accidēs. Felapton. Secundus modus constat ex vniversali negatiua maiore: & vniversali affirmatiua minore particularē negatiuā &cludentib⁹ directe &cludentibus: ut nullus hō est lapis: ois homo est animal: ergo quoddā aial nō est lapis. et reducitur ad q̄rtū modū prime figure minore cōuersa per accidēs. Disamis. Tertius modus constat ex particulari affirmatiua maiore & vniversali affirmatiua minore particularē affirmatiuam directe &cludentibus: ut quidam hō est substantia: ois homo est aial. ergo quoddā aial est substantia. Et reducitur ad tertium modū prime figure maiore et minore cōuersis simpliciter et per transpositionē pmissarū. Datisi. Quartus modus constat ex vniversali affirmatiua maiore: et particulari affirmatiua minore par-

ticularem affirmatiuā directe &cludentibus ut omnis hō est substantia. quidā homo est aial. ergo quoddā animal est substantia. Et reducitur iste modus ad tertium modum prime figure minore conuersa simpliciter. Bocardo. Quintus modus constat ex maiore particulari negatiua: et minore vniversali affirmatiua particularē negatiuā &cludentibus: ut quidam hō non est lapis: ois homo est animal. ergo quoddā aial non est lapis. et reducitur ad primum modum prime figure per impossibile. Sumat enī oppositū contradictorium &clusionis cū altera premissarū videlicet minore et inferat oppositū alteri⁹ premissae: ut omne aial est lapis: ois homo est animal. ergo omnis hō est lapis. Nec conclusio facta per impossibile in primo mōdū prime figure cōtradicit maiori conuertēti. s. tertia figure Ferison. Sextus modus constat ex maiore vniversali negatiua et minore particulari affirmatiua particularē negatiuā &cludentibus. ut nullus homo est lapis. quidā homo est aial. ergo quoddā aial non est lapis. Et reducitur ad quartum modum prime figure minore conuersa simpliciter.

Tertia figura est q̄n mediū subicit in utraq⁹ pmissarū: cuius tales dantur regle. Prima regla est q̄ minore existēte negatiua nihil sequit⁹: qd̄ est intelligēdum de &sequētia formali. Vñ nō sequit⁹. ois hō est aial. nullus homo est asinus. ergo nullus asinus est aial. Secūda regla est q̄ in tertia figura semp̄ cōcludit particulariter ad hoc. s. ut sit &sequētia formalis: & id nō sequit⁹. ois hō est aial: ois hō est substantia. ergo ois substantia est aial: pmissae sunt uere & conclusio falsa. Huius figure sunt sex modi.

¶ Primus. s. Darapti constat ex duab⁹ vli⁹ affirmatiuis particularē affirmatiuā &cludentib⁹: ut ois hō est aial: ois hō est risibilis: ergo quoddā risibile est aial. & reducitur ad Darij minore pueris per accidēs. Secundus modus. s. felapton constat ex vli negatiua & vli affirmatiua particularē negatiuā &cludentib⁹. ut nullus hō est asinus. ois hō est risibilis. ergo quoddā risibile nō est asinus. & reducitur ad ferio minore cōuersa per accidēs.

¶ Tertius modus. s. Disamis constat ex particulari affirmatiua & vniversali affirmatiua particularē affirmatiuā &cludentib⁹. ut quidā hō est aial. ois hō est risibilis. ergo quoddā risibile est aial. & reducitur ad darij maiore & &clusionē pueris simpliciter & facta transpositione in premissis.

¶ Quartus modus. s. Datisi constat ex vniversali affirmatiua & particulari affirmatiua: particularem affirmatiuam &cludentibus: ut omnis homo est aial. quidā homo est risibilis. ergo quoddā risibile est aial. & reducitur ad darij minore pueris simpliciter.

¶ Quintus modus. s. bocardo constat ex particulari negatiua & vniversali affirmatiua particularē negatiuā &cludentib⁹. ut quidā hō nō est asinus. ois hō est risibilis. ergo quoddā risibile nō est asinus. Et reducitur ad barbara per impossibile. Sumatur enim oppositum &clusionis cū minori & inferat oppositum maioris

maioris: ut oē risibile est asinus: ois hō est risibilis. ergo ois hō est asinus. hec cōclusio facta in barbara contradicit maiori de bocardo.

¶ Sextus modus. s. ferison cōstat ex vniuersali negatiua & particulari affirmatiua particularē negatiua & cludentib⁹: ut nullus hō est asin⁹: qdā hō est risibilis. ergo quoddā risibile nō est asin⁹. & reducit ad ferio minore p̄uersa simpliciter.

¶ Yllogismozū concludentiū particularem negatiuā indirecte tales danē regule. Nullus syllogism⁹ cōcludēs particulare negatiuā indirecte potest eaz cōcludere directe. Et concludēs directe potest cōcludere indirecte. Itēz prima figura cōcludit oia genera p̄positionū. s. vniuersales. particularē affirmatiuā & negatiuā. Scda figura & cludit particularē negatiuā: & vniuersalem negatiuā. Tertia & cludit particularē affirmatiuā & negatiuā. Versus. Barbara celarent Darij ferio baralipson. Celantes dabitis fapesmo frisesomozū. Cesare camestres festio baroco darapti. Felapton disamis datisi bocardo ferison. In his q̄tuor uersib⁹ p̄dictis sunt nouēdecim dictiōes nouēdecēz modis deseruiētes: ita q̄ per p̄mā dictionē itelligit̄ p̄mus modus p̄me figure. & per secūdā secūsus modus & c. An̄ p̄mi duo vsus deseruiunt oib⁹ modis p̄me figure. Terti⁹ vō vsus p̄ter ultimā eius dictionē deseruit modis secunde figure: ita q̄ p̄ma dictio deseruit p̄mo modo & scda secūdo modo & sic de alijs. Ultima vō dictio terti⁹ vsus cum alijs dictiōibus quarti vsus deseruit modis tertie figure. Sciēdū q̄ per has uocales. s. a. e. i. & o. itelligunt̄ quatuor genera p̄positionū: ita q̄ per hāc uocalē. a. itelligit̄ vniuersalis affirmatiua. & per. e. vniuersalis negatiua. & per. i. particularis affirmatiua. & per. o. particularis negatiua. Et in q̄libet dictiōe sūt tres syllabe & aliud residuū est supfluū nisi. m. ut postea patebit. Et per primā illarūz syllabarū itelligitur maior p̄positio. & per secundaz minor. & per tertiā & clusio. Vbi grā. ¶ Prima dictio. s. barbara habet tres syllabas in quarūz qualibet ponit̄. a. & per. a. ter positū significat q̄ primus modus p̄me figure cōstat ex duabus p̄positionib⁹ vniuersalibus affirmatiuis vniuersalē affirmatiuā cōcludētibus. Et ita itelligitur de alijs dictiōib⁹ s̄m uocales ibi positas. Et sciēdū q̄ quatuor dictiōes primi vsus incipiūt ab his consonantib⁹. b. c. d. & f. & oēs alie dictiōes sequētes. Et per hoc itelligēduz est q̄ oēs que incipiūt per dictionem inchoatā per. b. debēt reduci ad primūz modum p̄me figure. Et oēs que incipiūt per dictionē inchoatā per. c. ad scdm. Et per. d. ad tertiū. Et per. f. ad quartū. Item ubicūqz

ponitur. s. in illa dictiōe significatur q̄ p̄positio intellecta per uocalē imediate precedētē debet cōverti simpliciter. Et p̄positio intellecta per uocalē imediate p̄cedentē istaz litterā p. debet cōverti per accidēs. Et ubicūqz ponitur. m. ibi debet fieri transpositio in p̄missis. Est enīz transpositio in p̄missis facere de maiore minore & ecōuerso. Et ubicūqz ponitur. c. significatur q̄ modus intellectus per illā dictiōez in qua ponitur debet reduci per unpossibile. An̄ vsus. Simpliciter uerti uult s. p. vō per acci. Ad. vlt̄ trāspōni. c. per ipossibile duci. Seruat maiore: uariatqz scda minore. Tertia maiore uariat: seruatqz minore. ¶ Consequēter ponit̄ auc. quasdā regulas syllogismozū & cludentiū particularē negatiuā: quarū p̄ma est q̄ nullus syllogism⁹ & cludēs particularē negatiuā indirecte pōt eā directe & cludere. Tales aut̄ sunt duo modi p̄me figure ultimi. s. fapesmo & frisesomoz. ¶ Sed p̄tra arguit̄: uidet̄ q̄ fapesmo possit & cludere particularē negatiuā directe arguendo sic. Dis hō est aial. nullus lapis est hō. ergo qdā lapis nō est aial. hic & cludit̄ particularis negatiua directe. R̄ q̄ hoc est gratia materie & non grā forme cū possint dari termini in q̄bus nō sequitur: ut oē aial est substātia: nullus lapis est aial. nō sequit̄. ergo qdā lapis nō est substātia. S̄z tm̄ sequit̄ indirecte. ergo qdā substātia nō est lapis. ¶ Secūda regula est q̄ nullus syllogism⁹ & cludēs particularē negatiuāz directe pōt eā & cludere indirecte. Qd̄ est itelligēdū formali p̄sequētia sicut in regula p̄cedenti. Et tales sunt sex modi. s. ferio in p̄ma figura: festino & baroco in secūda: felapton bocardo & ferison. in tertia. ¶ Alterius dicit̄ auc. q̄ p̄ma figura & cludit̄ oia genera p̄positionū. s. vniuersalē particularē affirmatiuā & negatiuā. scda aut̄ vniuersalē negatiuā: & particularē negatiuā. tertia vō & cludit̄ particularē affirmatiuā & particularē negatiuā. S̄z p̄tra hoc arguit̄ sic. cū enī p̄ma figura & cludat̄ oia genera p̄positionū videt̄ q̄ alie supfluāt. R̄ uideo q̄ non supfluāt q̄: facili⁹ repitur mediūz qd̄ subiciat̄ respectu utriusqz extremitatis ut p̄dicet̄ de utraqz sumpta vniuersalē uel particulariter affirmatiue uel negatiue q̄ q̄ tm̄ subiciat̄ respectu vni⁹: & p̄dicet̄ respectu alterius. ideo p̄pter facilitatē mediū alie figure a p̄ma nō supfluāt ¶ ¶ Donū aut̄ ab Ari. plures modi syllogismozū q̄b⁹ & clusiones modo uario p̄nt & cludi: puta syllogism⁹ ex oppositis de quo dictū est p̄ c̄ huius partis Itē ponit̄ syllogism⁹ ostēsiuus & ad ipossibile: de q̄bus dicit̄ in fallacia s̄z nō causa ut causaz. Est etiā syllogism⁹ ex ypotesi qui p̄cedit ex aliq̄ suppositio ne nō cōnumerata in p̄missis. ¶ Ponit̄ etiā syllogism⁹ circularis ex qui ex & clusione p̄oris syllogismi cū p̄uersa alteri⁹ p̄missarū infert̄ alterā p̄missaz. Et dicit̄ circularis q̄ ibi idē est p̄ncipiū & finis: sicut est in circulo: ubi sit regressus ad eūdē punctū a quo icipiebat p̄gressus. Et est iste syllogism⁹ utilis demōstratori. s̄z enī circulo sit ipossibile demonstrare demōstratiōe p̄pter qd̄ & potissima: cuius mediū est diffinitio p̄ posterior: demōstratiōn̄ circularis bñ est possibilis mutādo vnū gen⁹ demōstrationis in aliud. s. demōstrationē p̄pter qd̄ in q̄: uel econtra. Itē demōstrādo per diuersa genera causarū: ut efficiens per finē & ecōtra: ubi s̄z sit demōstratio p̄pter

qd nō tñ potissima cuius mediū est diffinitio subiecti que est causa immediata passionū eius. Non est etiam syllogism⁹ uerū qui. s. pcedit ex opposito hō ul' dīctorio pclusionis pōris syllogismū cū altera pmissarū ad inferēdū oppositū alterius pmissarū. Et pōt dici uerū ppter mutationē alterius pmissarū ⁊ pclusionis in suas oppositas. De syllogismo antez falsigrapho dicef in pncipio fallaciarum.

Sed quia aristoteles in priorib⁹ ostēdit cōiugatiōes in quib⁹ non sequit̄ conclusio ex pmissis esse iutiles per inuentionē terminorū in quibus non tenet huiusmodi iugatio. idē utilis est inuētiō talium terminorū. Abicūq; igitur fiat iutiles cōiugatio cōtra regulas syllogismorū prius assignatas. Accipiēdi sunt duo termini diuersi. s. due spēs sub vno genere. differētia ul' proprio ul' accidēte: ut hō asinus aīal: uel duo termini quorū alter de altero p̄dicet̄ siue conuertibiliter siue non cū extraneo utriusq; ut hō risibile lapis. uel homo aīal lapis. uel accipiēdi sunt duo termini quorū alter de altero p̄dicetur: siue cōuertibiliter: siue non cū superiore ad utriusq; ut hō risibile substātia: uel hō aīal substātia. per hāc enī regulā disiunctiua cuiusq; generi applicetur: siue substātiue: siue quātitati: siue alicui aliorū: semp inueniūtur termini per quos inutilis cōiugatio demonstrabitur nō tenere. ⁊ tales terminos appellat aristoteles in pōribus terminos in quibus nō tenent. Et nota q̄ inuenire terminos in quibus nō est acceptis trib⁹ terminis facere iugatiōes in qua pmissis sunt uere: ⁊ conclusio falsa manēte eadez qualitate ⁊ quātitate p̄positionis uerbi gratia: hic est iutiles cōiugatio. nullus hō est asinus: nullus lapis est hō. ergo nullus lapis est asinus. Et isti sunt termini in quib⁹ sic. Cōtra hāc inutilē cōiugatiōē accipiunt̄ termini in quibus nō per secūdū membrū regule. hō risibile asinus. ⁊ arguit̄ sic. nullus asinus est hō. nullū risibile est asinus. ergo nullū risibile est hō. ecce pmissis sunt uere ⁊ cōclusio est falsa seruata eadē qualitate ⁊ quātitate p̄positionis in utraq; coniugatione ⁊ utrobiz manente eadem figura.

Emū agit auc. de iugatiōib⁹ inutilib⁹. Circa qd sciēdū s̄m Ari. in li⁹ p̄orū q̄ iugatio ul' cōbinatio utilis dicef q̄ conclusio sequit̄ ex pmissis s̄m reglas p̄ assignatas p̄sequētia formali ita q̄ nō ualēt repiri termini in quib⁹ ferat̄ instantia p̄bādo v̄z efficaciter huiusmodi modū arguēdi nō tenere. Per oppositū autē iugatio est iutiles q̄ inferit̄ conclusio ex pmissis p̄tra regulas p̄ assignatas que lz sequat̄ gratia materie nō tamē gratia forme syllogistice cū possint repiri termini in quib⁹ ferat̄ instantia ostēdendo huiusmodi modū arguēdi nō ualere ⁊ per hoc eē iutiles ad pcludēdū: qz igit̄ utile est scire faciliter repire terminos ad inferēdū tales istācias. docet auc. modū huiusmodi terminos in p̄-

ptu repiēdi di. q̄ oportet accipe duos terminos diuersos cū suo superiori ut duas spēs cū genere ut hō asinus aīal: uel accipiēdi sunt duo termini quorū vn⁹ de altero p̄dicet̄ siue p̄uertibiliter siue nō cū extraneo utriusq; ut hō risibile lapis: uel hō aīal lapis. aut accipiēdi sunt termini quorū alter de altero p̄dicet̄: siue p̄uertibiliter siue nō cū superiori ad utriusq; ut hō risibile substātia: uel hō aīal substātia. Per has enī tres regulas cuiusq; generi applicent̄ siue substātiue siue quātitati siue alicui aliorū p̄dicamētorū poterunt repiri termini per quos mōstrabit̄ euidenter aliq̄ iugatio eē inutilis: nec ualere ad formaliter pcludēdū. Et uocant̄ tales termini ab Ari. termini in quib⁹ nō hoc est tale: quibus nō sequitur cōclusio lz pmissis sunt uere: vñ inuenire terminos in quibus non. est ex acceptis seu iutis terminis facere iugatiōē in quibus nō sequitur conclusio ex pmissis: sed pmissis sunt uere ⁊ conclusio falsa. vbi gratia. Nec est cōiugatio iutiles. Nullus hō est asinus: nullus lapis est hō. ergo nullus lapis est asinus. Cū nō sit debita vnio seu iugatio terminorū ⁊ p̄positionū s̄z regulas p̄ assignatas: qz ex puris negatiuis nihil sequitur formali p̄sequētia: lz aliq̄ sequat̄ gratia materie ut in p̄posito. Ad ostēdēdū ergo hanc iugatiōē eē inutilē est inferēda instātia accipiēdo terminos in quib⁹ nō sequit̄ conclusio lz sit idē modus arguēdi: ut accipiēdo hos terminos. hō risibile asinus: iuxta scōdaz regulā p̄dictā: ⁊ pōt sic argui. Nullus asinus est hō: nullū risibile est asinus. ergo nullū risibile est hō. Ecce due pmissis sunt uere ⁊ cōclusio falsa. ⁊ tamē iste due iugatiōes sunt in eadē figura ⁊ p̄positiones sunt eiusdē quātitatis ⁊ quātitatis in utraq; iugatiōē iutiles seu in utroq; syllogismo. Similiter p̄tra illam regulā ex puris particularibus nihil sequit̄ pōt assumi iugatio iutiles dicēdo. quoddā aīal est substātia: qdā hō est aīal. ergo qdā hō est substātia. S̄z statim p̄t inueniri termini in quib⁹ nō sequit̄ per p̄mā regulā: accipiēdo spēs diuersas cū genere sic arguēdo. Quoddā aīal est asinus: qdā hō est aīal. ergo qdā homo est asinus.

Incipit quintus tractatus.

Atio dicitur multis modis. Primo mō ratio idēz est q̄ diffinitio: uel descriptio: ut hic. Aniuoca dicunt̄ quorū nomē est cōmune ⁊ ratio substātiue s̄z illud nomē est eadē. Secūdo mō est quedaz virt⁹ anime: Tertio mō idēz est q̄ oīo ostendens aliqd sicut sunt p̄positiones ul' ratiōes disputantiū. Alio mō idēz est q̄ forma materie: ut in cultello ferrū est materia: dispositio v̄o inducta in ferro est forma. Alio mō idēz est q̄ essentia cōmunis p̄dicabilis de plurib⁹. ut eēntia generis speciei uel differētie. Alio mō idēz est q̄ mediū inferens conclusionē. vñ v̄sus. Diffinit̄ virtus ostēdit forma ul' eē. Est mediū ratio per qd cōcluditur ergo. ⁊ hoc ultimo mō sumit̄ ratio in diffinitione argumenti que talis est. Argumētū est ratio rei dubie faciēs fidē: id est mediū p̄bas p̄clusionē. Cōclusio enī debet cōfirmari per argumentū. Est autē cōclusio argumēto uel argumētis p̄bata p̄positio. Sed

Sed anteq̄ probeꝛ tunc est dubitabilis. ⁊ est questio. Questio sic diffinitur. Questio est dubitabilis ppositio. Admediū auteꝛ est qđ habet duo extrema. Argumētatio est argumenti per orationē explicatio. i. oratio explicans argumentū. Differt autē argumentuz a medio ⁊ ab argumētatiōe. qz mediū dicit̄ eo qđ habet duo extrema. Argumentū auteꝛ addit supra mediū virtutē probādi cōclusionem. An ad hoc qđ sit argumētum exigit̄ qđ sit mediū ⁊ qđ habeat virtutē pbandi conclusionē. Argumētatio autē dicitur totalis oꝛo composita ex pmissis ⁊ cōclusionē: ⁊ in illa manifestat̄ virtus argumēti. Aliquādo enī tota oratio potest inferre vniuersalē affirmatiuā aliquando non: nisi particularē affirmatiuam. aliquādo vniuersalē negatiuā. aliquā particularē negatiuā. ⁊ sic manifestatur tota virtus argumēti cū ostendit̄ supra quā conclusionē potest ipsuz argumētū ⁊ supra quā non potest. qđ quideꝛ sit in argumētatiōe ut supra patuit.

Dist̄q̄ auc. determinauit de syllogismo simpliciter seu vniuersaliter p̄siderato. hic psequēter agit de syllogismo in particulari qui. s. pcedit ex pbabilibꝛ. Denominat̄ aut tractat̄ a loco nō tanq̄ a subiecto pprio: s; a p̄ncipio sui s̄iecti. Syllogismꝛ aut̄ dyalecticꝛ p̄firmat̄ per locū: qz vō i diffinitōe argumēti ponit̄ rō: ideo auctor p̄mittit huiꝛ nois multiplicem acceptionē.

Circa qđ sciēdū qđ ratio nō est potētia aie alia ab intellectu: sed intellectꝛ dicit̄ ratio inquātū rōcinat̄ discurredo a minus noto ad magis notum. Ratio ibi sumit̄ multipli per cōparatiōem ad intellectuz. p̄mo sumit̄ in diffinitione vniuocoz: vñ diffinitio sepe uocat̄ rō formalis: ut dictū est in p̄dicabilibus c̄ de differētia. dicit̄ aut̄ diffinitio rō qz est idicāua obiecti intellectꝛ ul rōnis. Est enim rō idicās explicite rei essentiā. Essentia aut̄ siue quiditas rei materialis siue sensibilis per diffinitionē explicitā ponit̄ a doctore subtili obiectū intellectꝛ pro statu isto sup̄ p̄ sentētiarū di. iij. itelligēdo nō solū de sensibili. pprie: sed etiā de incluso essentialiter uel virtualiter in sensibilibꝛ. 2. modo sumit̄ rō pro ipsa vi uel potētia rōcinatiua. 3. modo sumit̄ pro discursu rōnis a p̄missis ad cōclusionē. 4. modo forma dicit̄ rō qz per ipsam cognoscit̄ materia ⁊ cōpositū. Cognoscit̄ nāq; materia per analogiā ad formā p̄mo phyficoꝝ. Et idem enī vnā formā nouā post aliā: qz vñ videmꝛ nouā opationē que arguit nouā formā. Et sic cognoscimꝛ subiectū trāsmutationis cōe. s. materiā cōem que manet sub utraq; forma. Et aut̄ tam forma accidentalis q̄z substāntialis sit ratio cognoscēdi. Hoc tamē p̄us p̄ritate generatiōis cōpetit forme accidentali: qz ois nostra cognitio oꝛtū habet a sensu. forme aut̄ accidētales sunt obiecta sensuū ut calidū: frigidū: humidū: ⁊ sicū sunt obiectū tactꝛ: ⁊ sic de alijs. Dis etiā causatā extrinseca ut efficiēs ⁊ finis q̄z intrinseca ut materia ⁊ forma hoc modo potest dicit̄ rō: qz est rō cognoscēdi suū effectū. Hic aut̄ fit de causa formali mētio tanq̄ de notiori. 5. mo-

do essentia cōis seu quiditas p̄dicabilis de pluribus ut essentia sp̄ei generis uel differentie dicit̄ ratio. Et differt iste modus a p̄mo qz hic sumit̄ rō pro obiecto intellectꝛ uel rōnis. In p̄ vō modo pro diffinitione explicare ipz obiectū. 6. modo mediū inferēs cōclusionē dicit̄ rō: qz. s. est instrumētū intellectꝛ uel rōnis ad inferēdum cōclusionē. Et hoc modo sumit̄ in diffinitione argumēti. Est enī argumētū rō rei dubie faciēs fidem. i. mediū pbās cōclusionē: qz vñ causat assensum seu credulitatē de re dubia siue p̄posita per modū dubij. Res enī certa p̄posita per modū dubij bñ pōt per argumētū p̄bati: ut deū eē. vñ vsus diffinit̄ virtus ostendit forma uel esse. Est mediū ratio per qđ cōcluditur ergo.

Circa qđ sciēdū qđ ista tria. s. mediū argumētū ⁊ argumētatio differūt. Medium enī est qđ participat utruq; extremū. Argumētū etiā ultra mediū addit virtutē pbandi cōclusionē. vñ per mediū absolute sumptū nō pōt p̄bati cōclusio sed bene per argumētū qđ videt̄ ip̄ortare. nō mediū tñ s; etiā vniōnē extremitatū in p̄missis cū medio. Et sic argumētum includit ipsas p̄missas ex qbus inferē cōclusio. Et ideo argumētū dicit̄ quasi arguēs uel stimulans mentē ad assentiēdum cōclusioni. Argumētatio vō est totalis oratio cōposita ex p̄missis ⁊ cōclusionē in qua explicat̄ virtus argumēti qñ ex vniōne extremitatū cū medio in p̄missis inferē vniō extremitatū iter se in cōclusionē vñ uel particulariter affirmatiue uel negatiue. Sepet̄ vñ sumit̄ pro reliquo. Notandū etiā qđ lz eadē oratio possit dicit̄ ppositio conclusio ⁊ questio: nō tamē fm eandē rōnez. dicit̄ ppositio inquātum ponit̄ in p̄missis ad inferēdū cōclusionem. Unde dicit̄ ppositio quasi p̄ alio inferēdo ppositio. Cōclusio vō inquātum argumētū uel argumētis approbata. Questio aut̄ inquātū est dubia. Est nāq; questio dubitabilis ppositio.

Argumentationis quatuor sunt species. scilicet syllogismus. inductio. enthimema. ⁊ exemplū. Diffinitio aut̄ syllogismi dicta est prius. Inductio est a singularibꝛ sufficiēter enumeratis ad vniuersale p̄gressio: ut sortes currit plato currit: ⁊ sic de alijs. ergo ois hō currit. Enthimema est syllogismꝛ imp̄fectꝛ idest oratio in qua nō oibus p̄missis positis inferē festinata cōclusio. ut omne aial currit: ergo ois hō currit. In hac enī argumētatiōe includit̄ hec ppositio: ois homo est aial: que si poneretur p̄fectus eēt syllogismꝛ. Aristoteles sic diffinit enthimema. Enthimema est ex ycotibus ⁊ signis. ycos idem est qđ ppositio pbabilis. Signū ut hic sumitur idem est qđ demonstratiua seu necessaria ppositio uel pbabilis ⁊ hoc in inferēdo. Signū ut hic sumit̄ dicit̄ necessitatē illatiōis. ycos aut̄ dicit̄ pbabilitatē ipsius p̄positiōis in se s; quaz pbabilitatē ppositio dicitur eē uera. vñde lz in enthimemate sit tñ vnā p̄positio inferēs ⁊ alia illata: tñ fm qđ inferēs p̄positio apparet oibus esse uera uel pluribus sic dicitur ycos. qz sic iam est pbabilis ut qlibet diligit diligētē se. fm autē qđ ip̄a inferē cōclusionē

De necessitate sic est signum et sic eadem propositio dicitur ycos et signum secundum aliud et aliud. Siquis obiciat quod enthimema debeat sic diffiniri. Enthimema est ex ycote et signo cuius terminus sit una propositio inferens que est ycos et signum sed diuersa. Ad hoc sic dicendum est quod licet sit una propositio inferens actu: tamen habet in se virtutem duarum propositionum: quia habet in se virtutes propriam et illam que subintelligitur. et sic est una secundum substantiam: et due secundum virtutem. et ideo dicitur in plurali numero ex yconibus et signis et non ex ycote et signo. Sciendum quod omne enthimema debet reduci ad syllogismum. In enthimemate enim sunt tres termini sicut in syllogismo: et duo illorum sunt in conclusione. et sunt maior extremitas et minor extremitas. alius autem non ponitur in conclusione et est medium. Illarum autem extremitatum altera sumitur bis et altera semel. Ex extremitate ergo terminus semel sumpta et ex medio fiat una propositio sed exigentia modi et figure: et sic habet syllogismum. Vbi gratia. in hoc enthimemate: omne animal currit: ergo omnis homo currit: homo et currit sunt due extremitates: et animal est medium: sed illa extremitas. scilicet homo sumpta est terminus semel. ex ipsa ergo et medio fiet una propositio. scilicet omnis homo est animal: et tunc erit perfectus syllogismus sic. omne animal currit: omnis homo est animal: ergo omnis homo currit. Exemplum est quando unum particulare probatur per aliud propter aliquid simile reperitur in ipsis: ut parisienses pugnare contra rothomagenses malum est. ergo turonenses pugnare contra pictauienses malum est. quia utrobique est pugnare affines contra affines.

Deinde ponit autem quatuor species argumentationis scilicet syllogismum inductio enthimema et exemplum. Circa quod notandum quod diuisio argumentationis non est diuisio generis in species: sed diuisio analogi in sua analogata. Videtur enim argumentatio importare terminum huiusmodi analogie unitatem: cuius ratio est quia argumentatio dicitur ab hoc quod est arguere mentem: quod scilicet est mentes inclinare vel stimulare ad assentiendum conclusioni que inferitur. Sed istud per se primo conuenit syllogismo. alijs enim speciebus non venit nisi in quantum est in ipsis quodammodo virtus syllogismi: cuius omnes alie species reducuntur ad syllogismum ex primo principio. Unde non dicuntur proprie species argumentationis sed large: quia scilicet sunt quedam modi seu maneries arguendi. Et si arguatur quod inter species eiusdem generis bene est ordo perfectionis: sicut homo est perfectior equo. Respondeo quod licet sit ibi ordo perfectionis una tamen species non sic reducitur ad aliam quod induat formam alterius: sicut enthimema sic reducitur ad syllogismum quod induit formam syllogismi: et sic de alijs. Quia vero diffinitio syllogismi data est in precedentibus: ideo de illa auctor se excusat et determinat primo quid sit

Inductio dicitur quod est progressus a particularibus seu singularibus sufficienter enumeratis ad vniuersale: ut homo currit: plato currit: et sic de alijs. ergo omnis homo currit. Circa quod est notandum quod progressus hic sumi-

tur pro motu seu discursu rationis. Singulare etiam in proposito sumitur non solum pro individuo determinato quod dicitur singulare simpliciter et secundum se: sed etiam pro minimo cuius dicitur singulare per respectum ad magis commune: ut habet philosophorum. Bene enim sequitur: homo currit: equus currit: et sic de singulis speciebus animalium. ergo de animal currit. Reducitur autem sic inductio ad syllogismum accipiendo singularia pro medio et subiiciendo ipsa in maiori respectu maioris extremitatis que predicatur in conclusione: ut ista inductio homo currit: plato currit: et sic de singulis. ergo omnis homo currit reducitur ad syllogismum. Omne quod est homo. vel plato: et sic de alijs currit. omnis homo est homo. vel plato: et sic de alijs. ergo omnis homo currit. Sed contra hoc arguitur sic. Intellectus non cognoscit singularia. ergo non discurret a singularibus ad vniuersalem. consequentia patet quia discursus rationis presupponit cognitionem extremorum. probatur antecedens per philosophum in libro de anima dicentem quod intellectus est vniuersalium: sensus vero est singularium. Rursus quod sensus est singularium precise. Intellectus autem licet sit vniuersalium non tamen precise sed etiam singularium: et ideo cognoscit hec et illa. Ipsa autem singularia non intelligit intellectus pro nunc directe. sed reflectendo se super fantasmatum secundum Aristoteli. 3. de anima. Circa quod notandum quod species in fantasia ad quam se conuertit intellectus primo representat singulare uagum in quod primo fertur cognitio intellectus. Quod patet quia quicquid intelligimus aliquid singulare ignorando in qua specie sit. Et in hoc primo signo in ipsa fantasia est confusum: ut substantia cum accidentibus uel multa accidentia se habentia mutuo. 2. representat naturam absolute quam scilicet intellectus abstrahit vniuersale et fertur in naturam precise non considerando eius singularitatem. 3. reflectendo considerationem nature ad circumstantias signatas: ut scilicet intelligit singulare. id est naturam que est hec non in quantum hec sed cum accidentibus proprijs determinatis: tale naturam per tales circumstantias: puta quod est hic et nunc et cum tali figura et colore et huiusmodi: ita quod istius reflexionis terminus a quo et ad quem est quid confusum et in medio quod distinctum. Ipsa tamen natura que est hec non intelligitur pro nunc in quantum hec seu sub propria ratione singularitatis: cum nec sensus nec intellectus distinguat inter duo singularia circumscripita distinctione accidentali que est per locum per figuram et huiusmodi: puta si per diuinitatem potentiam essent in eodem loco et simul tempore et haberent eandem figuram et magnitudinem et eundem colorem. Talia enim tamen sensus quam intellectus indicaret esse unum et tamen essent a parte rei duo singularia. Hec materia diffusius tractatur a doctore subtili 7. metaphysice: de quo ibi amplius videbitur. Determinat consequenter autem de enthimemate et exemplo que reducuntur ad alias species.

Enthimema est syllogismus imperfectus: et exemplum est inductio imperfecta. In inductio enim procedit a singularibus ab vniuersale vniuersaliter sumptum. In exemplo vero ab uno particulari ad aliud. Declarat ergo quid est enthimema dicitur quod est syllogismus imperfectus: siue oratio in qua non omnibus premissis positis inferitur festinata conclusio: ut de animal currit. ergo omnis homo currit. hic enim intelligitur ista propositio: omnis homo est animal: que si poneretur perfectus esset syllogismus. Unde enthimema dicitur ab eo quod est in: et thimos: quod est mens: quia una propositio retinetur in mente. Oportet autem illam propositionem esse probabilem vel necessariam: quia presupponit tanquam uera. Ideo Aristoteli diffinit enthimema

enthimema q̄ est syllogismus ex ycotibus ⁊ signis. Ycos est ppositio pbabilis: ⁊ signus capit pro ppositioe necessaria. Pro reductioe enthimematis ad syllogismū est sciendū q̄ in quolibet enthimemate sūt tres termini sic in syllogismo: quoz duo ponunt in p̄clōne qui sunt extremitates: alijs aut̄ num̄q̄ ponit in p̄clōne q̄ est mediū. Illarū v̄o extremitatū vna est bisposita in enthimemate ⁊ altera semel. Ex illa ergo semel sumpta cū medio debet suppleri p̄missa que deerat. ut in hoc enthimemate. *De animal currit: ergo ois homo currit.* extremitates sunt hō ⁊ currit: aial aut̄ est mediū: sed hec extremitas homo nō est sumpta nisi semel. Sumatur ergo iterū cū medio ⁊ fiet minor ppositio. s. ois homo est animal: ⁊ sic erit pfectus syllogismus. oē aial currit omnis homo est animal. ergo ois homo currit.

Circa q̄d notandum q̄ q̄s idem p̄dicat in p̄missa ⁊ p̄clōne: tūc supplenda est minor: ut in exemplo p̄cedenti: cuius ratio est q̄ p̄dicatū p̄clōnis in tali enthimemate est maior extremitas: ⁊ sic in tali enthimemate ponit maior ppositio. Quādo v̄o idē subicit in p̄missa ⁊ cōclōne supplenda est maior. minor: eni extremitas subicit in cōclōne. vbi gratia. ois homo currit. ergo ois hō mouet: ibi hō subicitur in p̄missa ⁊ p̄clōne: ideo supplenda est maior extremitas sic dicendo. Omne illud q̄d currit mouet: sed ois homo currit: ergo ois homo mouet.

Exemplū est q̄ per vnū particulare pbat aliud particulare ppter aliq̄d silerepertū in ipis: ut picta uīses p̄tra lemonicēses pugnare malū est: ergo andegauēses p̄tra manetēses pugnare malū est. Utro v̄iq̄ eni est pugnare affines cōtra affines. Reducit aut̄ exemplū ad syllogismū per duos syllogismos: quoz p̄mus p̄t esse talis. Picta uīses p̄tra lemonicēses pugnare malū est: sed picta uīses ⁊ lemonicēses sunt affines: ergo affines cōtra affines pugnare malū est. Deinde ex hac p̄clōne fiat maior secūdi syllogismi sic arguēdo. Affines cōtra affines pugnare malū est. s. andegauēses ⁊ manetēses sunt affines. ergo andegauēses cōtra manetēses pugnare malum est.

Quia autem argumentū per locū confirmatur: ideo dāda est diffinitio loci. put loc⁹ hic sumitur. *Locus* est sedes argumēti: vel id a quo ad p̄positā questionē conueniēs trahitur argumentū. quid autē sit questio dictū est. Et sciendū q̄ ppositio. questio. conclusio ⁊ enūciatio secūdū substantiā idē sunt. *Differūt* autē secūdū ratiōes. diuersas enim hūt rationes siue diffinitioes: ut prius patuit. secūdū eni q̄ dubitabilis est: est questio. prout v̄o iā probata est per argumētū: est cōclusio. put ponitur pro alio in p̄missis est ppositio q̄ ppositio dicitur secūdū q̄ est in p̄missis ad pbandum cōclōnem. Enūciatio autē est secūdū q̄ significat esse uel non esse: ut *fortes currit fortes non currit.*

Quia autem argumentū confirmat per locum. ideo cōsequēter auc. diffinit locū dī. q̄ locus est sedes argumēti: vel illud a quo cōueniēs elicit argumētū ad p̄positā p̄clōnem. **C**irca q̄d notādum q̄ locus nō sumit hic pprie sed transumptiue seu similitudinarie. Locus eni in p̄posito sumit pro p̄positione per

se nota que dicitur maxima: ul̄ pro terminis ex quibus componit que dicitur differentia maxime: ut statim videbit. Utrūq̄ aut̄ dicitur loc⁹ per similitudinez ad locum naturalem. Locus eni naturalis duplicē habet virtutē. Habet nāq̄ vim cōseruatiuā seu fortificatiuā locati. Habet etiā vim generatiuā ipsius: ut dicitur fuit c⁹ de genere. utraq̄ virtutē respectu argumēti habet maxima: uel q̄ ipsi termini ex quibus componit quo ad p̄mam virtutē. Locus dyalectic⁹ dicitur sedes argumēti: sicut eni sedēs in loco naturali fortificat ⁊ quiescit: sic ex habitudine terminoz ⁊ p̄positione per se nota ipsam explicante p̄firmatur virtus illatiua ⁊ pbatiua argumēti: sic q̄ intellect⁹ qui p̄sus dubitabat de p̄clōne pbata per argumētum p̄t q̄scere. quātū v̄o ad secūdā virtutē ponit in diffinitioe loci q̄ est illud a quo cōueniēs elicitur argumētum. sicut eni res naturalis in suo loco generatur: sic ex habitudine terminoz ⁊ p̄positione per se nota virtus argumēti ad p̄clōnē p̄positā elicit ⁊ extrahit. Hec autē scda pars diffinitiois magis appropria est ipsi terminis. p̄ma v̄o ipsi maxie. Ex habitudine enim terminoz elicit virtus illatiua argumēti que cōfirmat per maximā. vbi gr̄a arguēdo sic. homo currit. ergo aial currit. Si gr̄a v̄n locus. Rūdet a sp̄e ad gen⁹. Ex habitudine eni speciei ad genus orit talis illatio: tamē ibi nō est status: q̄ ad hec p̄t dubitari que est illa habitudo. Et idē q̄ritur ulterio⁹ maxima. i. dicas mihi p̄positionē per se notā explicatiuā talis habitudois. Et tūc m̄detur: Quicq̄d p̄dicat de sp̄e ⁊ genere: ⁊ sic explicite cōfirmatur argumētum.

Habito de diffinitione loci sequitur diuisio ipsius loci. Locus autē diuidit in locum maximā ⁊ in locū differentia maxime. *Locus* maxima idē est q̄ ipsa maxima. *Maxima* est ppositio qua non est altera prior neq̄ notior. ut oē totum maius est sua parte. Itē de quocūq̄ p̄dicatur diffinitio ⁊ diffinitū. ⁊ de quocūq̄ p̄dicatur sp̄es de eodē p̄dicat gen⁹. *Locus* differentia maxime est illud quo vna maxima differt ab alia. ut iste maxime de quocūq̄ p̄dicatur sp̄es ⁊ genus. ⁊ de quocūq̄ p̄dicatur diffinitio ⁊ diffinitū: differunt per terminos ex quibus cōponunt. Vna enim cōponitur ex genere ⁊ specie. Altera ex diffinitioe ⁊ diffinito. v̄n isti termini simplices dicuntur differentie maxime. Et sciendū q̄ tam locus maxima q̄ locus differentia maxime dicitur locus. q̄ utrunq̄ cōfert firmitatē ⁊ robur argumēto. Unde p̄portionabiliter sumit hic locus ad locū in rebus naturalib⁹. quia sicut ille seruat res omnes in eē: sic similiter hic locus confirmat argumentum.

Circa diuisioe auc. locū in locū maximā: ⁊ locum differentia maxime. Locus maxima est idē q̄ ipsa maxima: ⁊ est ibi appositiva locutio: ut si dicat aial hō idem est q̄d hō. Unde maxima nō tenet ibi adiectiue s̄ substantiue. Est autē maxima ppositio qua nō est altera p̄or siue notior: q̄. s. cognoscit cognitis terminis. ideo nō indiget ulteriori pbatione: dum tamen termini cognoscant: ut de quocūq̄ p̄dicatur species ⁊ genus: de quocūq̄ p̄dicatur diffinitio ⁊

diffinitum. Locus differentia maxime est illud quo differt vna maxima ab altera: ut iste due maxime. De quocumque predicat diffinitio et diffinitum. Et de quocumque predicat spes et genus differunt per terminos ex quibus componuntur: quia vna componitur ex genere et specie: alia ex diffinitione et diffinito. Unde isti termini dicuntur differentie maxime in quantum faciunt vnam maximam differre ab alia. Dicuntur etiam loci in quantum ex ipsis elicitur argumentum.

C Contra predicta arguitur sic. Locus differentia maxime est pars loci maxime. ergo membra diuisionis coincidunt. Item videtur quod diffinitio maxime non sit bene assignata: quia ista omne totum est maius sua parte est quodam maxima: et tamen alia est notior ipsa. scilicet illa: De quolibet dicitur esse vel non esse: et de nullo ambo simul quod illud primum principium est notissimum ex 4° metaphysice. **C** Rursum ad primum quod locus differentia maxime potest accipi dupliciter. vno modo materialiter pro ipsis terminis: et sic bene est pars maxime. alio modo formaliter pro habitudine huiusmodi terminorum: et sic non est pars eius: sed differunt ad inuicem sicut explicans et explicatum. maxima enim est explicitiva huiusmodi habitudinis. **C** Ad secundum potest dici quod illa propositio de quolibet esse et non esse. sit notior illa. omne totum est maius sua parte: quia scilicet est de termino simpliciter primo ad quem stat resolutio omnium terminorum. scilicet de ente: tamen nulla est notior ipsa in suo genere seu ex eisde terminis. cum ex talibus terminis nulla sit imediate notior ipsa.

C Circa predicta notandum quod principia sunt in duplici differentia. Quaedam sunt simpliciter prima indemonstrabilia a priori: ut omne totum est maius sua parte. Si ab equalibus equalia demas que remanent sunt equalia et huiusmodi que dicuntur maxime: quia sunt maxime certificationis et veritatis ad conclusiones inferendas. Dicuntur etiam dignitates: quia dignum est assentire ipsis. Dicuntur etiam coes animi perceptiones: quia ab omnibus percipiuntur terminos eorum veritas agnoscitur. Dicuntur etiam propositiones imediate: quia non indigent probari per aliquid prius se. Et talia sunt principia coia: quia sunt de terminis coibus sicut equalia et inaequalia: quia ueniunt numero et magnitudini: et talia considerat metaphysica que est scientia cois et per illa habet stabile principia spalia aliarum scientiarum si opus sit. Alia autem sunt principia que sunt propria principia particularium scientiarum que licet possint dici dignitates non tamen ita proprie. Sunt autem illa propria principia in aliqua scientia que supponuntur in ipsa scientia et constituuntur ex terminis propriis ipsius scientie cuius diffinitiones proprie sunt spalium terminorum in scientia utere illis terminis: sicut in geometria: rectum dicitur cuius medium non erit extrema: et ex huiusmodi principijs procedit demonstratio primo posteriorum. Principijs autem coibus in sua coitate manentibus non utuntur scientie speciales: sed bene utuntur ipsis appropriatis et applicatis ad suum genus scibile: ut principio. Si ab equalibus equalia demas que remanent sunt equalia. Utitur geometer applicando illud ad magnitudines sic. Si ab equalibus magnitudinibus equalia demas residue erunt equalia. Arithmeticus autem applicando ipsum ad numeros. Vocat autem Ari. principia scientiarum positiones que ponuntur tanquam uera.

C Diuiditur vero positio in suppositionem petitionem et diffinitionem: et conueniunt in hoc suppositio et petitio: quia si sunt demonstrabilia non tamen in illa scientia in qua supponuntur vel petuntur: sed differunt ad inui-

tem: quia si propositio que accipitur ut premissa ad aliquid demonstrandum sit probabilis addiscere siue videatur sibi uera tunc dicitur suppositio non simpliciter: sed ad aliquid. Sed si esset penitus indemonstrabilis esset suppositio simpliciter. Si vero addiscens cui sit demonstratio neque fuerit eiusdem opinionis neque contrarie: sic quod eam neque concedat neque neget dicitur petitio. Diffinitio autem differt a suppositione et petitione: quia omnis suppositio uel petitio est propositio. Diffinitio autem non: sed solum simplici intellectu apprehenditur. Unde dicit Ari. quod non dicit esse uel non esse quod est intelligendum non de essentia rei que per diffinitionem explicatur: sed de esse quod persistit in compositione predicati cum subiecto. cum tamen assumitur in propositione et predicatur de diffinito: tunc talis propositio est suppositio et est medium in demonstratione propter quod et potissima.

C Quia vero scia subalternata accipit principia sua a subalternata scientia de ipsa est aliquid dicendum. **C** Circa quod est notandum quod ad hoc quod vna scientia subalternet alteri tres conditiones requiruntur. Primo enim requiritur quod subiectum scientie subalternate sit sub subiecto scie subalternatis: sicut musica que est de numero sonoro sicut de proportionibus numeralibus applicatis ad sonos subalternatur arithmetice: que est de numero sumpto simpliciter. secunda quod subiectum eius addat differentiam accidentalem ad subiectum subalternatis: sicut sonus est differentia accidentalis addita numero. tertia quod scientia subalternata accipiat principia sua a scientia subalternante.

C Notandum insuper quod respectu omnis conclusionis demonstrationis oportet ponere principia prima indemonstrabilia alia in infinitum procederet. Est autem magis assentiendum principiis quam conclusioni. quod probat Ari. primo posteriorum: quia propter quod vnumquodque tale et illud magis. que auctoritas quia sepe allegatur in philosophia et theologia est aliquantulum declaranda. Et sic potest intelligi. Illud est magis tale propter quod vnumquodque est tale. ut quia conclusio est euidentis ex principio. ideo principium est magis euidentis: vnde illi magis est credendum. Ad ueritatem autem illius propositionis oportet quod illud predicatum quod conuenit alicui per aliquam causam conueniat etiam illi cause. Et ideo non sequitur. Ista inferiora sunt generabilia et corruptibilia propter superiora. ergo superiora sunt magis generabilia: quia talia predicata non ueniunt superioribus. Item requiritur quod illud quod est causa talis causati sit causa precisa talis predicati. Unde non sequitur: domus est solida propter domificatore: ergo domificato: est magis solidus. firmitas enim non inest domui precise a domificatore sed a soliditate suarum partium. Item non tenet in causis accidentaliter ordinatis. vnde non sequitur. Sor. est homo propter platonem. ergo plato est magis homo. Dicuntur autem cause accidentaliter ordinate quando vna dependet ab alia in essendo sed non in causando: ut filius licet habeat esse a patre potest tamen generare patrem mortuo. In causis vero essentialiter ordinatis est dependentia et in esse et in causando: ut deus sol: et homo generat hominem. Inferior enim causat in virtute superioris quod est intelligendum secundum Scotum. i. di. 4. sen. q. i. Non quia causa secunda in suo ordine agat virtute propria. Non enim accipit nouam influentiam: sed dicitur agere in virtute alterius: quia virtus agentis dependentis non sufficit sine virtute illa a qua dependet.

Item locus differentia maxime diuiditur per locum intrinsecum extrinsecum et medium. Locus intrinsecus

intrinsicus est qñ sumit argumentū ab his que sunt de substantia rei. ut in diffinitione. ut si dicat aial rationale mortale currit: ergo hō currit. Locus extrinsecus est quādo sumitur argumentū ab his que omnino separata sunt a substantia rei: ut ab oppositis. ut si queratur utrū sortes est albus: et pberetur sortes non est niger: ergo sortes est albus. Locus medius est quādo sumit argumentū ab his que partim cōueniunt cū terminis in questione positis et partim differūt ab eis. sicut vniuoca et denominatiua que dicūtur cōiugata. ut si querat̃ utrum iustitia sit bona et pberetur sic. iustum est bonum: ergo iustitia est bona.

Postq̃ auctor diffinit locū. hic cōsequenter diuidit locū differentia maxime per locū intrinsicū et extrinsecū et mediū. Locus intrinsicus est qñ sumitur argumentū ab his que sunt de substantia terminorum in questione positoy. Ubi sciendū q̃ in omni argumentō est cōclusio que fuit questio anteq̃ cōcluderetur. ideo dicitur q̃ argumentū facit fides de re dubitatiua id est de cōclusionē que prius erat questio et dubitabilis. Locus ergo intrinsicus est qñ sumit argumentū ab his que sunt de substantia terminoy in questione positoy: hoc est quādo terminus inferēs est ita de cēntia termini illati: q̃ vnus includit aliū aliquo modo essendi in: ut proposita illa questione utrū sortes sit aial arguit sic. sortes est hō: ergo sor. est aial. Iy animal qui est terminus illat⁹ includitur in termino inferēte. Locus autē extrinsecus est qñ illi termini sic se habēt q̃ vnus non includit aliū s; est extrarationē eius: ut si arguit sor. est alb⁹: ergo nō est niger. Ratio enī hui⁹ termini albus est extrarationē huius termini niger: Locus vō medius est quādo huiusmodi termini sic se habēt: q̃ partim cōueniunt: et partim differūt: ut concretū et abstractū que dicuntur cōiugata: conueniūt enī in significato et differunt in modo significādi: ut iustū et iustitia. Iustitia enim significat illā qualitātē in se consideratā iustū vō significat huiusmodi qualitātē cōcernēdo subiectū cui inest. Ex predictis patet q̃ diuisio loci differētie maxime est bene assignata. Ut enī prius dicebatur locus differentia maxime est formaliter habitudo termini ad terminū ut cōfirmās argumentum. Distinctio autē intentionū debet dari s̃m distinctionē fundamētoy. Sic distinguūtur tres modi relatiuoy 5° metaphysice. Hic ergo distinguunt loci s̃m uarietate terminoy in quib⁹ fundatur. Si queratur quare nō ponitur diuisio loci maxime sicut differētie maxime. Rūdeo q̃ habita diuisione differētie loci maxime: habetur diuisio loci maxie. Secūdu enim uarietate terminoy est uariatio maximā explicatiū huiusmodi terminoy hūitūdes.

Item locus intrinsicus diuidit̃ per locū a substantia et per locū a cōcomitantib⁹ substantiam. Locus a substantia est qñ sumitur argumentū ab his que sunt de substantia terminorum in questione positoy. Et ille locus diuiditur per locū a diffinitione a descriptione et a nois interpretatione. Diffinitio est orō indicans quid est esse rei per eēntialia. Locus a diffinitione est habitudo diffinitionis ad

diffinitū. et cōtinet quatuor argumenta et quatuor maxias. Primo subiciēdo diffinitionē affirmatiue. ut aial rationale currit: ergo hō currit. Maxima. Quicquid predicatur de diffinitione et de diffinito. Secundo modo predicando diffinitionē affirmatiue. ut sor. est aial rōnale mortale: ergo sor. est hō. Maxima. De quocūq; predicat̃ diffinitio et diffinitū. Tertio subiciēdo diffinitionē negatiue. ut aial rationale mortale non currit: ergo hō nō currit. Maxima. Quicquid remouetur de diffinitione: etiam remouetur de diffinito. Quarto predicando diffinitionē negatiue: ut lapis nō est aial rationale mortale. ergo lapis non est homo. Maxima. A quocūq; remouet̃ diffinitio et diffinitū. Locus a diffinito est habitudo ipsius ad suā diffinitionē. et cōtinet quatuor argumenta et quatuor maxias: sicut loc⁹ a diffinitione. Primo subiciēdo diffinitum affirmatiue: ut hō currit: ergo animal rōnale mortale currit. Maxima. Quicquid predicatur de diffinito et etiam de diffinitione. Secūdo predicādo diffinitū affirmatiue: ut sortes est homo: ergo sortes est aial rationale mortale. Maxima. De quocūq; predicatur diffinitum et diffinitio. Tertio subiciēdo diffinitum negatiue. ut homo non currit: ergo aial rationale mortale non currit. Maxima. Quicquid remouetur a diffinito et etiam a diffinitione. Quarto predicando diffinitū negatiue. ut lapis non est hō: ergo lapis non est aial rationale mortale. Maxima. A quocūq; remouet̃ diffinitū et etiā diffinitio. Et sciendū q̃ loc⁹ semp debet denominari a termino inferēte et non ab illato. ut qñ diffinitio est inferēs est locus a diffinitione. Quā vō diffinitū est inferēs est locus a diffinito. Deinde diuidit̃ locū intrinsicū in locū a substantia et cōcomitantib⁹ substantiā. Loc⁹ a substantia est qñ sumit̃ argumentū a substantia terminoy in qōne positoy: qñ videlz termin⁹ inferēs et illat⁹ sic se hnt q̃ vnus illoꝝ dicit totā cēntiā alterius pvertibiliter: vñ substantia in pposito nō sumitur pro predicamēto substantie s; pro cēntia rei. In alijs vō predicamētis reperiūtur huiusmodi loci sicut in predicamēto substantie. Et aut̃ videatur hec diffinitio eē eadē cū diffinitione loci intrinsici: tñ differūt q̃ in loco a substantia argumentū sumitur ab cēntia terminoy pvertibiliter: nō in diffinitione loci intrinsici. Sed ibi sufficit q̃ vnus illoꝝ dicat aliquid inclusum in cēntia alterius aliquo modo essendi in. vnde illa diffinitio cōuenit non solum loco a substantia: sed etiam loco a cōcomitantibus substantiā qui est quando sumitur argumentū ab his que cōsequuntur terminos in questione positoy: q̃ videlicet cēntia vnus cōsequit̃ cēntiā alteri⁹: et vnus illoꝝ aliquo modo includit̃ in alio: uel sicut pars in suo toto uel ecōtra: uel sicut forma in materia aut res in suo fine: et sic de alijs. vñ tñ nōcludit̃ pvertibiliter totā cēntiā alteri⁹.

C Diuiditur autem locus a substantia per locum a diffinitione a descriptione et nomine interpretatione. Diffinitio est oratio indicans quid est esse rei. Circa quod sciendum quod hic sumitur diffinitio non pro diffinitione causali que datur per causas extrinsecas seu pro descriptione uel diffinitione quid nominis: sed pro diffinitione quiditativa que explicat essentiam rei per principia essentialia et intrinseca diffiniti. scilicet per genus et differentiam que se habent ut materia et forma: ut declaratum fuit in predicabilibus.

Locus a diffinitione est habitudo diffinitionis ad diffinitum: que quidem est habitudo idemnitatis. scilicet convertibilitatis ipsorum ad invicem. Ex quo puenit quod quicquid affirmat uel negat de uno etiam affirmatur uel negatur de alio. et de quocumque uerificatur unum uerificatur et reliquum. Et continet iste locus quatuor argumenta et quatuor maximas. primo subiiciendo diffinitionem affirmatiue: ut omne animal risibile currit. ergo omnis homo currit. unde locus: a diffinitione. Maxima. Quicquid predicatur de diffinitione et de diffinito. secundo predicando diffinitionem affirmatiue: ut scilicet est animal rationale ergo scilicet est homo. unde locus: a diffinitione. Maxima. De quocumque predicatur diffinitio et diffinitum. tertio subiiciendo eam negatiue: ut animal rationale non currit. ergo homo non currit. unde locus: a diffinitione. Maxima. Quicquid remouetur a diffinitione et a diffinito. quarto predicando eam negatiue: ut lapis non est animal rationale. ergo lapis non est homo. unde locus: a diffinitione. Maxima. Alio quocumque remouetur diffinitio et diffinitum. Eodem modo potest argui a diffinito ad diffinitionem. scilicet subiiciendo et predicando diffinitum affirmatiue et negatiue: ut omnis homo currit. ergo omne animal rationale currit. unde locus a diffinito. Maxima. Quicquid predicatur de diffinito et de diffinitione. Et sic de alijs modis permittendo diffinitum et concludendo diffinitionem. unde tunc est locus a diffinito quando diffinitum infert et concludit diffinitionem. et tunc est locus a diffinitione quando diffinitio infert diffinitum. Locus enim denominatur ab inferente et non ab illato: eo quod uirtus approbatiua continetur in termino inferente. scilicet in medio et non in termino illato. Et notandum quod locus non denominatur a termino inferente absolute sumpto: cum logicus non sit artifex realis: sed denominatur a termino prout stat sub aliqua intentione logicali. scilicet diffinitio generis et speciei: et sic de alijs: ut si arguitur homo currit: ergo animal currit: non denotatur locus ab homine: ut est res absolute sumpta: sed a specie. id est ab homine: ut stat sub illa intentione que est species. Item notandum quod in huiusmodi argumentis termini debent accipi personaliter: aliter consequentie non ualerent: et ideo non sequitur: animal rationale est oratio. ergo homo est oratio: quia termini sumuntur materialiter. Item non sequitur: homo est species: ergo animal rationale est species: quia homo supponit simpliciter. Item iste consequentie tenet in propositionibus de inesse. In illis enim modalibus que a quibusdam dicuntur modales non semper tenet talis illatio. Unde non sequitur: scilicet est homo. ergo scitur esse animal rationale. Item non sequitur: demonstrabile est hominem esse risibile. ergo demonstrabile est animal rationale esse risibile. Passio enim que demonstratur de diffinito est perse nota de diffinitione: ut dicitur Seco. ii. di. primi sen. q. ij.

Item notandum secundum eundem doctorem ubi supra. quod conceptus quiditatis prius naturaliter cognoscitur confuse: ut. scilicet importatur per nomen quod cognoscatur distincte: ut importatur per diffinitionem: igitur ergo eadem res importetur per diffinitionem et diffinitum non tamen eodem

modo. Designatur enim per diffinitum confuse et implicite: et per diffinitionem distincte et explicite. Ex quo patet quod aliqua predicata sunt notiora de diffinitione cuiusmodi sunt predicata per se: ut proprie passiones cum oriatur a principijs intrinsecis subiecti que explicatur per diffinitionem. Aliqua uero sunt notiora de diffinito cuiusmodi sunt accidentia communia que prius insunt inferioribus: cum inferiora sint materialia respectu superiorum: et per prius cognoscuntur confuse quam ipsa superiora. Quando ergo predicata sunt notiora de diffinitione quam de diffinito bene proceditur arguendo a diffinitione ad diffinitum. Si uero in talibus predicatis procedatur a diffinito ad diffinitionem erit petitio principij quia probatur ignotum per ignotius. Quando autem predicata sunt notiora de diffinito quam de diffinitione tunc bene proceditur arguendo a diffinito ad diffinitionem. Si uero in talibus predicatis proceditur arguendo a diffinitione ad diffinitum erit petitio principij. In istis autem consequentijs est argumentum demonstratiuum quando antecedens est euidenter notum: ut omne animal rationale est risibile. ergo omnis homo est risibilis. Sed contra predicta arguitur: quia si predicta sint uera auctor committit petitionem principij. Arguit enim sic. animal rationale currit: ergo homo currit. et tamen predicatum est notius de diffinito quam de diffinitione. Ad hoc potest dupliciter responderi. primo quod auctor sic arguit gratia exempli. Exempla autem ponuntur non ut uera sint: sed ut sentiatur qui addiscunt. secundo potest dici quod in locis dyalecticis non semper oportet procedere a notioribus simpliciter sed a notioribus in ordine ad respondentem. Unde igitur antecedens non sit notius simpliciter quam consequens si tamen sit notius respectu respondentis erit locus dyalecticus et non petitio principij.

De descriptione.

Descriptio est oratio significans esse rei per accidentalia. ut animal risibile est descriptio hominis. uel sic. Descriptio est oratio constans ex genere et proprio. ut animal risibile. Locus a descriptione est habitudo descriptionis ad descriptum. et continet quatuor argumenta et quatuor maximas sicut locus a diffinitione. et formatur hic eodem modo argumenta et maxime sicut ibi: nisi quod ibi ponitur diffinitio et diffinitum: hic uero descriptio et descriptum. Interpretatio est duplex: quedam enim est que non conuertitur cum interpretato suo: ut ledens pedem est interpretatio huius nominis lapis. Alia est que conuertitur cum interpretato suo: ut amator sapientie est interpretatio huius nominis philosophus. et hoc modo sumitur hic. et diffinitur sic.

Einde determinat auctor quod sit descriptio dicens quod oratio significans quid est esse rei per accidentalia. Circa quod notandum quod per hec differunt diffinitio et descriptio: quia diffinitio exprimit quod rei per essentialia: descriptio uero per accidentalia que non solum fit per accidentia propria que oriatur a principijs specie: sed etiam per accidentia communia que fluunt a principijs indiuidui. Per ipsa enim cognoscimus rei essentialia: quia per Aristoteli in libro de anima. Accidentia maximam partem referunt ad cognoscendum quod quid est. diffinitio etiam causalis que datur per causas extrinsecas potest dici descriptio. huiusmodi. n. cause sunt accidentales causato cum non sint de eis

eētia . per accidētia igitur datur descriptio que faciunt vnum cōuertibile cum descripto inquantū vnū cōtrahit ⁊ restringit alterū: ut si dicatur. hō est aīal māfuerū a natura gressibile bipes a deo forma tū de limo terre ordinatū ad beatitudinē eternā. Descriptio etiā est oratio p̄stans ex genere ⁊ pp̄rio: ut aīal risibile est descriptio hoīs. p̄der pp̄rias nāq̄ passiones sepe circūloquimur rerū differētiās nobis ignotas. De loco autē a descriptione ad descriptū ⁊ ecōuerso est dicendū sicut de loco a diffinitione ad diffinitū formādo argumēta ⁊ maximas eodē modo ponēdo descriptionē loco diffinitionis et descriptū loco diffiniti.

Interpretatio est expositio vni⁹ noīs minus noti per aliud nomē magis notū. ul' per integram orationē. Locus a noīs interpretatione est habitudo interpretationis ad interpretatum. Et continet tot argumēta ⁊ tot maximas sicut locus a diffinitione. Primo subiiciendo interpretationē affirmatiue. ut amator sapiētie currit. ergo philosoph⁹ currit. *Adaxima.* Quicquid p̄dicatur de interpretatione ⁊ de interpretato. uel sit a parte p̄dicati. ut sortes est amator sapiētie: ergo est philosophus *Adaxima.* De quocūq̄ p̄dicat̄ interpretatio ⁊ interpretatū. Negatiue sic a parte s̄biecti. ut amator sapiētie nō currit ergo p̄hūs nō currit. *Adaxima.* Quicquid remouet̄ ab interpretatione ⁊ etiā ab interpretato. A parte p̄dicati sic. sortes non est amator sapiētie: ergo nō est philosophus *Adaxima.* A quocūq̄ remouet̄ interpretatio ⁊ etiā interpretatū. Et eodē modo intelligitur de interpretato sicut de diffinito.

Consequēter determinat auctor de interpretatione. Est autē duplex interpretatio: q̄ quedā est que nō cōuertit̄ cū interpretato: ut ledēs pedē est interpretatio huius noīs lapis. ⁊ s̄m hanc nō sumitur locus a substātia in quo inferēs ⁊ illatū significat̄ idē cōuertibiliter. lapis enim ⁊ ledēs pedē nō cōuertibiliter se habēt cū multa ledāt pedes que nō sunt lapides. alia vō est que cōuertitur cū interpretato: ut amator sapiētie est interpretatio huius noīs philosoph⁹. dicitur enim a philos qd̄ est amor: ⁊ sophos qd̄ est sapiētia: quasi amator sapiētie. Et ab hac interpretatione sumit̄ locus a substātia ⁊ diffinitur sic.

Interpretatio est expositio vnius noīs minus noti per aliud magis notū. Circa qd̄ notandum q̄ ethymologia ⁊ interpretatio differūt ad inuicē. Ethymologia enim est expositio vnius dictiōis per alias dictiones eiusdē ydiomatis: ut sol dicit̄ quasi su per oīalucēs. Interpretatio vō pp̄rie dicit̄ quādo vna dictio exponit̄ per alias dictiones alteri⁹ ydiomatis: vñ s̄m Ysidorū in libro ethymologiarum. Interpretatio dicit̄ quasi medius inter partes duarū linguarū. Interpretatio enim in p̄posito sumit̄ magis ample pro expositione vnius dictionis per alias dictiones eiusdē ydiomatis uel diuersorū: dum modo sit ibi cōuertibilitas interpretationis cū interpretato. Itē notandū q̄ interpretatio differt a diffinitione ⁊ descriptione. Diffinitio enim ⁊ descriptio indicāt esse rei absolute. Diffinitio quidē per essentialia: descriptio vō per pp̄rietates s̄m se con

sideratas. Interpretatio autē indicat esse rei per pp̄rietates a quib⁹ nomē imponitur: sive inquantū exprimit̄ ⁊ significat̄ per nomē. Vñ quicquid noīs uocatur interpretatio. De loco autē ab interpretatione ad interpretatū ⁊ ecōuerso est dicendū sicut de loco a diffinitione ad diffinitū: formādo argumēta ⁊ maximas eodē modo ponēdo interpretationē loco diffinitionis ⁊ interpretatū loco diffiniti.

Contra p̄dicta arguit̄ sic. Nō solū noīa sed etiam uerba p̄nt per alias dictiones exponi. ergo illa diffinitio est insufficiens: in qua dicit̄ q̄ interpretatio est expositio vnius noīs per aliud. Itē videt̄ q̄ interpretatio illius nominis philosophus nō sit cōuertibilis cū interpretato: q̄ multi amāt sapiētiā qui non sunt philosophi. Itē videt̄ q̄ locus ab interpretatione nō sit locus a substātia: q̄ s̄m Boetii locus a substātia in sola diffinitione cōsistit. Rūdeo ad primū q̄ nomē in diffinitione interpretationis nō sumitur. put̄ distinguitur contra alias partes orationis: sed sumitur pro illo qd̄ est nota mētis seu significat̄ mētis conceptū. Ad secundū dico q̄ illi qui non sunt philosophi qui. s. carēt sapiētia nō dicuntur pro pp̄rie amare sapiētiā: sed desiderare. Desiderium enim pp̄rie est respectu nō h̄iti: amor vō respectu habitū: lz vnū aliq̄ sumat̄ pro reliquo. Ad tertium dico q̄ Boetius accipit diffinitionē large pro diffinitione quid rei ⁊ quid nominis. Et notandū q̄ quid rei est t̄m entū. quid nominis vō est taz entū q̄ nō entū. Unde illa que dicuntur entia phibita quibus. s. repugnat esse bene habēt quid nominis ut chymera. Talia autē sunt pure impossibilia: cuz ratio ipsoꝝ sit in se falsa includēdo ⁊ idelicet cōtra dictoria: ut q̄ aliquid cōponatur ex repugnātibus ⁊ impossibilibus componi.

Item notandū q̄ lz questio si est p̄cedat quid rei nō tamē quid nominis. De nullo enī queritur an sit nisi p̄gnoscat̄ quid per nomē importatur. ⁊ intelligitur si est nō de existētia actuali: alioquin de monstratio cuius mediū est diffinitio nō posset haberi de nō existēte: cuius oppositū patet primo posteriorū. Sed intelligitur si est de ente cui non repugnat esse in effectu s̄m Sco. i. di. 4. sen. q. ij.

Itē sciendū q̄ si est ⁊ quia est aliquādo sumuntur pro eodē: ut dicit̄ p̄mo posteriorū: q̄ de subiecto scientie uel demonstrationis oportet p̄cognoscere quid est ⁊ q̄ est. hoc est oportet p̄cognoscere qd̄ per nomē significat̄: ⁊ q̄ sibi non repugnat esse: ul' reale uel ratiōis. Nulla enim sciētia p̄bat suū subiectū esse demonstratiōe p̄pter quid arguēdo. s. a causa ad effectū: cum ipsū subiectū virtualiter cōtineat oīa cōsiderata in illa sciētia: ut dictū fuit p̄mo. c. hui⁹ libri: hoc t̄m non obstāte bene pōt demonstrari demonstratione: q̄ arguēdo videlicet ab effectu ad causā potest etiā demonstrari per aliquā p̄orem scientiam. cognitio autē de subiecto scientie q̄ est potest inuestigari per effectus diffiniti: uel s̄m Sco. iij. di. primi sen. per viā diuisionis diuidēdo. s. genus generalissimū in genera subalterna: ac remouēdo differētiās sibi nō conueniētes ⁊ alias sibi attribuendo.

Alterius notandū q̄ questio p̄pter qd̄ potest reduci ad quid est. Quiditas enim sive diffinitio subiecti est p̄pter quid respectu passiois. Vñ in demonstratiōe propter quid ⁊ potissima que dat̄ per causam imediatā diffinitio subiecti est mediū ad p̄bādū passionē de subiecto: ut per aīal rōnale p̄bat hō cērisibilis. Itē sciendū q̄ demonstratio p̄pter qd̄ dicit̄

dupliciter. vno modo dicitur propter quid: ut quando demonstratio fit per aliquas causas sicut per causas extrinsecas: vel etiam per aliquam causam. Alio modo dicitur propter quid et potissima: ut quoniam demonstratio fit per causas intrinsecas siue per diffinitionem aliquam.

C Demonstratio autem quod fit dupliciter secundum Aristoteli. primo posteriorum. vno modo arguendo ab effectu ad causas alio modo arguendo a causa remota ad effectum. Exemplum primi. si quis demonstraret quod planetes sunt proprie nos: quod non sint illi: hec demonstratio est per effectum ad causam: quod non sint illi est effectus eius quod est esse proprie nos. Exemplum secundi: ut si demonstraret quod paries non respirat quod non est animal. Non esse enim animal est causa remota eius quod est non respirare: quod probat philosophus quod esse animal non est causa prima huius quod est respirare: sed esse animal habens pulmonem. ergo non esse animal non est causa prima huius quod est non respirare: et est talis demonstratio semper negatiua. nam posita causa remota non propter hoc ponitur eius actus: sed ipsa remota remouetur actus sic arguendo. De respirans est animal. nullus paries est animal. ergo nullus paries est respirans.

C Sufficiencia et diuisio huiusmodi quatuor quod non sunt. si est: quid est: quia est: et propter quid est. de quibus agit Aristoteles in principio secundi posteriorum sic potest assignari. Omne enim demonstrabile ante quod probetur est dubitabile et per consequens quesibile. Aut igitur queritur de incompleto: aut de completo. Si de incompleto tunc aut de rei entitate: et sic est questio si est. Aut de quiditate sic est questio quid est. Si vero de completo: aut queritur de inherencia passionis ad subiectum: et sic est quod quod est. aut de causa inherencie: et sic est propter quod.

C Et notandum quod quia non est nota querendi. Per hanc enim coniunctionem nihil queritur. dicitur tamen questio quod est nota querendi rationem seu respondendi quesito: ut circa hanc questionem luna eclipsabilis. Potest queri an eclipsis potest esse in rerum natura quo ad quod non est si est habitus autem quod sic: quod videmus defectum luminis causari propter impedimentum alicuius corporis. vnde potest queri quid est eclipsis. Est autem eclipsis carencia luminis in aliquo receptiuo ex interpositione corporis opaci impediens luminosum causare lumen in huiusmodi corpore receptiuo luminis. Habito autem quid est eclipsis potest queri an hec propositio: luna est eclipsabilis sit vera quantum ad quod non est quia est. Cognito autem per experientiam quod sic: quia videlicet eclipsis potest esse lune. potest ulterius queri propter quid. Cognito vero quod hoc est propter interpositionem terre inter solem et lunam cessat omnis questio de ista questione.

Equitur de locis a concomitantibus substantiis. que sunt quoniam sumitur argumentum ab his que consequuntur terminos in questione positos. Et diuiditur. quod alius est locus a toto: alius a parte: alius a causa alius ab effectu: alius a generatione: alius a corruptione: alius ab usibus: alius a ceteris accidentibus. Locus a toto diuiditur sicut ipsum totum. est enim quoddam totum vniuersale: aliud totum integrale: aliud totum in quantitate: aliud totum in modo: aliud totum in loco: aliud totum in tempore. Et hoc multiplex est locus a toto quia alius est locus a toto vniuersali: alius a toto integrali. et sic de alijs. et similiter diuiditur

locus a tempore. Totum vniuersale ut hic sumitur est quodlibet superius substantiale sumptum ad suum inferius in linea predicamentali: ut animal ad hominem: et homo ad sortem. Pars subiectiua dicitur quodlibet inferius sub toto vniuersali sumptum. Locus a toto vniuersali siue a genere est habitudo ipsius totum vniuersalis ad suam partem subiectiuam siue ad suam speciem et est semper destructiuus predicando totum: ut lapis non est animal: ergo lapis non est homo. Maxima. Et quocumque remouetur genus siue totum vniuersale: ab eodem remouetur species siue pars subiectiua. Locus a specie siue a parte subiectiua est habitudo ipsius ad genus siue ad suum totum vniuersale. et est semper constructiuus: et tenet duo argumenta et duas maximas. Primo subiciendo speciem affirmatiue. ut homo currit: ergo animal currit. Maxima. Quicquid predicatur de specie siue parte subiectiua: hoc etiam predicatur de genere siue de toto vniuersali. Secundo predicando speciem affirmatiue: ut sortem est homo ergo sortem est animal. Maxima. De quocumque predicatur species siue pars subiectiua: de eodem predicatur genus siue totum vniuersale.

Postquam auctor determinauit de loco a substantia: hic consequenter determinat de loco a concomitantibus substantiam. fit autem iste locus in terminis qui sic se consequuntur quod vnus includitur in alio aliquo modo essendi in. et hoc patet per huiusmodi locos discurrendo: aut enim vnus includitur in alio. sicut pars in toto: vel sicut totum in partibus. Tale autem totum: vel est totum vniuersale: vel totum integrale. Ad esse in sicut totum vniuersale est in suis partibus reducunt totum in quantitate et totum in modo. Ad totum vero integrale reducunt totum in loco et totum in tempore. Si autem vnus est in alio sicut effectus in causa vel forma in materia sumunt loci a causa efficiente materiali formali et finali. Generatio autem et corruptio reducunt ad esse in: sicut forma in materia: quia generatio est via in formam: et corruptio vnus est generatio alterius. Locus vero ab usibus reducunt ad esse in: sicut res in suo fine. vsus enim est sicut finis ipsius rei. Communiter autem accidentia possunt reduci ad totum vniuersale. Vnum namque ceteris accidentium est in plus quam aliud: sicut deliquere est in plus quam penitere. Multi enim delinquant qui non uere penitent. Primo igitur agit de toto vniuersali. **C**irca quod sciendum quod vniuersale aliter sumitur in primo posteriorum quam sumatur hic seu in libro predicabilium. In libro enim posteriorum: vniuersale dicitur predicatum quod primo conuenit alicui subiecto. Primitas autem dicit ibi ad euationem: quia. scilicet natura talis predicati est adequata tali subiecto: et sic risibile uel animal rationale dicitur vniuersale respectu hominis. vnde diffinitur vniuersale hoc modo sumptum primo posteriorum. quod est de omni et de per se et de se quod ipsum. Dicitur de omni quia. scilicet oportet quod tale predicatum insit subiecto et pro quolibet supposito et pro qualibet differentia temporis oportet etiam quod sibi insit per se: et quod insit secundum quod ipsum: id est primo et adequate ita quod non conueniat ei per alterum: sed alijs per ipsum.

Unde ista se habent ex consecutione uel additione ad inuicē. s. de omni de per se & de fm qd ipsum: qz omne qd pdicaf per se etiā pdicaf de omni: sed nō ecōuerso. Similiter oē qd pdicaf fm qd ipsum pre dicaf & per se & de oi: sed nō ecōuerso. Exēplū de oi ubi nō est per se: ut ois hō est colorat⁹. Exēplū de oi & de per se: ubi nō est s; qd ipsum: ut ois hō est aial. Exēplū de oi de per se & de fm qd ipsum: ut omnis hō est risibilis: ois hō est aial rōnale. Totū aut vni uersale ut hic sumit est supius respectu suoz inferi orū: ut genus respectu suarū specierū seu magis cō mune respectu minus cōmunis. & dicit vniuersale quasi vñ vsuz in multis. Sed pars subiectiua est inferius respectu supioꝝ: uel minus cōmune respe ctu magis cōmunis: ut spēs respectu generis. ul' in diuiduū respectu spēi. Et dicit pars subiectiua qa cōtinet & ponit sub toto respectu cuius subicit vlr. ¶ Locus a toto vniuersali est habitudo ipsius ad suā partē: & tenet tm destructiue arguēdo. s. a nega tione supioris ad negationē inferioris: ut lapis nō est aial. ergo lapis nō est hō. vñ locus. a genere siue a toto vniuersali. Maxima. Al quocunq; remouet totū vniuersale & quelibet eius pars. Quis ratio est qz cū supius essentialiter includat in inferiori: si ab aliquo remouet supius remouebit & inferi⁹. Lo cus a specie siue a parte subiectiua est habitudo ip sius ad suū totū siue ad suū genus & nō tenet destru ctive: qz ad negationē speciei que est minus cōmu nis nō sequit negatio generis: qz ipsa specie destru cta genus pōt remanere in alijs speciebus. Tenet igif tm affirmatiue: & hoc dupliciter. pmo subicien do specie. ut homo currit: ergo animal currit. vnde locus a specie siue a parte subiectiua ad suū genus. Maxima. Quicquid pdicaf de specie & de genere Itē tenet pdicādo spēs affirmatiue: ut sor. est hō: er go sor. est aial. Maxima. De quocunq; pdicaf spēs & suū genus. Ratio eoz patet ex pcedentib⁹: cū enī supius essentialiter includat in suo inferiori sequit qd quicquid vificaf de inferiori vificaf etiā de sup iori. & de quocunq; vificaf inferi⁹ etiā sup⁹ in eo iclusū ¶ Cōtra pdicta arguit tripliciter. pmo sic: qz loc⁹ a supiori ad inferius tenet affirmatiue: qz fm Boe tiū: Si vrus est utilis: iustitia erit utilis. & si aial est sensibile hō erit sensibilis. & tamē arguit a supiori ad inferius affirmatiue. Itē pbo qd nō teneat nega tiue: quia nō sequit aial nō currit. ergo hō nō currit & tamē antecēdēs est ppositio negatiua & etiā cōse quēs. Itē videt qd locus ab inferiori ad supius non tm teneat affirmatiue sed etiā negatiue: qz bene se quit hō nō currit: ergo aial nō currit. Illa enim con sequētia est bona in qua ex opposito cōsequētis in ferf oppositū antecēdētis. sic est in pposito qz bñ se quit oē aial currit. ergo ois hō currit. ¶ Rūdeo ad primū dico qd argumentū est bonū gratia materie & nō gratia forme. arguitur enim in pdicatis per se Illud aut qd per se inest vniuersaliter inest: qa per se psupponit de omni. ¶ Ad secundū dico qd nō ar guitur ibi a supiori ad inferius negatiue s; affirma tiue: lz enim tam antecēdēs qz cōsequens sint nega tiua: tamē tam supius qz inferius remanēt affirma ta: & sic nō arguitur a negatione supioris ad negati onem inferioris. ¶ Ad tertiū dico per idē: arguit enim ibi ab inferiori ad supius constructiue.

Totū integrale est qd est compositū ex par tibus habētibus quātitatē. & pars eius dicit pars integralis. Pars integralis est que cū

alijs partibus cōstituit totū. Locus a toto in tegrali est habitudo totius integralis ad suaz partē. & est cōstructiuis semp. ut domus est ergo paries est. Maxima. Posito toto ite/ grali ponit & quelibet ei⁹ pars. Locus a par te integrali est habitudo ipsius ad suū totū & est semper destructiuis. ut paries non est. ergo domus non est. Maxima. Destructa parte integrali destruitur & suum totum.

¶ Deinde determinat auctor de toto integrali di cēs qd totū integrale est illud qd cōponit ex partib⁹ quantitatē habētib⁹: & pars eius dicit pars itegra lis: ut domus cōponit ex tecto pariete & fundamen to. Et ponitur ex partibus quantitatē habentibus ad differētiā totius vniuersalis & alioꝝ totoꝝ.

¶ Locus a toto integrali est habitudo ipsius ad su as partes: & semp tenet pstructiue seu affirmatiue: ut domus est. ergo paries est. vñ locus: a toto inte grali. Maxima. Posito toto integrali ponit & que libet eius pars. cū enim totū integrale cōponat ex suis partib⁹: ad eē ipsius necessario requiritur esse suarū partiū. Itē aut tenet iste locus destructiue qz partes pōt remanere destructo toto: lz enim ipse partes habeāt esse totius respectu cui⁹ sunt in potē tia nō tamē habēt eē partiale & ppriuz ab ipso toto. & ideo pōt remanere ipso destructo.

¶ Locus a parte itegrali est habitudo ipsi⁹ ad suū totū: & est semp destructiuis: ut paries nō est. ergo do m⁹ nō est. vñ loc⁹: a parte itegrali. Maxima. De structa parte integrali destruit & suū totū. Sed nō tenet iste locus affirmatiue: cuius rō est qz esse par tiale partiū est pū qz sit eē totius & in potentia ad ipm. Ad positionem autem pōris non sequitur po sitio posterioris necessario. ¶ Circa pdicta notan dū qd duplices sunt partes: qdā sunt partes pncipa les totius & sunt ille sine qbustotū nō pōt eē: ut pa ries tectū fundamentū sunt partes pncipales do mus. alie sunt min⁹ pncipales que nō sunt necessa rie: ut fenestra in domo. Iste aut locus intelligit de partib⁹ pncipalib⁹. Vñ non sequit man⁹ sor. non est. ergo sor. nō est. qz manus nō est pars pncipalis eius. Itē sciendū qd iste locus tenet arguēdo de est secūdo adiacēte ad est secūdu adiacēs: als nō tenet vñ nō sequit. paries nō ualet duas libras. ergo nec domus. Itē sciendū qd duplex est totū. s. homogene um & etherogeneū. Totū homogeneū dicit qd est eiusdē nature seu rōnis in toto & partib⁹: cuius scili cet quelibet pars recipit pdicationē toti⁹: ut aqua aer panis vinū. Quelibet enī pars aque est aqua: & dicit ab homos qd est vñ & genus: qz est vnius generis uel nature in eibus partib⁹ suis. Totū ethe rogeneū dicit qd nō est eiusdē nature uel rationis in toto & partibus: ut domus homo equus. Quelibet enim pars hominis nō est hō: & sic de alijs. & dicit ab etheron qd est uariū & genus quasi uarij generis uel rōnis. Loc⁹ itaq; iste tenet in toto etherogeneo & in partib⁹ ei⁹. Tenet etiā in toto homogeneo. put habet rōnē totius itegralis: inquātū videlicet com ponit ex partib⁹ quātitatiuis: ut bene sequitur tota aqua est. ergo & pars aque est. Itē sequit pars aque nō est. ergo nec tota aqua. Si vō cōsideraf fm suaz essentiā fm quā vificaf de oibus partib⁹ suis: sic cō uenit cū toto vniuersali. Et hoc modo ab ipso ad suas partes potest argui sicut a toto vniuersali ad partem subiectiuam.

Totū in quantitate est vniuersale sumptū vniuersaliter: ut ois hō nullus hō. Pars in quātitate est quodlibet inferi⁹ cōtentum sub illo toto vniuersali vniuersaliter sumpto. Locus a toto in quātitate est habitudo ipsi⁹ ad suaz partē: et est cōstructiuus et destructiuus. Cōstructiuus sic. ois homo currit: ergo sortes currit. Maxima. Quicquid p̄dicatur de toto in quātitate et etiam de qualibet ei⁹ parte. uel sic. si vniuersalis est uera quelibet eius particularis erit uera. Destructiuus sic. nullus hō currit: ergo sortes non currit. Maxima. Quicquid remouet a toto in quantitate et a qualibet eius parte. Uel sic. si vniuersalis est falsa: quelibet ei⁹ particularis erit falsa. Loc⁹ a partibus in quātitate est habitudo omnium partium in quātitate simul sumptarū ad suū totum. et tenet cōstructiue et destructiue. Cōstructiue sic. sortes currit plato currit: et sic de alijs. ergo omnis homo currit. Maxima. Quicquid predicatur de partibus in quantitate simul sumptis et de suo toto. Destructiue sic. sortes nō currit plato nō currit: et sic de alijs. ergo nullus hō currit. Maxima. Quicquid remouetur a partibus in quātitate simul sumptis: et ab eius toto. uel si quelibet singularis nō est uera: sua vltis non erit uera.

Cōsequenter determinat auctor de toto in quātitate dicēs: q̄ totū in quātitate est vniuersale vniuersaliter sumptū. s. terminus cōmunis cum signo vniuersali: ut ois homo currit: nullus homo currit. Et dicit totū in quātitate per quandā similitudinē ad quantitatē discretā que est numerus uel multitudo: eo q̄ terminus cōmunis signo vniuersali determinat⁹ distribuit⁹ pro numerositate seu multitudine suppositoꝝ sub ipso contentoꝝ. Pars autē in quātitate est inferius. s. contentū sub superiori distributo. Locus a toto in quātitate est habitudo ipsius ad suā partē: et tenet cōstructiue et destructiue. Cōstructiue ut ois homo currit. ergo sortes currit. vñ loc⁹: a toto in quātitate. Maxima. Quicquid attribuitur toto in quātitate et cuilibet eius parti. destructiue: ut ois hō non currit. ergo sortes nō currit. vñ locus: a toto in quātitate. Maxima. Quicquid remouet a toto in quātitate et a qualibet eius parte. Ratio horū patet: q̄ cū totū in quātitate distribuat⁹ pro oib⁹ suis suppositis: quicquid p̄dicat⁹ de toto p̄dicabit⁹ et de suis suppositis seu partibus eius. et q̄d remouetur ab vno etiā remouebit⁹ ab alio. Loc⁹ a parte in quātitate est habitudo ipsarū partium simul sumptarum ad suū totū et tenet cōstructiue sic. Sortes currit plato currit et sic de alijs. ergo ois homo currit. Maxima. Quicquid p̄dicat⁹ de partibus in quātitate simul sumptis et de suo toto. destructiue sic. Sortes non currit plato nō currit: et sic de alijs. ergo nullus hō currit. Maxima. Quicquid remouet a partibus in quātitate simul sumptis et a suo toto. Circa q̄d notādū q̄ ad hoc q̄ iste cōsequētie ualeāt termini debēt supponere p̄sonaliter et nō materialiter siue simpliciter. vnde nō sequit⁹. ois homo est totū in quātitate. ergo sortes est totū in quātitate: q̄ ly ois hō ibi sumitur materialiter pro illo cōplexo. Itē notādū

q̄ bene arguit a toto in quantitate ad suas partes: quādo arguit respectu p̄dicatoꝝ que notiori modo cōueniūt toti q̄ partibus. Si vō huiusmodi p̄dicata prius insunt partibus q̄ toti: tūc arguēdo a toto ad partes cōmittit fallacia petitionis principij.

Totum in modo est vniuersale sumptū sine determinatione: ut homo. Pars in modo est vniuersale sumptum cū determinatione non diminvente. ut homo albus. Et eodem modo sumitur argumentū in hoc loco sicut in loco a genere ad speciem.

Consuper determinat auctor de loco a toto in modo. et est totū in modo nomē uel uerbū sumptū sine determinatione: ut homo: pars vō in modo est terminus sumptus cū determinatione: ut homo albus. Dicit autē homo per se sumptus totū in modo non quasi habēs modū: sed quia est quoddā totū respectu sui ipsius modificati. Homo enī sine determinatione sumpt⁹ se extēdit ad oia sua supposita. Quis autē dicit homo albus determinat⁹ ad standū pro vna parte suoꝝ suppositoꝝ. Locus a toto in modo est habitudo ipsius ad suā partē et tenet destructiue ut lapis nō est homo. ergo nō est homo albus. Maxima. Destructo toto in modo destruitur quelibet eius pars. nō autē tenet cōstructiue: q̄ p̄posito superiori nō oportet poni inferius. Locus a parte in modo est habitudo ipsius ad suū totū: et tenet cōstructiue. primo subiciēdo partē in modo: ut hō albus currit. ergo hō currit. Maxima. Quicquid p̄dicatur de parte in modo p̄dicatur de suo toto. secūdo p̄dicādo: ut sortes est homo albus. ergo est homo. Maxima. De quocūq̄ p̄dicatur pars in modo p̄dicatur et suū totum. Unde isti loci tenēt sicut a superiori ad inferius et cōuerso. Totū enim in modo se habet sicut superius et pars in modo se habet sicut inferius. Circa q̄d notādū q̄ triplex est determinatio. quedam est distrahēs que. s. repugnat suo determinabili. Uñ dicit distrahēs quasi ad diuersa trahēs. Tollit namq̄ rōnē sui determinabilis: ut mortuus. Homo enim mortuus nō est hō. Alia est determinatio diminuens que nō tollit simpliciter rōnē illius cui adiūgit sed partim diminuit. Sicut imaginabile opinabile: uel cognitū diminuit rōnē entis: q̄ p̄t sumi pro ente rōnis. et illa determinatio uocat⁹ ab aliquibus determinatio idifferēs: q̄ nec ponit nec tollit rōnē sui determinabilis. In istis determinationibus non tenet p̄dict⁹ modus arguēdi. Uñ nō sequit⁹ rosa est cognita uel opinabilis. ergo rosa est. Nec sequitur est hō mortuus. ergo hō. Est albus s̄m dētes. ergo albus. S̄z est fallacia a s̄m quid ad simpliciter. Alia est determinatio t̄m p̄hēs: ut albus p̄hit hominē ad standū t̄m pro hoib⁹ albis. Uñ talis determinatio lz faciat suū determinabile sumi pro paucioribus suppositis nō t̄m tollit uel diminuit rōnē eius: sed potius ipsam ponit. Vñ enim sequit⁹: homo albus: ergo hō. et idē in tali determinatione tenēt p̄dicte p̄ntie.

Totum in loco est dictio comprehendēs omnem locum aduerbialiter. ut ubiq̄ nūsq̄. Pars in loco est dictio comprehendēs aliquē locū aduerbialiter. ut ibi hic. Locus a toto in loco est habitudo ipsius ad suā partē et tenet cōstructiue et destructiue. Cōstructiue sic. de⁹ est ubiq̄ ergo de⁹ est hic. Maxima. Quicquid cōpetit totū in loco: et quelibet eius

pars. **Destructiue** sic: cesar est nusq̄ ergo nō est hic. **Maxima**. Quicquid remouetur a toto in loco ⁊ a qualibet eius parte. Locus a parte in loco est habitudo ipsius ad suum totum. ⁊ est semper destructiuus. ut cesar nō est hic: ergo non est ubiq̄. **Maxima**. Cuiusq̄ nō competit pars in loco nec eius totū. Totū in tēpore est dictio comprehendēs oē tēp⁹ aduerbialiter: ut semp nunq̄. Pars in tempore est dictio comprehendēs aliq̄ tps aduerbialiter: ut nūcheri cras. exempla autē sumuntur hic sicut a toto in loco.

Uterius agit auctor de toto in loco ⁊ tēpore: sicut patet in textu. **N**otandū q̄ totū in loco ⁊ totū in tēpore reduci p̄t ad totū in quātitate: cū ubiq̄ ⁊ nusq̄: semper ⁊ nunq̄ sint signa vniuersalia uel equalētia ipsis. hic tamē ponunt ad maiorē expressiōnē. Sūt etiā ⁊ alia tota que p̄t reduci ad p̄cedētia s. totū copulatū: totū disunctū: totū contentiuū sine virtuale: ⁊ totū successiuū. Totū copulatū est quando duo simul cōiunguntur per coniunctionē copulatiuā: ut sor. currit ⁊ plato disputat. ⁊ p̄t reduci ad totū integrale. **H**ic enim p̄t argui sicut ibi a positione totius ad positionē cuiuslibet partis: ⁊ a destructione partis ad destructionē totius. Totū disunctū est quādo aliqua duo cōiungunt per coniunctionē disunctiuā: ut sor. currit uel plato disputat. ⁊ p̄t reduci ad totū vniuersale: arguēdo. s. a destructione totius ad destructionē partis uel a positione partis ad positionē totius. Totū virtuale uel potestatiuū est q̄ in se simplex est nullā habēs quantitatez plura tamē cōtinēs potētia ⁊ v̄tute: ut anima continet in se vim intellectiuā sensitiuā ⁊ uegetatiuā: ⁊ p̄t reduci ad totū vniuersale: arguēdo. s. a toto ad partē destructiue sic. Lapis nō habet animā: ergo lapis nō habet potētiā uegetatiuā. **A** parte autē ad totū cōstructiue sic. **P**lata habet vim uegetatiuā: ergo habet animā. Totū successiuū est q̄ habet partes nō simul permanētes. **U**nde entia successiua habēt suū esse in fieri. Dum enim fiūt sunt: dum v̄o facta sunt nō sunt. ut dies annus. **P**ermanētia autē sunt in facto esse ⁊ nō in fieri: sed sunt q̄ simul sunt. **E**t reducit totū successiuū ad totum vniuersale: arguēdo a destructione totius ad destructionē partis: ut nō est dies: ergo nō est merities. ⁊ a positione partis ad positionē totū: ut merities est: ergo dies est.

De causa.

Causa est ad cuius esse sequit̄ aliud s̄ naturam. **E**t diuiditur in causas materialem. formalem. efficientem ⁊ finalem. **C**ausa efficiens est a qua p̄mo fit mot⁹ ad hoc q̄ fiat aliqd: ut domificator est prius mouens et operās ut fiat dom⁹. et faber ut fiat cultellus. **L**ocus a causa efficiente est bitudo ipsius cause efficientis ad suū effectū. et est cōstructiuus et destructiuus. **C**onstructiue tenet sic. domificator est bon⁹: ergo domus est bona. **M**axima. Si causa efficiens est bona: ipsū q̄ fit bonū est. **D**estructiue sic: domificator non est bon⁹: ergo domus non est

bona. **M**axima. Cuius causa efficiēs nō est bona: ipm q̄ fit non est bonū. **E**t ecōuerso tenet locus ab effectū ad causam efficientem.

Dist⁹ auctor: determinauit de loco a toto: p̄ hic cōsequenter determinat de loco a causa. **C**irca q̄ p̄mittit diffinitionē cause in generali dicēs: q̄ causa est ad cuius esse sequit̄ aliud per naturā. In qua diffinitione intelligitur ens pro genere q̄ est cōmune ad causam ⁊ effectū. **E**t ponitur ad cuius esse sequitur aliud ad differentiā effectus qui sequitur ad esse cause. **E**t ponitur per naturā ad denotandū q̄ cause ad effectū est prioritas nature nō tēporis uel ordinis: sicut vnus homo alium p̄cedit uel sequit̄: s̄ enim aliquādo causa fit p̄ior tempore suo effectū: non tamen semper: ut patet in subiecto ⁊ propria passione que simul sunt in generatione ⁊ corruptione. **E**t dicitur hic prius natura a quo aliud dependet: posterius v̄o quod dependet ab alio: sicut effectus dependet a causa cuius esse p̄supponit. **S**ed contra predicta arguit sic. **A**liud dicit diuersitatē essentialē: cū sit relatiuū diuersitatis substātie: sed effectus nō semp differt essentialiter a sua causa: ut patet de subiecto ⁊ propria passione que sunt idē realiter. ergo male ponit̄ in diffinitione cause q̄ ad esse eius sequitur aliud: scilicet effectus. **I**te causa ⁊ effectus sunt correlatiua. ergo causa nō est prior natura suo effectū. **p**ba cōsequētia: quia relatiua sunt simul natura. **R**espondeo ad primū dico q̄ aliud p̄t sumi dupliciter s. stricte ⁊ large. **S**i sumat̄ stricte cū dicat diuersitatē essentialē: tūc inter causam p̄prie sumptā ⁊ effectū erit distinctio essentialis. **L**arge tamē sumēdo ly aliud pro quacūq̄ alietate uel distinctione nō erigitur realis uel essentialis distinctio inter causam magis extēsiue sumptā: ⁊ eius effectū. **E**t hoc modo subiectū dicit̄ causa p̄prie passionis que ab ipso oritur. **A**d secundū dico q̄ causa ⁊ effectus p̄t sumi dupliciter. **U**no modo pro fundamentis huiusmodi relationū absolute sumptis: ⁊ sic causa est prior natura suo effectū: nec sunt correlatiua. **alio** modo pro fundamentis acceptis sub relationibus: ⁊ sic sunt correlatiua ⁊ simul natura.

Diuiditur autē causa in efficientē: materialem formalem ⁊ finalem: cuius diuisionis sufficientia sic p̄t haberi: quia causa uel est intrinseca uel est extrinseca effectui. **S**i intrinseca hoc est dupliciter: quia ul dat esse: ⁊ sic est forma. uel est in potētia ad esse ⁊ sic est materia. **S**i extrinseca uel est prior in intentione: ⁊ sic est finis: uel est prior in executione: ⁊ sic est efficiens. **C**ausa efficiens est a qua p̄mo est motus: ut effectus producat̄ in esse: ut domificator mouet ⁊ operatur ad hoc ut domus fiat. **C**irca q̄ est notādum q̄ duplex est motus. scilz realis seu p̄prie dicit̄: ⁊ intēntionalis seu metaphoric⁹: s̄ autē finis p̄mo moueat motu intēntionalit̄: efficiens tamen mouet motum p̄prie dicto ⁊ reali. finis enim p̄mo uenit in mēte agentis sub rōne boni appetibilis. **A**gens autē sic motū a fine intēntionaliter: mouet realiter p̄ducēdo formā in materia: ⁊ tūc materia huiusmodi formā substētat. **L**ocus a causa efficiente est habitudo ipsius ad suū effectū. ⁊ tenet cōstructiue respectu huiusmodi p̄dicatorū bonum ⁊ malum: ut domificator est bonus. ergo dom⁹ est bona: ul domificator est malus. ergo dom⁹ est mala. **M**axima. Cui⁹ causa efficiēs est bona ipz quoq̄ est bonū

Et debet intelligi de bonitate efficientis inquantum efficiens uel artifex: et non de bonitate morali uel entitativa. Artifex enim moraliter malus seu peccator potest facere bonam domum. Et similiter debet intelligi de bonitate forme effectus inquantum huiusmodi. Item ad hoc requiritur quod habeat materiam aptam ad forme susceptionem et quod recte et perfecte operetur secundum artem. econverso autem potest argui ab effectu ad causam: ut domus est bona, ergo edificator est uel fuit bonus. Tenet etiam iste locus a positione cause ad positionem effectus. Maxima posita causa efficiens ponitur eius effectus. Ad cuius evidentiam sciendum quod duplex est causa efficiens. scilicet in actu et in potentia: ut respectu domus edificator est causa efficiens in potentia, sed edificans est causa efficiens in actu. Hic autem intelligitur de causa et effectu in actu: non autem de causa et effectu in potentia, quia ut dicit philosophus 2° physicorum et 5° metaphysice: causa in actu et effectus in actu simul sunt et non sunt: non autem causa et effectus in potentia. Quod est intelligendum secundum Scotum 5° metaphysice: non de fundamentis cause et effectus et absolute. Ad enim sequitur: si fundamentum cause actu existat quod fundamentum effectus existat: scilicet est intelligendum de actuali existentia fundamentorum et acceptorum sub relationibus. Si enim fundamentum cause in actu existat actualiter sub ratione cause: tunc etiam fundamentum effectus in actu existet actualiter sub ratione effectus. non sic de causa in potentia respectu effectus in potentia. Ad enim oportet si edificator existat actu quod existat edificabile: de quo plus videbitur 2° physicorum.

Item notandum quod eo modo quo agens per motum est in actu: effectus est in actu: duobus enim motus est. ipsum agens non est causa in actu facti esse usque ad ultimum instantis. Accipiendo tamen effectum respectu cuius est motus in actu ille effectus est in actu. scilicet ipsum fieri: quia dum mouet non est causa in actu nisi ipsi fieri. Sed in ultimo instanti est causa in actu facti esse: et tunc effectus et causa simul sunt et non sunt in actu. Unde si causa est in actu in fieri si erit effectus in actu in fieri: si est causa in actu in facto esse erit si effectus in actu in facto esse.

Notandum insuper quod de eodem potest tractari in diuersis scientiis sub uariis rationibus: ut de causis tractatur in metaphysica inquantum sunt principia entium, in physica inquantum sunt principia motus et rerum naturalium. In logica uero inquantum ex habitudine cause ad effectum sumitur locus dialecticus. Et licet effectus sit extra rationem sue cause: iste tamen locus non est extrinsecus sed intrinsecus: quia ad locum intrinsecum sufficit quod unus terminus includat alium aliquo modo essendi in: ut dictum est in precedentibus.

Materia est ex qua cum aliquo aliquid fit. et est duplex. quedam enim est permanens: et quedam est transiens. Permanens: ut in cultello ferrum. Transiens: ut in pane farina et aqua. Et diffinitur etiam sic materia. materia est que tamen est in potentia. Locus a causa materiali est habitudo ipsius ad suum effectum. et est constructiuus et destructiuus. Constructiuus sic: ferrum est: ergo arma ferrea potest esse. Maxima. Posita causa materiali possibile est ei effectus poni. Destructiue sic. Ferrum non est: ergo arma ferrea non possunt esse. Maxima. Remota causa materiali permanente tamen remouetur et ei effectus. Locus ab effectu cause materialis te-

net destructiue sic. arma ferrea sunt ergo ferrum est. Maxima. Posito effectu cause materialis permanentis ponitur eius causa. Locus ab effectu cause materialis transiens tenet constructiue: ut vitrum uel panis: est ergo filix uel farina fuit. materia enim transiens non manet sed transfertur in aliam materiam. Maxima. Posito effectu materie transiens necesse est ipsam materiam preuuisse.

Alterius tractat auctor de materia dicens: quod materia est ex qua cum aliquo aliquid fit: quia scilicet ex materia cum forma fit compositum. In qua diffinitione intelligitur causa loco generis. Residuum uero ponitur ad differentiam aliarum causarum. Ex fine enim et efficiens non fit totum compositum cum ille cause sint extrinsece. Et licet compositio fiat ex forma sicut ex causa intrinseca: non tamen eodem modo quo dicitur fieri ex materia. fit enim ex materia tanquam ex illo quod supponitur in omni actione naturali: et ad quod stat resolutio omnis generationis et corruptionis naturalis. unde licet dicitur habitudine primi principii intrinseci via generationis. scilicet ipsius materie que est in potentia ad formam. Que licet sit ens in potentia est tamen ens positum et reale secundum Scotum. xii. di. 2. sen. cum sit per se subiectum generationis. Unde primo de generatione dicitur quod prima materia quam ibi uocat philosophus uel est maxime subiectum generationis et corruptionis.

Circa quod notandum quod ens in potentia dicitur dupliciter. Uno modo ut subiectum potentie. Alio modo id ad quod est potentia. Exemplum primi superficies dealbata. Exemplum secundi albedo generata. Prima potentia dicitur subiectiua. secunda obiectiua. nec iste potentie sunt eadem. Potest enim separari: quod nanquam est creabile: puta angelus est in potentia obiectiua non subiectiua. Ad propositum materia dicitur ens non in potentia obiectiua sed subiectiua. non obiectiua dico ut albedo ante quam fit: quia est simpliciter non ens: tum quia ens in potentia obiectiua non est subiectum transmutatiouis sed terminus. sed materia est in potentia subiectiua eo modo quo superficies est in potentia ad albedinem: ita quod materia est ens receptiuum actus substantialis primo et actus accidentalis secundario. Notandum insuper quod actus potest sumi dupliciter. uno modo potest distinguere contra potentiam obiectiuam: secundum que. scilicet actum et potentiam totum ens diuiditur: et sic actus non conuertitur cum forma. Secundum hoc enim omne quod est extra causam suam est in actu. Alio modo sumitur actus secundum quod loquitur Ari. 7° metaphysice: pro actu distinguente formali specifico et recepto. et sic distinguere contra receptiuum siue potentiam subiectiuam. Materia ergo licet sit ens actu entitativo: quia scilicet est aliquid extra suam causam tamen distinguere contra actum secundo modo dictum scilicet contra actum distinguente formale et specificum. Et ita describitur per ens in potentia: quia maxime est receptiuum actus. Item notandum quod licet materia non possit naturaliter esse sine forma: bene tamen potest esse supernaturaliter seu per diuinam potentiam absque conditione secundum Scotum. ubi supra. Quod sic probatur. Absolutum distinctum et prius alio absoluto potest esse sine conditione sine ipso. materia est absolutum distinctum et prius forma quacumque substantiali uel accidentali. ergo potest esse sine alio absoluto. maior est nota et minor patet. quod enim materia sit quid absolutum patet: quia facit compositionem reale et absolutam. quod etiam sit prius forma saltem ordine nature

nature patet q: est receptiua forme & fundamentū eius. de quo magis videbit pmo physicoꝝ. ¶ Itē notandū q materia pōt sumi duplī. vno modo pōt p̄ma materia de qua dictū est: que est subiectū generationis & corruptiōis: & de se nō includit formā. Alio modo pōt sumi magis large p̄o oī illo qd concurrit ad cōpositionē alterius: & habet rationē potē tialis & pfectibilis: & sic reperit materia tā in reb⁹ naturalibus q̄ artificialib⁹: tā corporalib⁹ q̄ spūali bus. Et sic gen⁹ habet rōnez materie: & illa que sunt in genere hoc modo hnt materiā q: icludūt realita tē generis que est potē tialis & pfectibilis per reali tate dīe ut dictū est in p̄cedētib⁹. Sic etiā materia iformata forma impfectiori que ordiat ad determi natam formā dicitur materia respectu forme pfectio ris: respectu cuius est in potētia: & pōt dici materia secūda. Hoc etiā modo materia iformata vltia & cō plectiua forma pōt dici materia scda respectu for me accidētalis cui⁹ est receptiua: & ad quā est in po tentia sicut ferrū est in potētia ad formam cultelli. Et hoc modo sumit materia in pposito. Hoc autē est duplex: q: qdam est pmanens: que. s. remanet in suo effectu sub p̄pria forma: sicut lignū remanet sub p̄pria forma in forma statue. Alia est que nō rema net sub p̄pria forma: sed de vna forma trāsīt ad ali am: ut farina & aqua in pane: fenuz & felix in vitro. Locus a causa materiali est habitudo ipsius ad suū effectū: & tenet affirmatiue de eē ad posse in q̄libet materia tā pmanēte q̄ trāsēunte: ut ferruz est: ergo arma ferrea pnt esse. farina & aqua sunt. ergo panis pōt esse. Maxima. Posita causa materiali pōt poni eius effect⁹. Cū enī ipsa sit in potētia respectu sui ef fectus ipsa posita pōt effect⁹ eius poni quātum est ex parte eius. Et hoc modo pōt argui nō solū a ma teria ex qua: s; etiā a materia in qua cuiusmodi est subiectū respectu accidētis: uel a materia circa quā ut est subiectū uel obiectū respectu scie uel habit⁹: ut corpus est. ergo albū pōt esse: ul scibile est. ergo scia pōt esse. Alb effectu autē materie pmanētis ad ipsaz arguit ab eē effect⁹ ad esse cause. Maxima. Posi to effectu cause materialis pmanētis ponit & mate ria pmanēs. Alb effectu vō materie trāsēntis ad suā causam arguit ab esse ad fuisse: ut panis est ergo fa rina & aq fuerūt. Nō aut arguit ab esse effectu ad eē talis materie: q: materia trāsēs nō remanet in suo effectu quātum ad suā formam.

¶ Contra p̄dicta arguit q: nō sequit ligna & lapides sunt: ergo dom⁹ pōt esse: posito q non sit edificator. Itē nō sequit. Cultellus est ergo ferrū est: q: cultel lus pōt fieri ex ligno uel alio metallo. ergo locus ab effectu cause materialis permanētis nō tenet affir matiue. ¶ Rūdeo ad p̄mū dico q ad esse cause ma terialis nō sequit possibilitas effect⁹ respectu oīum causarū eius. sed bñ sequit possibilitas effect⁹ quā tū est ex parte materie. ¶ Ad scdm dico q ibi nō ar guitur ab effectu cause materialis ad suā causaz. q: cultellus ligneus nō est effect⁹ ferri sed bene sequit cultellus ferreus est. ergo ferrū est.

¶ Forma est que dat esse rei & cōseruat eam in esse. Locus a causa formali est habitudo ip sius cause formalis ad suū effectū. & tenet con structiue & destructiue. Constructiue sic. Albedo est: ergo albū est. Maxima. Posita cau sa formali ponitur & eius effectus. Destructi ue sic. albedo non est: ergo album non est.

Maxima. Remota causa formali remoue tur & eius effectus. Contra vō est de effectu cause formalis.

¶ Postq̄ auc. determinauit de materia: nunc p̄se quēter tractat de forma dicens q forma est que dat esse rei & eā p̄seruat in eē: q: via generatiōis forma sequit materiaz. ideo post locum a causa materiali agit auc. de loco a causa formali diffiniēdo ip̄az for mā: in qua diffiniēdo subintelligit causa loco gene ris. Et ponit que dat esse rei ad differētiā materie que h̄ sit p̄ncipiū intrinsecū cōpositi nō tñ dat sibi eē specificū s; forma ut dictū est. que si sit forma substā tialis dat eē substā tiale: & si sit accidētalis dat eē ac cidētale. ponit aut. & p̄seruat eā in esse ad differētiā cause efficientis & finalis que q̄qz requirunt tñ ad fieri illius rei & nō quātum ad esse. sed forma semp requirit ad esse rei. Et h̄ p̄ma causa det esse oī crea ture & eaz in esse p̄seruet: hoc est extrinsece & effecti ue: nō intrinsece & formali sicut hic sumit. Locus a causa formali est habitudo ipsius ad suū effectū: & tenet p̄structiue a causa ad effectū: & ecōuerso ab ef fectu ad causā: ut albedo est: ergo albū est. Maxima. Posita causa formali ponit eius effect⁹: & ecōuerso destructiue sic albedo nō est: ergo albū nō est. Ma xima. Remota causa formali remouet eius effect⁹ & ecōuerso. ¶ Et notādū q iste maxime sunt vere non de fundamentis absolute consideratis: sed de fundamentis acceptis sub relatiōibus. Et ideo de aīa separata a corpore. nō sequit anima est: ergo hō est: q: tunc aīa nō stat sub relatione cause formalis. Hoc idem patet in forma accidentalī. virtute enī diuina posset esse albedo sine subiecto: & tūc non se quit: albedo est: ergo albū est: q: tūc albedo nō esset causa formalis in actu.

¶ Finis est gratia cuius aliquid fit. Locus a causa finali est habitudo ipsi⁹ ad suū effectū & est cōstructiue & destructiue. Constructiue sic. Beatitudo est bona: ergo v̄tus est bona. Maxima. Cui⁹ finis bonus est: ip̄m quoqz bonū est. Destructiue sic. Idēna nō est bōa ergo peccatū nō est bonū. Maxima. Cuius causa est mala ip̄m quoqz malum est. Econ uerso autē est de loco ab effectu cause finalis.

¶ Finis est cui⁹ gratia aliqd fit: q: finis est ultim⁹ in executiōe iō de causa finali post ceteras causas de terminat auc. p̄ ipsaz diffiniēs. ¶ Circa qd sciēdū q finis duplī accipit. vno modo pro termino dura tionis: ut mors q̄qz dicitur finis hoīs & terminus. pe stris etiā dicitur finis eius. Et sic nō sumit in pposito. hoc enī modo finis nō habet ratiōez cause. alio mo do sumit finis pro illo qd mouet efficiēs ad agendū seu ad qd eius opatio ordinat: & hoc modo finis est causa: & sic sumit in pposito. Mediū aut ordinatuz ad talem finē assequēdum est effect⁹ eius: sicut vī r̄tus ordinat ad beatitudinem. Locus a causa finali est habitudo eius ad suū effectum: & tenet affirma tiue respectu hor⁹ p̄toꝝ bonum & malum: arguēdo a causa ad effectū: & ecōuerso: ut beatitudo est bona ergo virtus est bona. occidere hoīez est malū: ergo gladium fabricare ad hoc est malū. Maxima. Cuius finis bonum est ipsum quoqz bonus est. & cuius finis malus est ipsum quoqz malū est. Contra hoc arguit sic. non sequit. Dare elemosynam est bonū ergo furari p̄pter hoc est bonū: q: teste apostolo. nō

sunt faciēda mala ut eueniant bona: lz ergo finis sit bonus: tamē qđ ad ipm ordinat nō est bonū. Itē qđ illa maxima est intelligēda de illo qđ ordinat ad bonum finem s̄m dictamē seu iudiciū recte ratiōis cuiusmodi nō est furari ppter elemosynā tribuendā. Hoc enim non puenit a dictamine rationis recte sed erronee.

De generatione.

Generatio est progressio a nō esse ad esse. Locus a generatione est habitudo ipsius generationis ad suū generatū. Et est constructiuus et destructiuus. Constructiue tenet sic. generatio domus est bona ergo domus est bona. *Maxima.* Cuius generatio est bona ipsius quoq; bonū est. Destructiue sic. generatio latronum est mala: ergo latro est malus. *Maxima.* Cuius generatio mala est: ipsum quoq; generatus malum est. **E**conuerso autem est de loco a generato.

Distās aut. determinat de loco a causa et effectu. hic sequēter determinat de loco a generatione et corruptiōe. Et p̄mo diffinit generationem di. qđ generatio est progressus de non esse ad eē. Circa qđ notādum qđ generatio hic nō sumit stricte pro generatione forme substantialis: s̄ sumit large pro acq̄sitiōe cuiuscūq; forme: siue substantialis que dicitur generatio simplr: siue accidentalis que dicitur generatio s̄z qđ. Locus a generatiōe est habitudo generatiōis ad genitū: et econuerso a genito ad generatiōem respectu horū pdicatorū bonū et malū: ut generatio domus est bona. ergo domus est bona. Generatio furis est mala: ergo fur est malus. *Maxima.* Cuius generatio est bona ipsius quoq; bonū est. et cuius generatio est mala ipsius quoq; malū est. Cuius rō est qđ generatio et genitū dicunt vnū et idem eē: sed generatio importat ipm esse in fieri: qđ s̄m cōmentatorē: motus est forma fluens seu in fieri. genitū v̄o in esse p̄fecto et cōpleto: et ideo si generatio est bona bonitate que est ex parte ipsius geniti ad qđ terminat: oportet genitum esse bonū: et econuerso si genitum sit bonū generatio erit bona: et si sit malū generatio erit mala.

Corruptio est progressio ab esse ad non esse. Locus a corruptiōe est habitudo corruptiōis ad corruptū. Et est constructiuus et destructiuus. Constructiue tenet sic. Corruptio antichristi est bona: ergo antichristus est malus. *Maxima.* Cuius corruptio bona est: ipsius corruptū malū est. Destructiue sic. corruptio domus est mala: ergo domus est bona. *Maxima.* Cuius corruptio mala est: ipsum quoq; bonū est. Et econuerso est de loco a corrupto.

Declarat hic aut. de corruptione dicens: corruptio est progressus ab eē ad nō esse. Et capis hic progressus pro mutatiōe in cōi que dicit dependētiā cuiuscūq; forme siue substantialis siue accidentalis. Locus a corruptione est habitudo corruptiōis ad corruptum. Circa qđ notādū qđ non esse rei est oppositū ipsius esse rei: et ideo corruptio que essentialiter importat non esse rei est quodāmodo opposita rei que corrumpitur. Non sic generatio opponitur rei que generat: sed generatio et genitū dicunt vnū et idē esse rei: ut p̄missus est. Et inde est qđ arguitur re

spectu diuersorū pdicatorū a corruptiōe ad corruptū et econuerso lz in loco a generatiōe arguatur respectu eiusdē pdicati. Un̄ si arguitur in loco a corruptiōe. Corruptio antichristi est bona. ergo antichristus est malus. *Maxima.* Cuius corruptio est bona ipsius quoq; malum est. uel sic. Corruptio domus est mala: ergo domus est bona. *Maxima.* Cuius corruptio est mala ipsum quoq; bonum est. Ratio horū patet: qđ corruptio dicit non eē rei. nō esse autē boni est malū: et non esse mali est bonū. Similiter tenet locus a corrupto ad corruptiōem formādo eodem modo argumēta et maxias trāspōnēdo terminos tm̄. Sed p̄tra p̄dicta arguitur sic. Non sequitur. Latro est malus: ergo generatio eius est mala. qđ p̄t stare qđ habuerit perfectam generatiōem. ergo nō tenet locus a generato ad generatiōem. Itē non sequitur. Corruptio christi fuit bona ergo christus fuit malus. ergo locus a corruptione ad corruptum non semp tenet. **R**ūdeo ad p̄mum dico qđ accipiēdo malum vniformiter in generatiōe et generato bene sequitur: ut si latro sit malus in esse moris: sequitur qđ generatio eius in quātum huiusmodi: siue in quātum latro fuerit mala. Et sic debent sumi bonū et malum: ad hoc ut huiusmodi loci ualeant. argumētum autē p̄cedit de generatiōe latronis in esse nature. Et si arguatur qđ generatio naturalis latronis fuerit p̄fecta et bona in eē moris: qđ potuit generari a castis et sanctis parentibus. **R**ūdeo qđ talis non generat a sanctis parentibus in quātum latro. sed in quātum animal uel hō. **A**d secundū dico qđ lz corruptio christi fuerit bona per accidens: siue quo ad nos: nō tamē fuit bona s̄m se et in quātum destructiua christi: ideo non fuit bona in ratione corruptiōis et perditionis ad corruptū. In istis autē locis debet argui de bonitate et malitia que cōueniunt per se corruptioni et corrupto.

Usus ut hic sumit est operatio rei siue exercitium ipsius. ut equitare est operatio equi et secare securis. Locus ab usibus est habitudo ipsius operationis ad id cuius est opatio siue usus. et est constructiuus et destructiuus. Constructiue sic. equitare est bonū. ergo equus est bonus. *Maxima.* Cuius usus bonus est: ipsum quoq; bonū est. Destructiue sic. occidere hominem malū est: ergo occisor est malus. *Maxima.* Cuius usus malus est: ipsius quoq; usitatum malū est. **E**contra est de loco ab usitato.

Lterius declarat aut. de loco ab usibus. Et p̄mo diffinit qđ sit usus di. qđ usus est opatio siue exercitium rei. Est nāq; usus opatio qua utimur aliq̄ re: ut secare est opatio qua utimur securi: ut instrumento. et equitare est opatio qua utimur equo. Securis autē seu equus dicitur res usitata. Locus ab usibus est habitudo usus ad usitatum: et tenet affirmatiue respectu horū pdicatorū bonū et malū ut secare est bonū: ergo securis est bona. Occidere est malum: ergo occisor est malus. *Maxima.* Cuius usus bonus est ipsum quoq; bonū est. Et cuius usus malus est ipsum quoq; malū est. Quod nō est intelligendū de bonitate uel malitia simpliciter: sed per comparatiōem ad ipsum usum. et econuerso potest argui de usitato ad ipsum usum. **S**z cōtra p̄dicta arguitur sic. Non sequitur. usus legum est malus: ergo leges sunt male: qđ antecedens potest esse uerum: et consequens falsum. **P**otest enim aliquis male uti legibus

legibus: ut pervertēdūz iustitiā ⁊ opprimendū pau-
peres. Item pot' aliquis male uti pane: ut si utatur
pane ad percutiēdum: ⁊ tamē nō sequitur q' panis sit
malus. Item videt' q' iste locus non differat a loco
causae finalis. q' finis est illud ad qd' res ordinat'. sed
usus est huiusmodi respectu rei usitate: ut equus or-
dinatur ad equitandū: ergo locus ab usibus ⁊ loc' a
causa finali erūt idem. ¶ Rūdeo ad p̄mum dico q'
usus ad quē sunt leges ordinate est bon' sicut ⁊ ipse
lēges. Sunt enī ordinate ad pacē ⁊ iustitiā cōser-
uandas. Si vō aliquis utat' ipsis puerse non utitur
ipsis ad illud ad qd' sunt institute. Unde talis magis
dicit' abuti legib' q' uti. ¶ Ad aliud idem dicēdūz
est de usu panis. Ad aliud dico q' l' usus possit ha-
bere ratione finis: ut dictū est in p̄cedentib' isti ta-
men loci sunt distincti. Nō enī est incōueniēs super
eandē rem diuersos locos fundari s̄m diuersas ha-
bitudines ibi cōsideratas. vñ ipsa opatio s̄m q' res
usitata est ad ipsam ordinata poterit fundare locuz
a causa finali: s̄m vō q' est per utentē exercitata fun-
dabit locum ab usibus.

**Cōmuniter accidētia sunt duplicia. Que-
dam enī sunt que aliquā se consequuntur ⁊ ali-
quādo nō: ut comitus ⁊ adulter. ⁊ ab his non
sumit' locus dyalecticus: s̄ sophistic'. Alia
sunt quozū vniuz semp' sequitur ad aliud. ut
penitere sequit' ad deliquisse. ⁊ ab his sumit'
locus dyalecticus. Et tenet cōstructiue ⁊ de-
structiue. Cōstructiue sic iste penitet: ergo de-
liquit. Maxima. Si cōmuniter accidētia
posterius inest ⁊ prius inest. Destructi-
ue sic. Iste non deliquit: ergo non penitet.**

**Maxima. Si communiter accidētia pri-
us inest: ⁊ posterius non inest.**

¶ Deinde tractat auctor de loco a cōter acciden-
tibus. Talia vō sunt duplicia sicut patet in textu.
¶ Cōtra hoc arguit' dupliciter. p̄mo sic. x̄ps nō de-
linquit ⁊ tñ penituit euz peccata n̄ra in corpore suo
portauit sup lignū. Penitere enī est penā tenere. er-
go in his nō ualet argumētum negative. Itē deū pe-
nituit hōiem fecisse: ut habet in libro Gen. ⁊ tamē
deus nō delinquit. ergo in his nō ualet argumētum
a posteriori affirmatiue. ¶ Rūdeo ad argumenta.
Ad p̄mum dico q' l' x̄ps penā peccatoꝝ nostrorum
portauerit: nō tamē penituit pprie loquēdo. Peni-
tentia enī pprie est dolor voluntarie assumpt' pro
peccato a se cōmissio. Dicitur tamē aliq' penitēti-
am agere pro delicto alterius extensio nōie peniten-
tie. ¶ Ad secūdum dico q' ibi est locutio metapho-
rica. Dicimus enī deū penituisse: q' ad modū peni-
tentis se habuit delendo opus qd' fecerat.

De locis extrinsecis.

**Equitur de locis extrinsecis. Quid
autē sit locus extrinsecus dictum est
prius. Locorum autē extrinsecozū ali' est ab
oppositis. alius a maiori. alius a minori. ali'
a simili. alius a p̄portione. ali' a trāsumptio-
ne. alius ab auctoritate. Itēz oppositoꝝ qua-
tuor sunt spēs. s̄. relatio. cōtrarietas. priuatio
⁊ cōtradictio. Relatiue opposita sunt quozū
alterum sine altero nō potest esse. Locus a re-
latiuis est habitudo vnius relatiuozum ad**

aliud. ⁊ est cōstructiuus ⁊ destructiuus. Con-
structiuus sic. pater est: ergo filius est. ⁊ filius
est: ergo pater est. Maxima. Posito vno re-
latiuozū necessario ponitur ⁊ reliquum. De-
structiue sic. Pater nō est: ergo filius non est
⁊ ecōuerso. Maxima. Remoto vno relati-
uozum remouetur ⁊ reliquū. Locus vō a re-
latiue oppositis tenet solū destructiue sic. sor-
tes est pater platonis: ergo nō est filius eius.

¶ Dist' anc. determinauit in p̄cedentib' de lo-
cis intrinsecis. hic p̄sequēter determinat de lo-
cis extrinsecis. Est autē loc' extrinsec' qñ ter-
minus inferens est extra essentiā termini illati. Et
diuidit' per locum ab oppositis a maiori: a minori:
a simili: a p̄portione: a trāsumptione: ab auctorita-
te. Locus ab oppositis est habitudo vni' opposito-
rum ad reliquū. Et diuidit' s̄m quatuor: spēs opposi-
tionis. s̄. oppositionē relatiuā cōtrariam p̄uatiuā ⁊
cōtradictoriā: de qb' nota ea que dicta sunt in post
predicamentis. ¶ Circa relatiue opposita sciendū
q' alius est locus a relatiuis alius a relatiue oppo-
sitis. Locus a relatiuis attendit' s̄m habitudinē cor-
relatiuozū ad inuicē: q' v'z posita se ponūt ⁊ perem-
pra se perimūt: ut dictū est in p̄dicamento ad aliqd'
ut si pater est filius est. Si pater nō est filius non est:
⁊ ecōuerso. Locus vō a relatiue oppositis attenditur
s̄m repugnantia quā habent ad esse in eodē respec-
tu eiusdem: ut si sor. est pater platonis sequit' q' nō
est filius ei'. Maxima. Posito vno relatiue oppo-
sitorum in vno subiecto ab eodē remouet' reliquū.
Unde relatiue opposita se excludunt mutuo respec-
tu eiusdē. ¶ Sed cōtra p̄dicta arguit' sic. antecē-
dēs ⁊ p̄sequēs sunt relatiua iter se cū in oī loco sit ha-
bitudo termini inferētis ad terminū illatū ergo oīs
loc' est a relatiuis. Nō ergo debet loc' iste distingui
ab alijs locis. Itē nō sequit' sor. est p̄ hōis: ergo non
est fili' hōis: ⁊ tamē arguit' ibi a relatiue oppositis.

¶ Respondeo ad p̄mū q' l' in oī loco sit habitudo
termini inferētis ad terminū illatum: nō tamē ter-
mini abstracti sunt essentialiter relatiui: qd' requiri-
tur ad istum locū. ¶ Ad secūdum dico q' ibi nō ar-
guitur a relatiue oppositis: q' sor. non dicit' pater ⁊
filius respectu eiusdē: sed respectu diuersozum.
**Contrarietas est cōtrarioꝝ oppositio: ut
albi nigri. Contrarioꝝ quedam sunt me-
diata: ut album ⁊ nigrū: iter que sunt medij
colores. Quedam vō immediata: ut sanum
⁊ egrū circa animal. Locus a cōtrarijs est ha-
bitudo vnius contrarioꝝ ad reliquum. ⁊
tenet cōstructiue ⁊ destructiue. Constructiue
sic. hoc animal est sanum: ergo non est egrū.
Maxima. Posito vno cōtrarioꝝ remo-
uetur ⁊ reliquū. Destructiue tenet tm̄ in cō-
trarijs immediatis cum cōstātia subiecti. ut
hoc animal non est sanum: ergo est egrū.
Maxima. Remoto vno contrarioꝝ po-
nitur reliquum subiecto manente.**

¶ Contrarioꝝ quedā sunt mediata: ⁊ quedā im-
mediata. Contraria mediata sunt illa inter que ca-
dit aliqua forma media eiusdem generis que parti-
cipat utrunq' extremū: ut album ⁊ nigrū inter que
cadunt rubeūz: viride: croceū: ⁊ alij medij colores.

Immediata autē dicunt illa inter que nō cadit medium s̄m formā, bene tamē cadit medium s̄m subiectū qđ dicit mediū per abnegationē utriusq; ut sanum & egrū: lignū enī nec est sanū nec egrū. Locus a cōtrarijs est habitudo vnius cōtrariorum ad reliquū: & tenet affirmatiue, s. a positionē vni ad remotionē alteri tam in cōtrarijs immediatis q̄ immediatis: ut sor. est albus: ergo nō est niger. sor. est sanus: ergo nō est eger. **Maxima.** Posito vno cōtrariōrum in aliquo subiecto ab eodē remouet reliquū: qđ patet qz cōtraria sunt forme maxime distantes que vicissim insunt: & mutuo se expellunt: ut patuit in postdicamētis. In p̄trarijs autē immediatis tenet destructiue, s. a negatiōe vnius de aliquo subiecto ad positionem alterius: ut sor. nō est sanus, ergo est eger. **Maxima.** Remoto vno p̄trariōrum immediatōrum ponitur reliquū. Ad hoc autē duo requirunt. p̄mo constantia subiecti: qđ videlicet subiectū sit in rerū natura. Et ideo nō sequit̄, antix̄ps nō est sanus, ergo est eger. secūdo requirit̄ qđ arguat respectu subiecti determinati: qđ videlicet sit aptum natū recipere huiusmodi p̄traria: & ideo nō sequit̄. Lignū nō est sanū: ergo est egrum. qz lignū non est subiectū aptū natū ad susceptionē sanitatis uel egritudinis. Sed p̄tra p̄dicta arguitur de scuto cuius medietas est alba & medietas nigra: qz nō sequit̄ hoc scutū est album: ergo nō est nigrū. ergo locus a p̄trarijs non tenet affirmatiue. **Rūdeo** qđ antecedēs est falsum: qz tale scutū nec est simpliciter album: nec simpliciter nigrum: sed tñ s̄m quid.

Que autē sunt priuatiue opposita dictus est prius. Locus a priuatiue oppositis est habitudo priuationis ad habitū: uel habitū ad priuationē, & tenet constructiue. ut iste est videns: ergo non est cecus: uel est cecus: ergo nō est videns. **Maxima.** Posito vno priuatiue oppositorū circa aliquod subiectum: ab eodē remouetur reliquum. Destructiue nō tenet nisi cum constantia subiecti: & cum tpe determinato a natura. Catulus enī nō dicit̄ videns neq; cecus añ nonū diē. Et puer nō dicit̄ edentulus añ tps determinatū a natura. **Deinde** determinat̄ auc. de priuatiue oppositis quoz vñ dicit negationē alterius in subiecto apto ad talem formā. **Circa** qđ notandū qđ duplex est priuatio: quedā p̄fecta: alia imp̄fecta. Priuatio p̄fecta siue pp̄rie sumpta est que priuat habitū seu formā & tollit principū primū eius: ut cecitas que priuat visum & tollit debitam dispositionē oculi ad videndum. De ista intelligit̄ dictū Ari. in p̄dicamētis qđ a priuatione in habitū impossibilis est regressus. Alia est priuatio magis large sumpta: qz priuet habitū nō tamē ei p̄ncipiū corrupit: ut quies est priuatio motus: & tenebra est priuatio lucis: & ignorātia sciētie. Et ab hac bene est possibilis regressus ad habitū seu formā quā priuat. Locus a priuatiue oppositis est habitudo priuationis ad habitū & eodē: & tenet affirmatiue, s. a positionē vnius ad negationē alterius: ut sor. est videns, ergo nō est cecus, uel est cecus: ergo nō est vidēs. **Maxima.** Posito vno priuatiue oppositorū remouet reliquum. Negatiue vō non tenet nisi cū constantia subiecti & tempore determinato a natura. Unde nō sequit̄. Antichristus nō est videns: ergo est cecus: qz antix̄ps nondū est. Item nō

sequit̄. Catulus ante nonū diem non est videns: ergo est cecus: qz non habet tempus determinatū a natura ad videndū. Item nō sequitur. Lapis non est videns: ergo est cecus: qz cecitas dicit carentiā visus in subiecto apto nato cuiusmodi nō est lapis. Non ualet etiā argumētum a negatiōe actus ad positionē priuationis qñ priuatio dicit nō solū negationē actus: sed etiā corruptionē principij ipsius: & idē de illo qui dormit uel claudit oculos nō sequit̄: iste non videt actū ergo est cecus.

Contradictio est oppositio cuius s̄z se nō est dare medium. Locus a cōtradictorie oppositis est habitudo vni cōtradictorie oppositorū ad reliquum ut sorte sedere est uerū ergo sorte; non sedere est falsū. **Maxima.** Si vñ cōtradictorie est uerū: reliquū erit falsum. **Consequēter** auc. agit de p̄dictione ipsam diffiniendo sic. Contradictio est oppositio cui s̄m se nō est dare mediū. **Circa** qđ notandū qđ carere medio aliter cōuenit cōtrarijs immediatis uel priuatiue oppositis: aliter p̄tradiōrijs. Cōtraria enī immediata lz nō habeāt mediū s̄m se siue s̄m formāz habent tamē mediū per accidens siue s̄m subiectū ut lapis nec est sanus nec eger. Cōtradictoria vō nullo mō habeāt mediū, p̄bas qz quādo aliqd per se iest alicui eius oppositū sibi nō puenit nec per se nec per accidens. Sed carere medio inest cōtradictioni per se: ut patet ex eius diffinitōe: ergo nullo modo sibi cōuenit habere mediū. Est autē duplex cōtradictio, s. p̄positionū terniōrum, & de p̄ma dictū est in primo tractatu, de secūda vō dictum est in postdicamētis. Terminū enī sumptū cū negatiōe & sumptū sine negatiōe cōtradicit: ut homo & nō homo. Unde de quolibet uerum est dicere qđ est homo uel nō homo: ut ibi fuit declaratū. Locus a cōtradictorie est habitudo vnius cōtradictorie ad reliquum, & potest sumi s̄m vtrāq; contradictionē. Sed in cōtradictorie p̄positionū debet argui respectu horū p̄dicatorū uerum & falsum: ut sor. currere est uerum ergo sor. non currere est falsum. **Maxima.** Si vñ cōtradictorie est uerū reliquū est falsum. In cōtradictione vō terminorum debet argui ab affirmatiōe vnius ad negationē alterius: ut sor. est homo, ergo sor. non est nō homo. **Et** notādū qđ **Aristo.** in tertio thopico: nō ponit duas p̄sequētiās circa opposita: quarū vna dicit̄ p̄sequētia ecōtrario, alia vō consequētia in ipso. p̄sequētia ecōtrario est quando ex opposito consequentis inferit oppositū antecedētis: ut si est homo, est animal: si nō est animal, ergo nō est homo. consequentia autē in ipso est in qua ex eo qđ aliquod predicatū affirmatur de aliquo subiecto oppositū p̄dicati affirmat̄ de opposito subiectis: ut iustitia est virtus: ergo iniustitia est vitium. Si enī oppositum in opposito & p̄positū in p̄posito, hoc est si oppositum vitij inest opposito iniustitie: vitium inest iniustitie. **Sed** p̄tra hoc arguit̄ & videtur qđ inter cōtradictoria sit mediū: qz ibi est cōtradictio media, ergo &c. **Respondet** qđ lz inter cōtradictoria sit cōtradictio uel relatio ratiōis media: & sic sit ibi mediū s̄m ratiōe: non tamen s̄m rem. Ipsa etiā relatio ratiōis non sic mediat inter cōtradictoria quin de illa dicatur altera pars contradictionis, & non ambe partes simul, est enī ens uel non ens.

Sunt autem alia opposita que dicuntur disparata

disparata que nō sunt opposita s̄m aliq̄d gen⁹
 predicte oppositionis: s̄ sunt diuersa. ut ho-
 mo & asinus. & a talibus sumitur sic argumē-
 tum. sortes est hō: ergo non est asinus. **Ma-
 xima.** De quocunq; dicitur vnum dispa-
 torum abstractiue: ab illo eodem remouetur
 & reliquum. dicitur notāter abstractiue: quia
 si concretiue sumerentur tūc nō sequerēt. qz
 nō sequit̄ hoc est albu: ergo nō est q̄tū: s̄ bñ
 sequit̄ hoc est albedo: ergo non est quātitas.
C Alterius determinat auctor de loco a disparatis.
 Sunt aut̄ disparata illa que sic habēt rationes sepa-
 ratas q̄ de inuicē non possunt uerificari: ut homo &
 asinus. quātitas & albedo: l̄ aut̄ talia possent redu-
 ci ad aliquā oppositionum predictarū sub nulla ta-
 men earū per se: & formaliter includunt. Locus a
 disparatis est habitudo vnius disparatorū ad reliquum
 & tenet affirmatiue. ut sor. est hō. ergo nō est asinus.
Maxima. De quocunq; dicit vnum disparatorū ab eo
 remouet̄ reliquum. **Ad** tenet aut̄ negatiue. nō enī
 sequit̄. non est homo ergo est asinus. Accidētia eti-
 am in cōcreto cum de se inuicē uerificentur nō sunt
 disparata: ut albu est quantum: sed bene in abstracto.
 Albedo enī non est quātitas.

Ad ai⁹ ut hic sumit̄ est quod supraponi-
 tur alicui in potētia & virtute. **Ad** minus est qd̄
 ei supponitur. Locus a maiori est habitudo
 ipsius maioris ad min⁹. & est semper destru-
 ctius. ut rex non potest expugnare castrum
 ergo nec miles. **Maxima.** Si id quod ma-
 gis videtur inesse non inest: nec id qd̄ min⁹
 videt̄ inesse non inest. Locus a minori est ha-
 bitudo minoris ad maius. & est semp̄ constru-
 ctius. ut miles potest expugnare castrū: ergo
 & rex. **Maxima.** Si id qd̄ minus videt̄ inesse
 inest: & id quod magis videtur inesse inest.
C Deinde determinat auct. de loco a maiori. Est au-
 tem maius sicut patet in textu. **C** Sed cōtra hunc
 locum arguit̄ sic. Episcopus nō pōt ducere uxorem
 ergo nec rusticus. & tamen arguit̄ a maiori ad mi-
 nus negatiue. **C** Respōdeo q̄ l̄ episcopus sit ma-
 ioris potestatis q̄ rusticus: tamē illud p̄dicatū dū-
 cere uxore non magis videt̄ inesse episcopo q̄ rusti-
 co: imo sibi repugnat. In hoc autē loco nō debet ar-
 gui a maiori ad minus absolute: sed debet argui re-
 spectu predicati quod magis videtur inesse vni q̄
 alteri.

Similitudo est rerum differentium eadē
 qualitas. Locus a simili est habitudo vnius
 similium & reliquum. & tenet constructiue & de-
 structiue. Constructiue sic. sicut risibile inest
 homini: ita hinnibile inest equo. sed risibile
 inest homini ut proprius: ergo hinnibile in-
 est equo ut proprius. **Maxima.** De similib⁹
 idē est iudiciū. **De** destructiue sic. sicut risibile
 inest hōi: ita hinnibile inest equo: s̄ risibile nō
 inest hōi ut gen⁹: ergo nec hinnibile inest equo
 ut gen⁹. **Maxima.** De similib⁹ idē est iudiciū.
C Consequenter determinat auct. de loco a simili.
 Locus a simili est habitudo vnius similis ad reli-

quū: & tenet affirmatiue & negatiue. Affirmatiue sic
 Sicut risibile inest homini ita hinnibile equo: sed ri-
 sibile est proprius hominis. ergo hinnibile equi. **Ma-
 xima.** Si vnu similitū inest & reliquū: uel de similib⁹ idē
 est iudiciū. **Negatiue** sic. Sicut risibile est hōis ita
 hinnibile eq: s̄ risibile nō est accidens hōis: ergo nec
 hinnibile eq. **Maxima.** Si vnu similitū nō inest: nec re-
 liquū. Et debet argui per hūc locū. de similib⁹ iquā-
 tū sunt similia: & non iniquatū sunt dissimilia. **C** S̄
 cōtra arguit̄ sic. In loco dyalectico inferens debet
 eē not⁹ illato: sed vnum simile nō est notius altero
 ergo locus a simili nō est locus dyalectico. maior est
 nota. minor pbatur: quia similia sunt relatiua que
 sunt simul natura. **C** Respōdeo q̄ simile pōt capi
 dupliciter uel formaliter pro relatiōe similitudinis
 uel fundamentaliter. p̄mo modo vnum simile non
 est notius altero: quia similia sunt relatiua equipa-
 rantie. secūdo modo vnum est notius inesse alicui
 subiecto q̄ aliud alteri: sicut notius est risibile inē
 homini q̄ hinnibile equo. Et hoc modo sumit̄ loc⁹
 a simili. scilicet pro fundamēto quod denominatur
 a relatione similitudinis. p̄mo autē modo argu-
 endo a simili s̄m relationem similitudinis est loc⁹
 a relatiuis. ut sor. est similis platonī: ergo plato est
 similis sorti.

Proportio est rerum differentium eadē
 habitudo. Locus a proportione est habitudo
 vnius proportionabilium ad reliquū. ut si-
 cut se habet rector nauis ad nauem: ita se ha-
 bet rector scolarium ad scholas: sed in nauī re-
 genda eligendus est rector non sorte sed arte.
 ergo in scholis regendis eligendus est rector
 non sorte sed arte. **Maxima.** De proportio-
 nalibus idē est iudiciū. **D**iffert autē iste
 loc⁹ a loco a simili. quia in loco a simili sumi-
 tur comparatio secundum similitudines in-
 herentie. ut sicut risibile inest homini: ita hin-
 nibile inest equo. In loco autē a proportio-
 ne non attenditur similitudo inherentie. sed
 comparatio habitudinis. ut sicut se habet re-
 ctor nauis ad nauem: ita se habet rector scola-
 rium ad scholas.

C Insuper determinat auctor de loco a proportione
 di. q̄ proportio est rerū differentiū similis habitudo.
C Circa qd̄ notandū q̄ proportio proprie est habitu-
 do vnius quātitatis ad aliā: & hec est duplex. s̄. equa-
 litatis: cum. s̄. numerus equalis comparat̄ numero
 equali: ut duo ad duo. **Alia** est proportio inequalitatis
 cum scilicet numeri sunt inequales. **Unde** aliquan-
 do numerus maior continet minorem bis: ut se ha-
 bent quatuor ad duo. & sic est proportio dupla. aliquā-
 do continet ipsum ter: ut sex ad duo: & sic est proportio
 tripla. aliquādo vō quater. & sic est proportio quadru-
 pla. & sic in infinitum. aliquando vō numerus ma-
 ior continet totum minorem numerum & aliquam
 partem eius: & hoc fit multis modis. Si enim cōti-
 neat totum & mediā partem eius dicitur proportio
 sexquialtera: ut tria ad duo. Si autē contineat totū
 & tertiam partem ei⁹ dicitur sexquitercia: sicut qua-
 tuor ad tria. Si vō totum & quartam partem conti-
 neat dicitur sexquiquarta. ut quinq; ad quatuor. &
 sic deinceps: de quo p̄ amplius alias videbit̄. **Pro-
 portionalitas** autē fundatur super proportiones.

Est enim ut dicit Euclides 5° geometrie similitudo proportionum. Et hoc dupliciter: quod vel secundum identitatem excessus uel secundum identitatem proportionis si sit identitas uel equalitas excessus dicitur proportionabilitas arithmetica. ut sicut se habent sex ad quatuor: ita octo ad sex. Sicut enim sex excedit quatuor in duabus unitatibus sic octo sex. Si autem sit equalitas proportionis sic dicitur proportionalitas geometrica eo quod maxime ualet ad geometricas mensuras. Geometre enim secundum eandem mensuram proportionem mensurant: ut sicut se habet sex ad quatuor: sic duodecim ad octo. Sicut enim sex ad quatuor est proportio sexquialtera sic duodecim ad octo. Est ergo ibi identitas proportionis non tamen identitas excessus plus enim duodecim excedit octo quam sex quatuor. Sicut autem sumitur proportio in numeris sic suo modo potest sumi in magnitudinibus. Notandum insuper quod proportio aliquando sumitur a doctoribus pro habitudine rerum eiusdem generis que in quadam commensuratione consistit secundum quam excessum aliquoties sumptum reddit excedens. Proportionalitas uero pro simili habitudine rerum alterius generis. Sepe tamen unum sumitur pro reliquo. Unde proportio large potest sumi pro quacumque habitudine ubi etiam est convenientia secundum analogiam. Locus a proportione est habitudo unius proportionalium ad reliquum: ut sicut se habent quatuor ad duo ita sex ad tria. sed quatuor ad duo est proportio dupla: ergo sex ad tria est proportio dupla. Maxima. De proportionalibus idem est iudicium. Et per hunc locum potest argui a transmutata proportione: quia secundum Euclidem. Si aliquae quantitates proportionabiles fuerint permutate proportionabiles erunt: ut sicut se habent quatuor ad duo ita sex ad tria: igitur comparando primum ad tertium et secundum ad quartum: sicut se habent quatuor ad sex sic duo ad tria: sed quatuor ad sex est proportio subsexquialtera: ergo duo ad tria erit proportio subsexquialtera. Differt autem locus iste a loco a simili: quod similitudo proprie dicit convenientiam in qualitate. Est enim similitudo rerum differentium eadem qualitas. sed posset extendi ad qualitatem essentialem. Unde dicit auctor quod in loco a simili accipitur comparatio secundum similitudinem inherentium. Inherentia enim proprie reperitur in accidentalibus: sed large extendatur ad formas substantiales. Inter accidentia autem sensibilia est qualitas. ideo magis percipitur ipsam inherere. Proportio autem dicitur comparationem quantitatum. et large extenditur ad similem habitudinem quarumcumque rerum: ubi etiam nulla est convenientia in qualitate essentiali uel accidentali: sed tamen secundum analogiam.

Transumptio est duplex. Quedam enim est quando dictio uel oratio unius significans transumitur ad significandum aliud propter similitudinem aliquam in eis repletam: ut hec dictio ridere transumitur ad significandum florere: cum dicitur pratum ridet. Similiter oratio transumitur cum dicitur. litus aratur id est opera perditur. sicut solet dici cum quis inuanum laborat. et hec transumptio pertinet ad sophisticum. Alia est quando nomen magis notum sumitur pro nomine minus noto: ut si debeat probari quod philosophus non inuidet et fiat transumptio ad hoc nomen sa-

piens. et ista transumptio pertinet ad dialecticum. Locus a transumptione est habitudo transumptionis ad transumptum. ut sapiens non inuidet: ergo philosophus non inuidet. Maxima. Quicquid alicui conuenit sub nomine magis noto: eidem conuenit sub nomine minus noto. Differt autem iste locus a loco a nominis interpretatione: quia in loco a nominis interpretatione accipitur definitio siue expositio nominis: ut si exponatur hoc nomen philosophus per hoc quod est amator sapientie. In loco autem a transumptione non accipitur expositio siue descriptio nominis sed pro uno nomine minus noto accipitur aliud nomen magis notum: per quod faciliter potest probari propositum.

Alterius determinat auctor de loco a transumptione. Est autem duplex transumptio. Queda est quando una dictio uel oratio significans unum transumitur ad significandum aliud propter similitudinem in eis repletam: ut ridere quod significat risus per os emittere transumitur ad florere: quod utrumque est gaudiosum. et ista transumptio pertinet ad sophisticum. Alia est transumptio quando nomen magis notum sumitur pro nomine minus noto: ut si ponatur sapiens pro philosopho: et ista pertinet ad dialecticum. Locus a transumptione est habitudo nominis magis noti ad nomen minus notum. et tenet affirmatiue et negatiue: ut sapiens currit: ergo philosophus currit. Maxima. Quicquid conuenit alicui sub nomine magis noto conuenit ei sub nomine minus noto. Et differt locus iste a loco a nominis interpretatione: quod ibi accipitur definitio nominis: hic autem nomen magis notum pro nomine minus noto. Circa quod notandum quod secundum aliquos iste locus est idem cum loco a nominis interpretatione. quia transumptio et transumptum eandem rem important: sicut interpretatio et interpretatus. Alii uero sequentes auctorem distinguunt locum istum ab illo: quia in loco a nominis interpretatione sumitur definitio nominis que conuertitur cum interpretato. In hoc autem loco nomen magis notum sumitur pro nomine minus noto siue importent eandem rem ueritabiliter siue non.

Auctoritas ut hic sumitur est iudicium sapientis in sua scientia. Unde iste locus solet denominari a rei iudicio. Locus ab auctoritate est habitudo auctoritatis ad illud quod per eam probatur. Et tenet constructiue solum ut astronomus dicit celum esse uolubile: ergo celum est uolubile. Maxima. Quicquid expertus in sua scientia credendum est.

Demum determinat auctor de loco ab auctoritate. Est autem auctoritas iudicium sapientis uel experti in sua arte. unde auctoris iudicio denotatur locus iste. Locus ab auctoritate est habitudo auctoritatis ad aliud quod per eam probatur. Et tenet affirmatiue ut philosophus dicit celum esse uolubile ergo est uolubile Maxima. Quilibet expertus in sua scientia credendum est. Quod est intelligendum de his que dicuntur ab experto in quantum expertus. Et ideo non sequitur Aristoteles dicit mundum non incepisse: ergo mundus non incepit. Non enim Aristoteles fuit expertus in omnibus

omnibus dictis suis. Iste autē locus nō tenet negatiue. vnde non sequitur. Aristoteles non dicit esse decem orbes celestes. ergo non sunt. De hoc dicit frater Deham q̄ loc⁹ ab auctoritate est debilis nisi arguatur ab auctoritate illius qui fallere nec falli potest. Et ideo non sequitur. Aristo. dicit hoc: ergo est verum quia ipse decipi potuit. Nec sequit̄ Aristo locus dicit sic: ergo ita est: quia quilibet astrologus decipi ⁊ decipere potuit. Multi etiam putantur experti qui non sunt ⁊ lz habeant memoriam eorum que viderunt vel audierunt: de his tamen certum iudicium non habent. Multi nāq; memoria vigētes habent iudicium ualde debile: uerūtamen qui experti communiter reputantur est reuerentia exhibenda: ⁊ dicta eorum non spernātur: nec reprobat̄ur nec negentur ante q̄ cōstiterit q̄ sint dissona ueritati: sed suspensa teneatur sentētia: siue sint dicta antiquorum: siue modernorum.

De locis medijs.

Equitur de locis medijs. Quid autē sit locus medius dictus est prius. Locorum mediorum alius a coniugatis. alius a casibus. ⁊ alius a diuisione. Cōiugata ⁊ casus differūt sic. quia vniocū; siue principale siue abstractum quod idem est dicitur coniugatus cum suo denominatiuo. ut iustitia ⁊ iustū albedo ⁊ albus. Casus autē dicunt̄ ea que cadūt a principali: ut iustū ⁊ iuste a iustitia. Et differentiam hanc assignat aristoteles in secūdo thopicoꝝ. Locus a coniugatis est habitudo vnius coniugatorū; ad reliquum: ut iustitia est bona: ergo iustum est bonum. Maxima. Quicquid conuenit vni coniugatorum conuenit ⁊ reliquo. ⁊ si vnus coniugatorum inest: inest ⁊ reliquum. Loc⁹ a casibus est habitudo vni⁹ casus ad reliquū ut iustum est bonus: ergo quod iuste fit bene fit. Maxima. Quod vni casui cōuenit: conuenit ⁊ reliquo. Et e conuerso sumitur argumentum a casibus ⁊ a cōiugatis. Diuisionum alia fit per negationem. ut sortes est homo aut non homo sed non est non hō: ergo est homo. Maxima. Si aliqua duo conuindant aliquod tertius: posito vno remouetur reliquum. Alia autem fit non per negationē ⁊ hec fit sex modis. tribus per se: ⁊ tribus per accidēs. Prima diuisionem per se est generis in species. ut animalium aliud hōmo aliud brutum. Secunda est totū integralis in suas partes: ut domus. alia pars est paries. alia tectū alia fundamentum. Tertia vō est uocis in significata. ut canis alius latrabilis. ali⁹ piscis marinus. alius sydus celeste. Diuisionū vō per accidēs. Prima est subiecti in accidentia ut animalium aliud sanum: aliud egrum. Se-

cunda diuisionem est accidentis in subiecta. ut sanorum aliud brutum aliud homo. Tertia est accidentis in accidentia. ut sanorū aliud calidum. aliud frigidus. Locus a diuisione est habitudo vni⁹ conuidentiu; ad reliquū ut si sortes est animal. aut est animal rōnale aut irrationale. sed non est irrationale ergo rationale. Maxima. Posito vno membrorum diuidentium in aliquo subiecto: remouetur reliquum. ⁊ similiter in qualibet alia diuisione. Et hec de locis dicta sufficiant.

Quis auctor determinauit de locis extrinsecis. hic consequēter determinat de locis medijs. Prius autē auctor determinat de locis extrinsecis q̄ medijs: q̄ intrinsecum ⁊ extrinsecum opponūtur. Opposita autem iuxta se posita magis elucescunt. Quid autem sit loc⁹ medius dictum est prius: ⁊ diuiditur per locum a coniugatis a casibus ⁊ a diuisione. Coniugata sunt abstractū ⁊ peretū. Abstractum vō dicitur principale: ⁊ cōcretum dicitur sumptum q̄ sumitur ab alio: ut album ab albedine. Que dicuntur coniugata propter cōnectionem quā habent ad inuicē. Significat enim idē lz alio modo: quia concretum significat formam cū cadentia siue inherētia ad subiectum. abstractum vō sine tali cadentia. Locus a coniugatis tenet affirmatiue: ut albedo est color: ergo album est coloratum. Maxima. Si abstractum dicatur de abstracto: ⁊ concretum de concreto: ⁊ e conuerso. Circa quod notandum q̄ hec non habet ueritatem in cōcretis de genere substantie. Unde non sequitur: homo est animal: ergo humanitas est animalitas. Itē non tenet iste locus nisi in predicatis per se. Unde non sequitur: album est quantū: ergo albedo est quantitas. Notandum insuper q̄ abstractum potest dupliciter considerari. vno modo ut informat suū subiectum: ⁊ dat ei esse: ⁊ sic ab abstracto ad peretū est locus a causa formali ad suum effectū. Alio modo in quantum partim cōuenit cū ipso: ⁊ partim differt ⁊ sic sumitur ab eis locus a coniugatis. Casus dicuntur concretum cum aduerbio que dicuntur casus: quia cadunt ab abstracto: ut bonus ⁊ bene a bonitate: lz autem in coniugatis vnum cadat ab alio: non tamen ambo a tertio. Locus a casibus est habitudo vnius casuum ad reliquū: ut iustum est bonū: ergo quod iuste fit bene fit. Maxima. Si concretū asseratur de concreto: ⁊ aduerbium de aduerbio.

Diuisionum alia fit per negationem: ut sortes aut est hō: aut nō hō. Alia fit per affirmatiōes: ⁊ hec fit trib⁹ modis per se: ⁊ trib⁹ modis p accidēs. Prim⁹ modus per se est diuisionem generis in suas spēs uel differētiās. ut animalium aliud rationale: aliud irrationale. uel animalium aliud homo aliud brutum. Secundus est diuisionem totius integralis in suas partes: ut domus alia pars est tectū; alia paries: alia fundamentum. Tertius est nominis uel uocis in significatiōes: ut canis: alius latrabilis: alius piscis marinus: alius sydus celeste. Et notandum q̄ lz significata accidant uoci fm se considerate: ut est quedam qualitas. de tertia specie qualitatis continentur tamen per se sub ea in quantum est significatiua.

Diuisionem etiam per accidēs est triplex. quedam enī est subiecti in accidentia: ut animalium aliud

sanū aliud egrum. secunda est accidentis in subie-
 cta. ut sanorum aliud est homo aliud brutum. tertia
 est accidentis in accidentia. ut sanorum aliud est
 album aliud nigrum: et dicitur hec diuisio per acci-
 dens: quia membra diuisoria accidentis diuisio:
 nec per se continentur sub eo. Locus a diuisione est
 habitudo vnus diuisorium ad reliquum et tenet
 affirmatiue et negatiue quando diuisio fit per duo
 membra immediata: ut homo est animal rationa-
 le uel irrationale: sed est animal rationale. ergo non
 est irrationale. Socrates est homo uel nō homo: sed
 non est non homo. ergo est homo. Maxima. Post
 to vno conuidentium immediatorum in aliquo
 subiecto ab eodem remouetur reliquum: et remoto
 vno ponitur reliquum. Et hoc habet ueritatē quā-
 do vnum diuisorium asseritur uel negatur de ali-
 quo contento sub diuiso. et ideo non sequitur. Lapis
 non est animal rationale: ergo est irrationale: quia
 lapis non continetur sub animali. In diuisione au-
 tem que continet plura membra que non sunt im-
 mediata bene arguit affirmatiue sed non tenet ne-
 gatiue nisi a negatione sufficienti ceterorum mem-
 brorum ad positionem vnus: ut sō. nec est albus
 nec rubens nec viridis: et sic de alijs medijs coloribus.
 ergo est niger. Et notandum q̄ membra diuisoria
 alicuius diuisionis possunt dupliciter consi-
 derari. vno modo s̄m rationes proprias eorum: et
 sic sunt opposita uel disperata. Et ab ipsis sumitur
 locus extrinsecus. Alio modo considerantur inquā-
 tum partim conueniunt cū diuiso et partim differāt
 et sic faciunt locum a diuisione.

Incipit sextus tractatus.

Syllogismorum alius demonstrati-
 uus: alius dyalecticus: alius sophi-
 sticus siue litigiosus. Syllogismus
 demonstratiuus est qui ex primis
 ueris et immediatis est syllogiza-
 tus: aut ex talibus que per aliqua prima et ue-
 ra principium sue cognitionis sumpserunt.
 Dyalecticus est qui ex probabilibus est syllo-
 gizatus. Sophisticus ut diffinitur ab aristote-
 le in elenchis est qui apparet esse syllogismus
 et non est: aut qui est syllogismus sed non est
 conueniens rei. Disputatio est actus syllogi-
 sticus vnus ad alterum: ad aliquod propo-
 situm ostendendum. Disputationis quatuor
 sunt species. scilicet doctrinalis. dyalectica. tē-
 ptatiua et sophistica. Disputatio doctrinalis
 est que syllogizat ex proprijs principijs vni-
 us cuiusque discipline: et non ex his que videntur
 respondentem. Et huius disputationis instru-
 mentum est syllogismus demonstratiuus.
 Disputatio dyalectica est que ex probabili-
 bus syllogizat: et est collectiua cōtradictionū.
 et eius instrumentū est syllogismus dyalecti-
 cus. Temptatiua vō disputatio est que syl-
 logizat ex his que videntur respondentem: et ne-
 cesse est euz scire qui se simulat habere scientiā
 Huius autē disputationis instrumentū est
 syllogismus tēptatiuus. Syllogismus tēptatiuus

est qui procedit ex his que videntur respon-
 denti. Disputatio sophistica est que pcedit
 ex his que videntur probabilia et non sunt.
 Huius autem disputationis instrumentū
 est syllogismus sophisticus. Syllogismus so-
 phisticus ordinatur ad quinq; methas: que
 sunt redargutio. falsum. inopinabile. soloecis-
 mus et nugatio. Est autē metha incōueniens
 quoddam ad quod opponens sophista niti-
 tur videri ducere respondentem. Redargu-
 tio est prenegati concessio uel preconcessi ne-
 gatio in eadem disputatione vi argumenta-
 tionis facta. vnde nisi vi argumentationis
 hoc quis faciat: nō propter hoc erit redargu-
 tus. Similiter nec in diuersis disputationi-
 bus. Falsum ut hic sumitur est manifeste fal-
 sum. Nam si sophista ducat respondentem
 ad falsum occultū: non propter hoc assequi-
 tur suum finem. Inopinabile est quod est cō-
 tra opinionem omnium uel plurium uel ma-
 xime sapientum: ut matres nō diligere filiū.
 Soloecismus est vitium in contextu partiū
 orationis contra regulas artis grammaticę
 factum: ut vir mea. Nugatio est vni et eius-
 dem ex eadem parte inutilis repetitio: ut ho-
 mo currit. dico autem ex eadem parte: quia si
 in diuersis partibus idem repetatur non eēt
 nugatio. ut homo est homo. risibile est risibi-
 le. Dico autem inutilis repetitio. quia si idē
 repetatur ad maiorem expressionem laudis
 affectionis uel vituperij. non esset nugatio.
 ut deus deus meus. latro latro quo uadis.
 Iste autem quinq; fines ulterius ordinatur
 ad vnum finem principalem qui est appa-
 rens sapientia et non existēs. Sophista autē
 non ducit ad istos fines suum respondentē:
 nisi per eos deueniat ad ultimū finem prin-
 cipalem qui est apparens sapientia uel scien-
 tia. Et cum quilibet debet premeditari suū
 finem: ideo determinatio finium debet pre-
 cedere determinationem fallaciarum.

Postq̄ auctor determinauit in prece-
 dentibus de syllogismo dyalectico.
 Hic consequēter determinat de syl-
 logismo sophistico. Ad cuius euiden-
 tiam diuidit syllogismum in demon-
 stratiuum dyalecticum et sophisticum.
 Syllogismus demonstratiuus est qui ex primis ue-
 ris est syllogizatus: aut ex talibus que per aliqua pri-
 ma et uera principium sue cognitionis sumpserunt.
 demonstratio enim aliquando fit ex principijs sim-
 pliciter primis que cognoscuntur cognitio terminis ita
 q̄ cognitio eorum non dependet ex alijs prioribus:
 et quo ad hoc syllogismus demonstratiuus dicitur
 esse syllogizatus ex primis ueris. aliquando vō de-
 monstratio fit ex principijs que nō sunt simpliciter
 prima que s̄ sint principia respectu aliquorum: sunt
 tamen conclusiones respectu primorum principio-
 rum: ut dictū est. secūdo capitulo de locis dyalecticis
 et quo

et quo ad hoc dicitur aut ex talibus que per aliqua prima et uera principium sue cognitionis sumpserunt. Talia enim licet non sint simpliciter prima: tamen euidenter possunt demonstrari ex primis principijs. Notandum autem quod in demonstratiōe propter quid et potissima definitio subiecti est medijs ad probandum passionem de subiecto. Et ideo de tali dicit Aristoteles primo posteriorum quod augentur demonstrationes non per media sed in post assumendo et in latus. Cum enim unius rei sit tamen una definitio quiditativa non poterit in tali demonstratione eadem passio probari de subiecto per plura media. Et ideo demonstrationes non augentur seu non multiplicantur per media sed in post assumendo bene multiplicantur: uidelicet sumendo sub maiori extremitate: ut si arguatur sic. Omnis substantia corporea animata sensibilis est egrotabilis. Omne animal est substantia corporea animata sensibilis: ergo omne animal est egrotabile. Et tunc potest multiplicari hec demonstratio sumendo sub animali aliquod inferius sic arguendo. Omne animal est egrotabile: omnis homo est animal: ergo omnis homo est egrotabilis. Potest etiam multiplicari in latus assumendo uidelicet plures species prentas sub medio: ut equus est substantia animalis sensibilis: ergo equus est egrotabilis. et sic de alijs. Per syllogismum autem demonstratiuum ageneratur in nobis scientia. Est enim demonstratio syllogismus faciens scire. Hoc autem non intelligitur de scientia cōiter sumpta: que est apprehensio ueritatis qualitercumque se habetis: sed de scientia proprie sumpta: que secundum Secundo in primo libro philosophi est cognitio certa absque deceptiōe uel dubitatiōe. de cognito necessario. causata a causa euidente. per discursum syllogisticum. hoc apparet ex definitiōe scire primo posteriorum: ubi dicit quod scire opinamur unumquodque simpliciter et non sophisticum modo qui est secundum accidens cum causam arbitramur cognoscere propter quam res est: et quoniam illius rei est causa et non est contingere aliter se habere: ubi per illud quod dicitur: et non sophisticum modo qui est secundum accidens: excluditur omnis incertitudo et cognitio apparens et secundum quod. Per hoc autem quod dicitur arbitramur cognoscere causam rei designatur notitia euidens principiorum. Per hoc autem quod dicitur et quoniam illius est causa denotatur applicatio principiorum ad conclusiones per discursum syllogisticum. Per hoc autem quod dicitur: non contingit aliter se habere notatur necessitas conclusionis: ubi est necessaria cōnerio predicatorum ad subiectum. et sic est inmutabilis ueritatis quantum ad esse quiditativum et specificum quod abstrahit ab existentia que de se est uariabilis. Ex quo infert philosophus quod demonstratio per quam ageneratur scientia est ex primis immediatis prioribus notioribus causis conclusionis. Per prima intelligit principia que sunt immediata: et propositiones per se notas non indigentes per aliud probari. que sunt priores natura et notiores ipsa conclusione cum dependeat ab ipsis.

Syllogismus dyalecticus est qui ex probabilibus est syllogizatus. Sunt autem probabilia que uidentur omnibus aut pluribus aut sapientibus. Aliqua namque apparet uera omnibus: ut quod omnis mater filium diligit. Aliqua uero non omnibus sed pluribus: ut quod omnis homo desiderat scire. Aliqua uero solum sapientibus: ut quod sol sit maior tota terra. Per syllogismum autem dyalecticum generatur opinio

qua quis adheret alicui parti contradictionis cum formidine de opposito. et licet iste syllogismus aliquando procedat ex necessarijs sicut demonstratiuus non tamen ex euidenter notis.

Syllogismus sophisticus est qui apparet esse syllogismus et non est: uel qui est syllogismus: sed non est conueniens rei. In hac definitiōe ponuntur due partes. Prima est quod syllogismus sophisticus apparet esse syllogismus et non est. In quo denotatur syllogismus peccans in forma. Talis enim non est syllogismus: quia in ipso non seruatur forma syllogistica secundum debitum modum et figuram: ut homo est species. secundum est homo: ergo secundum est species. Secunda pars huius definitiōis est quod syllogismus sophisticus est qui est syllogismus: sed non conueniens rei. In quo tangitur syllogismus peccans in materia: quando uidelicet aliqua premissarum est falsa. Talis enim licet sit uere syllogismus. quia in debito modo et figura non tamen est conueniens rei: quia non procedit ex probabilibus realiter: sed tamen apparenter: ut omnis homo est species: secundum est homo: ergo secundum est species. Aliquis uero syllogismus peccat in utroque tam uidelicet in materia quam in forma. ut omnis homo est animal: nullum risibile est homo: ergo nullum risibile est animal: qui quidem peccat in materia: quia minor est falsa: et in forma: quia disponitur in prima figura in qua minori existente negatiua: nihil sequitur. In presenti igitur tractatu agitur de syllogismo sophistico quantum ad eius compositionem et solutionem qui dicitur tractatus fallaciarum: quia sophista per huiusmodi syllogismum intendit fallere respondentem. Et est iste tractatus utilis quia non potest malum euitari nisi cognoscatur. Per huiusmodi namque tractatum potest studiosus deprehendere omnes defectus argumentorum peccantium in forma in quacumque materia fiant. Dicitur etiam de syllogismis sophisticis elenchis: id est apparentibus et non existentibus. Uerus enim elenchus est syllogismus contradictionis conclusionis. Sophista autem non uere sed apparenter tamen infert contradictionem conclusionis respondentis. Dicitur quoque syllogismus sophisticus apparens et non existens: non quod sit non ens simpliciter: sed quod non est talis qualis apparet esse. Apparet enim esse dyalecticus et non est: sicut auricalcum licet sit aliquod ens existens: non tamen est aurum quod apparet esse.

Notandum insuper quod licet habitus logice qui docet componere syllogismum sophisticum et ipsum soluere sit habitus scientificus. Sophista tamen sic ipsum non est sciens: quod est intelligendum quantum ad habitum ageneratum per syllogismum sophisticum. Per ipsum enim non generatur habitus scientificus. Sed talis syllogismus ordinatur ad deceptiōem respondentis et apparentem scientiam opponentis. Item notandum quod ad syllogismum sophisticum potest reduci syllogismus falsigraphus qui. scilicet. procedit ex principijs alicuius scientie male intellectis. Exemplum principium est in geometria quod circulus est figura plana unicalinea contenta in cuius medio est punctus a quo omnes linee ducte ad circumferentiam sunt equales. Si igitur aliquis ab illo puncto qui dicitur centrum circuli ducat duas lineas ad circumferentiam unam recte et aliam tortuose: et arguat sic. Omnes linee ducte a centro circuli ad circumferentiam sunt equales: linea recta et curua sunt huiusmodi: ergo sunt equales: talis facit syllogismus

falsigraphum: procedendo ex illo principio male intellecto. Illud enim principium intelligit in lineis rectis: et ipse arguit ex una linea recta et alia curva. quod vero syllogismus est instrumentum disputationis. syllogismus siquidem demonstratiuus est instrumentum disputationis doctrinalis. dyalecticus autem disputationis dyalectice temptatiue. et sophisticus disputationis sophisticæ. Id autem uenienter describit disputationem dicens quod **Disputatio est actus syllogisticus unius ad alterum ad propositum ostendendum.** Circa quod notandum quod aliter disputatio est actus syllogisticus siue factus per syllogismum: et aliter est actus unius ad alterum seu opponentis et respondentis. Est enim actus syllogismi ut instrumenti per quod fit disputatio et est actus opponentis et respondentis: ut efficiens principalis: et talis actio ordinatur ad propositum ostendendum: seu aliquid concludendum sed quatuor fines ad quos ordinatur iuxta eius quatuor species: que sunt doctrinalis dyalectica temptatiua et litigiosa seu sophistica.

Disputatio doctrinalis est que ex propriis principis alicuius scilicet syllogizatur et non ex his que uidentur ridentur. Cum enim doctrinalis sit generatiua habitus scientifici per syllogismum demonstratiuum: oportet quod procedat ex propriis principis scientie que generatur: siue respondentem uideantur siue non. Unde ipsum addiscentem oportet credere magistro docenti.

Disputatio dyalectica est que est ex probabilibus et collectiua contradictionum. procedit namque ex probabilibus quod ordinatur ad generandum opinionem que generatur ex probabilibus: et sic est collectiua contradictionum: quia ex probabilibus potest argui ad utramque partem contradictionis. et huiusmodi disputatio non possit generare firmam opinionem de duobus contradictorijs in eodem tempore et respectu eiusdem: quia nullus potest simul contradictoria opinari: bene tamen potest in diuersis temporibus et etiam in eodem tempore respectu diuersorum. Dicitur etiam collectiua contradictionum: quia potest causare dubitationem de utroque contradictorio: sed autem disputatio dyalectica ordinatur ad generandum opinionem ex consequenti: tamen ordinatur ad disciplinam uel scientiam ad quam opinio disponit.

Disputatio temptatiua est que ex his que uidentur respondentem syllogizatur: et que necesse est illum scire quorum se simulat habere scientiam. Cum enim talis disputatio sit ad habendum experientiam de scientia respondentis et huiusmodi experientia sumatur arguendo ex his que uidentur respondentem: oportet in hac disputatione procedere ex his que sibi sunt probabilia siue sint uere probabilia siue apparenter. Ex quo patet quod non solum syllogismus dyalecticus sed etiam sophisticus potest esse instrumentum istius disputationis. Et quia in qualibet scientia presupponuntur principia communia et ignorantia communia necesse est propria ignorare: ideo hec disputatio habet fieri ex principis communibus que necesse est illum scire qui habet aliquam scientiam. si etiam examen fiat in propriis oportet etiam tentandum scire propria.

Disputatio sophistica est que ex apparenter probabilibus syllogizatur. Cuius ratio est quia ipsa fit ad generandum apparenter scientiam in opponente et deceptionem in respondente. Quod habet fieri procedendo ex apparentibus. et ordinatur ad quinque methas: de quibus consequenter dicitur. Talis etiam disputatio dicitur litigiosa propter commotionem ad iram et rixam. **Et notandum quod iste quatuor species non sunt proprie species disputationis: sicut nec**

syllogismus sophisticus peccans in forma est species syllogismi: quia ratio seu definitio syllogismi sibi non conuenit: quia non est proprie syllogismus sed paralogismus seu apparatus syllogismus. Sic etiam definitio disputationis non conuenit disputationi sophisticæ. dicunt igitur species large et modi seu maneries. et hinc non sint nisi tres species syllogismi scilicet triplicem materiam syllogismi. Syllogismus enim demonstratiuus procedit ex necessarijs et euidetibus. Dyalecticus autem ex probabilibus. Sophisticus uero ex apparentibus. **Adnotandum tamen quatuor species disputationis iuxta eius quatuor fines.** Disputatio enim doctrinalis ordinatur ad generandum scientiam. Dyalectica ad opinionem. Temptatiua ad scientiam experiendam in respondente. et sophistica ad apparentem scientiam opponentis et deceptionem respondentis: sed autem apparatus scientia sit finis principalis sophisticæ: sunt tamen alij quinque fines minus principales ordinati ad illam finem. Sophista enim non ducit aliquem ad illos fines minus principales nisi ut appareat esse sapiens: et illi fines dicuntur methas. Est autem metha inconueniens ad quod opponens sophista nititur ducere respondentem: quod quidem dicitur metha trassumptiue. Metha enim proprie dicta est terminus alicuius spatij: et dicitur de metio: metiris quod per tales terminos metitur quantitas agri uel alicuius spatij. Metha igitur disputationis sophisticæ est terminus ultra quem non procedit disputatio sophistica: sed ipso habito cessat disputatio. et sunt quinque. scilicet redargutio falsum: inopinabile: soloecismus: et nugatio.

Redargutio est pnegari concessio et concessio negatio uel argumentationis et in eadem disputatione: et dicitur uel argumentationis quod si aliquis uoluntarie sustineat contradictoria: non propter hoc dicitur redargutus. Si etiam in diuersis disputationibus hoc fiat: non propter hoc reducitur ad metham redargutionis: quod non ducitur ad inconueniens apparatus assatibus.

Falsum est manifeste falsum concessio: ut si concedatur ignem non esse calidum. Unde et sophista ducat respondentem ad falsum occultum: non propter hoc ducitur ad metham falsi: ut si faciat sibi concedere quod sol sit minor tota terra.

Inopinabile est quod contra opinionem omnium aut plurimum et maxime sapientum: ut matrem non diligere filium: et differt hec metha a metha falsi: quod hinc omne manifeste falsum sit inopinabile: non tamen omne inopinabile est manifeste falsum: imo multa inopinabilia que sunt contra opinionem plurimum sunt uera: ut patet in theologia et philosophia de opinione communi et opinione doctoris subtilis.

Soloecismus est vitium in oratione contra regulas artis grammatice factum: ut si aliquis ducat ad concedendum istam. Vir mea sponsa me ducit ad metham soloecismi: et pertinet ad grammatice in quantum dicit incongruitatem orationis. ad logicum autem in quantum impedit ueritatem propositionis.

Nugatio est unius et eiusdem in eadem parte orationis inutilis repetitio. ut dicendo homo homo currit: et dicitur in eadem parte: quod si in diuersis partibus fiat non erit nugatio: ut homo est homo: et dicitur inutilis: quod si fiat causa ornatus uel expressionis maioris non est nugatio. ut deus deus meus.

Quid sit fallacia.

f Fallacia est ydoneitas decipiendi

faciens credere de ente quod sit non ens et de non ente quod sit ens mediante fantastica visione. Fallacie sunt tredecim: quarum sunt sex in dictione: et septem extra dictionem. In dictione sunt: equiuocatio, amphibologia, compositio, diuisio, accentus, et figura dictionis. Et septem extra dictionem sunt: accidens scilicet quid ad simpliciter ignorantia elenchi, petitio principij, consequens, non causa ut causa secundum plures interrogationes ut unam. Quod autem sint sex in dictione probat aristoteles inductione et syllogismo. Inductione sic. Equiuocatio fit aliquo istorum sex modorum, amphibologia fit aliquo istorum sex modorum: et sic de alijs, ergo omnis fallacia in dictione fit aliquo istorum sex modorum. Syllogismo sic. Ois deceptio facta ex eo quod eisdem dictionibus uel orationibus non idem significamus fit aliquo istorum sex modorum, sed omnis fallacia in dictione fit ex eo quod eisdem dictionibus uel orationibus non idem significamus, ergo ois fallacia in dictione fit aliquo istorum sex modorum. Iste syllogismus est in primo modo prime figure. Probatio maioris omnis multiplicitas dictionis fit aliquo istorum sex modorum: sed omnis deceptio facta ex eo quod eisdem dictionibus uel orationibus non idem significamus fit ex multiplicitate dictionis uel orationis, ergo omnis deceptio facta ex eo quod eisdem dictionibus uel orationibus non idem significamus fit aliquo istorum sex modorum et hec fuit maior. Probatio minoris, omnis multiplicitas dictionis fit ex eo quod eisdem dictionibus uel orationibus non idem significamus, sed omnis fallacia in dictione fit ex multiplicitate dictionis uel orationis, ergo omnis fallacia in dictione fit ex eo quod eisdem dictionibus uel orationibus non idem significamus et hec fuit minor, et isti duo syllogismi sunt in primo modo prime figure.

Quod auctor in precedentibus determinauit de syllogismo sophistico et eius methis consequenter determinat de locis sophisticis seu fallacijs. Et primo ponit fallaciam in communi dicens quod fallacia est idoneitas ad decipiendum faciens credere de non ente quod sit ens: uel de ente quod sit non ens mediante fantastica visione. Circa quod notandum quod fallacia dupliciter accipitur, uno modo passive, scilicet que est ex deceptio illius cui paralogizatur, scilicet respondentis: et tunc definitur sic, fallacia est deceptio imperiti in arte sophistica propter ignorantiam artis sophistice, alio modo capitur fallacia pro causa huius deceptiois, scilicet pro loco sophistico in quo fundantur argumenta sophistica: et ista sumitur in hac diffinitione. Alterius sciendum quod in omni fallacia est duplex causa, scilicet ap-

parentie que mouet ad credendum illud quod non est et causa defectus que facit creditum esse falsum: et latet sub causa apparentie sicut in fallacia equiuocationis, causa apparentie est unitas uocis cui uidentur correspondere unum significatum sub qua latet causa defectus, scilicet plures significatorum. Ratione igitur cause apparentie fallacia seu locus sophisticius habet quod sit idoneitas decipiendi quia a tali apparentia in dictionibus uel rebus sumitur per intellectum discurrentem aptitudo ad decipiendum sicut a loco dyalectico elicitur conueniens argumentum, hoc autem fit mediante fantastica visione siue cognitione intellectus misti et alligati fantasie que sepe decipitur: non autem intellectus pure et inimitus. Fallacia autem in communi diuiditur per fallaciam in dictione: et per fallaciam extra dictionem. fallacia in dictione est cuius causa apparentie sumitur ex parte dictionis: cuius multitudo significatorum sepe ignoratur, et sumitur hic dictio non pro uoce incompleta tamen: sed pro uoce significativa que dicitur uel profertur siue sit complexa siue incompleta. Unde secundum Aristotelem, fallacia in dictione sumitur quando ex eisdem dictionibus uel orationibus non idem significamus. Huiusmodi autem fallacie sunt sex species, scilicet equiuocatio: amphibologia: compositio diuisio: accentus et figura dictionis, unde usus, Equiuocans amphibi, compositio, diuisio, accentus figura, fallacia extra dictionem est cuius causa apparentie non fit ex multitudine dictionum: sed sumitur ex parte rerum quarum multiplices habitudines ignorantur non quidem ex parte rerum absolute: sed ut significant per uoces: et tales fallacie sunt septem, scilicet accidens secundum quid ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitio principij: consequens: non causa ut causa: plures interrogationes ut una, unde usus, Accidit et simpliciter leges ignorat elenchi, Principium petit con, causa interrogat nil plus. Et magis dicitur fallacia extra dictionem quam fallacia rei: quia res non cadunt in disputatione: nec causant deceptionem respondentis nisi per relationes ad dictiones: licet etiam res ordine nature precedant dictiones: quod tamen res non cadunt in disputatione nisi per uoces et dictiones: id prius agitur de fallacijs in dictione quam extra dictionem. Et notandum quod fallacie non distinguuntur nec dicuntur in dictione aut extra dictionem ex parte cause defectus earum cum in omnibus sit causa defectus ex parte rei: ut patet in equiuocatione ubi causa defectus est diuersitas significatorum que se tenet ex parte rei.

Sciendum autem ut uult alexander in commento supra librum elenchorum triplex est multiplex. Aliud est enim multiplex actuale, aliud potentiale, et aliud fantasticum. Multiplex actuale est quando dictio uel oratio eadem secundum substantiam et secundum modum profertur diuersa significat, dictio in equiuocatione ut canis, oratio in amphibologia ut liber aristotilis. Multiplex potentiale est quando dictio uel oratio eadem secundum substantiam: diuersa tamen secundum modum profertur diuersa significat, dictio in accentu: ut populus cuius prima syllaba potest esse breuis uel longa: et secundum hoc diuersa significat, ois in compositione uel diuisione ut quicquid uiuit semper est

Alium habet enim modum proferendi pro-
ut est diuisa et prout est composita: ut postea
patebit. De multiplici fantastico videbi-
tur in fallacia figure dictionis. Et quia mul-
tiplex actuale ueriori modo est multiplex quam
potentiale: et potentiale quam fantasticum. ideo
primo dicendum est de fallacijs facientibus
multiplex actuale quam de alijs et postea de po-
tentiali. et ultimo de fantastico. Unde primo
dicendum est de equiuocatione et amphibo-
logia quam de alijs fallacijs in dictione: quia in
equiuocatione et amphibologia est multiplex
actuale. et per consequens eadem dictio uel ora-
tio secundum substantiam et secundum modum proferendi
In alijs autem non. In istis enim plus est de
identitate quam in alijs. Item adhuc prius est
dicendum de equiuocatione quam de amphibo-
logia: quia equiuocatio fit in dictione: amphibi-
logia uero in oratione. dictio autem prior est
oratione. Sciendum est quod fallacia dupliciter
sumitur. Quibus enim fallacia idem est quod causa de-
cipiendi: et quidamque idem est quod deceptio facta ex
illa causa. Et hoc primo modo sumitur hic fallacia
Quia uero numerus fallaciarum in dictione sumit-
tur secundum diuersos modos multipliciter. id auctor
consequenter de ipsis determinat. Est autem mul-
tiplex dictio uel oratio uere uel apparenter plura si-
gnificans. et dicitur multiplex quasi multa plicans
in unum. Et est triplex. scilicet multiplex actuale: poten-
tiale: et fantasticum. Multiplex actuale est dictio
uel oratio una secundum substantiam et secundum modum profe-
rendi diuersa significans. Dictio in equiuocatione
ut cuiuslibet canis. Oratio in amphibologia ut liber
aristotelis. Circa quod notandum quod littere et syl-
la be sunt materia seu substantia dictionis: et dictio-
nes sunt materia orationis. Modus autem profe-
rendi in proposito se habet ut forma. Ubi est ergo
unus modus proferendi ibi est una forma. et quia
a forma sumitur actualis unitas rei: ideo talis uox
est actualiter una. Multiplex igitur actuale est di-
ctio uel oratio actualiter una multa significans. Mul-
tiplex potentiale est quando dictio uel oratio eadem
secundum substantiam et diuersa secundum modum proferendi
diuersa significat dictio in accetu ut populus. Hec
dictio prima longa significat arborem: et prima bre-
ui significat collectionem hominum iuxta illam uer-
sum. Populus est arbor: populus collectio gentis.
Exemplum de oratione in compositione et diuisione:
ut quicquid uiuit semper est: quia hec oratio ali-
ud significat si fiat punctus ad uiuit: et aliud si fiat pun-
ctus ad semper. Est igitur multiplex potentiale quan-
do uox potentialiter una plura significat: que dici-
tur potentialiter una: quia tamen est ibi unitas mate-
rie sed non forme seu modi proferendi. Multiplex
fantasticum est quando uox unum significans uide-
tur aliud significare propter convenientiam eius cum
alia dictione. sicut uigere significat qualitatem: quod
significat habere vigorem: quod uero similiter termina-
tur sicut agere uidetur significare actionem. et dici-
tur multiplex fantasticum: quia talis dictio non ha-
bet plura significata secundum ueritatem sed secundum appare-
ntiam. dicitur enim fantasticum a fanos quod est ap-

paritio. In proposito autem aliud apparet quod sit.

De equiuocatione.

Equiuocatio est multiplicitas dictio-
nis eiusdem secundum substantiam et mo-
dum proferendi. ut in hoc nomine ca-
nis. Sciendum est quod in qualibet fallacia est du-
plex causa. scilicet causa apparentie et causa defe-
ctus. Causa apparentie in qualibet fallacia est
que mouet ad credendum id quod non est cre-
dendum. Causa defectus est que ostendit cre-
ditum esse falsum. Causa apparentie in equi-
uocatione est unitas dictionis eiusdem secundum
substantiam et secundum modum proferendi diuersa
significantis. Causa defectus siue falsitatis est
diuersitas significatorum. Unitas enim pre-
dicta in equiuocatione mouet ad credendum
quod non est. scilicet unitatem significandi. Di-
uersitas autem ostendit creditum esse falsum.

Equiuocationis tres sunt modi. Sed pri-
mo videndum est quid sit fallacia equiuoca-
tionis. Unde fallacia equiuocationis est de-
ceptio proueniens ex eo quod aliqua dictio ma-
nens una secundum substantiam et secundum modum
proferendi diuersa significat. Primum autem
modus puenit ex significatione uel consigni-
ficatione dictionis. Ex significatione sic pa-
ralogizatur. ois canis currit. sydus celeste est ca-
nis: ergo sydus celeste currit. Solutio. utraq;
premissarum est duplex. quia hoc nomen ca-
nis est multiplex equiuoce significans animal
latrabile. sydus celeste. et piscem marinum. et sic
maior uno modo est uera et alio modo falsa:
et similiter minor. Uel sic omne expediens est
bonum: malum est expediens: ergo malum est bo-
num. Solutio. expediens dicitur equiuoce. Uno
modo idem est quod bonum. Alio modo idem
est quod necessarium quod accidit in minus
malum: quod oportet fieri ad euitandum maius
malum. Unde utraq; premissarum est duplex
quia uno modo est uera. alio modo est falsa.
Ex consignificatione paralogizatur sic. iste pan-
nus est de anglia: anglia est terra. ergo iste pan-
nus est de terra. Non sequitur. quia prima est
duplex ex eo quod hec prepositio de potest dice-
re circumstantiam cause materialis et sic est falsa.
uel potest dicere locum et originem: et sic est ue-
ra. Uel sic. in quocumque est egritudo ipsum est
animal: sed in humorum inadequatione est
egritudo. ergo humorum inadequatio est ani-
mal. Primum est duplex. quia hec prepositio
in: potest dicere causam efficientem: et sic est falsa
uel causam formalem siue subiectum in quo est: et
sic est uera. Similiter dicendum est de minori.
uel sic. proprium est qualitati secundum eam simile uel dis-
simile dici: sed secundum similitudinem dicitur ali-
quis similis uel dissimilis. ergo similitudo uel

Dissimilitudo sunt qualitates quod falsum
 est immo sunt relatives. Prima est duplex
 eo quod hec prepositio secundum: potest dicere cir-
 cunstanz cause efficiētis: et sic est uera. quia
 due qualitates eiusdem speciei faciunt vnā
 similitudinem. et sic qualitas est causa effici-
 ens similitudinis. Si autē dicat circunstan-
 tiaz cause formalis: sic est falsa. quia qualitas
 non est causa formalis similitudinis et con-
 uerso dicendum est de minori. Similiter
 omne sanum est animal: urina est sana. er-
 go urina est animal. Ultraque premissarum est
 duplex. quia sanum dicitur de animali ut de
 subiecto: et de urina ut de signate uel iudican-
 te. de cibo ut de efficiente. de dicta ut de ser-
 uante. et sic alio et de alio modo sanitas ad hec
 comparatur: et hinc habet diuersas signi-
 ficaciones. Ex significatione sic paralogizat.
 quicumque sanabatur sanus est: laborans sana-
 batur. ergo laborans sanus est. Minor est du-
 plex ex eo quod hoc participium laborans potest di-
 cere presens tempus: et sic est uera: et tunc est sen-
 sus: laborans nunc sanabatur. Si autē dicat
 preteritum: sic est falsa. et sic est sensus: laborans
 tunc sanabatur. et e conuerso dicendum est de
 conclusione. Laborans enim equiuocus est
 ad laborantem nunc: et ad laborantem tunc.
 Eodem modo est hic. qui ubique surgebat stat:
 sedens surgebat. ergo sedens stat. et eodem mo-
 do respondendum est sicut fuit responsum ad
 alium paralogismum. Alio modo potest fieri
 e conuerso: quando dictio potest teneri mate-
 rialiter uel conuentione: sicut hic: deus est
 ubique: ubique est aduerbium: ergo deus est ad-
 uerbium. Dicendum quod prima est duplex
 eo quod hec dictio ubique potest teneri material-
 iter uel conuentione. si materialiter sic est fal-
 sa. si conuentione sic est uera: sed non sequi-
 tur conclusio.

Dicitur auctor determinat de fallacijs in
 generali: hic consequenter determinat de
 ipsis in speciali. Et primo de equiuocatio-
 ne que peccat hinc multiplex actualis dictionis. Est
 autem fallacia equiuocationis idoneitas decipiē-
 di proueniens ex actuali unitate dictionis plura
 significantis. Causa apparentie huius fallacie est
 unitas dictionis plura significantis propter quam
 unitatem credimus quod sicut dictio est actualiter vna
 quod etiam habent unicum significatum. Causa defe-
 ctus est plitas significatorum. Huius fallacie tres
 sunt modi. Primus est quando vna dictio eque prin-
 cipaliter plura significat: cuiusmodi est equiuocum
 a casu ita quod non imponitur ad significandum vnus
 per comparationem ad aliud: siue sit ab vno aucto-
 re imposita ad significandum: siue a diuersis: ut equ-
 us vno modo significat quoddam animal. alio mo-
 do significat illum qui facit iustitiam et equitatem:
 et hinc hunc modum paralogizatur sic. Omnis equ-
 us est animal irrationale: iudex est equus: ergo iu-

dex est animal irrationale: quod sic soluitur. utraque pre-
 missarum est duplex. Si enim in utraque capiat equ-
 us pro illo animali: tunc maior est uera et minor fal-
 sa: et sequitur conclusio falsa: et syllogismus est bonus
 sed peccat in materia. Si vero in utraque capiat equ-
 us pro illo qui exercet iustitiam etiam syllogismus
 est bonus: sed maior est falsa. Si autem in maiori
 sumatur pro illo animali et in minori pro illo qui ex-
 ercet iustitiam: sic ambe premissae sunt uere. sed non
 sequitur conclusio. Tunc enim committitur fallacia eq-
 uocationis propter equiuocationem medij. unde
 discursus non ualet quia ibi non est unitas medij
 secundum rem: sed arguitur in quatuor terminis.
 Similiter arguitur sic. Omnis canis currit: bellua
 marina est canis. ergo bellua marina currit: et po-
 test solum ut precedens. Ultraque enim premissarum
 est duplex ex eo quod hoc nomen canis vno modo si-
 gnificat canem latrabilem: alio modo canem ma-
 rinum: uel sydus celeste. Si autem utraque premissa-
 rum sumatur pro latrabili: tunc minor est falsa. si
 vero sumatur pro cane marino maior est falsa. Si au-
 tem in maiori sumatur pro vno et in minori pro alio
 committitur hec fallacia et discursus non ualet quod me-
 dium uariatur: et sic arguitur in quatuor terminis.
 Multa exempla huiusmodi ponuntur in tertio. Et
 si arguitur quod illa maior omnis canis currit non est
 distinguenda sed simpliciter falsa cum omnis di-
 stribuat hinc canis pro omnibus suppositis. Et respō-
 deo quod hinc canis ibi distribuitur pro omnibus suppo-
 sitis vnus suorum significatorum: non pro suppo-
 sitis omnium suorum significatorum. et causa huius
 est quia terminus equiuocus non potest distribui vni-
 ca distributione pro suppositis plurium significato-
 rum: cum unitas distributionis presupponat unita-
 tem significationis: ideo hinc quod ille terminus potest
 capi pro diuersis significatis potest diuersimode di-
 stribui pro suppositis. Unde talis propositio est di-
 stinguenda.

Secundus modus equiuocationis pro-
 uenit ex transumptione dictionis. Unde
 transumptio ut hic sumitur est acceptio di-
 ctionis significantis vnum ex impositione
 ad significandum aliud propter similitudi-
 nem. Et secundum istum modum sic format
 paralogismus. Quicquid ridet habet os: pratium
 ridet: ergo pratium habet os. Prima est du-
 plex eo quod hoc uerbum ridet potest teneri proprie et
 ex impositione uel transumptiue. Si proprie
 sic est uera: et non sequitur conclusio. si transum-
 ptiue sic est falsa: et sic sequitur conclusio. hoc enim
 uerbum ridere est equiuocum ad ridere et ad
 florere. quia ridere significat ex prima im-
 positione risum ab ore emittere. florere enim si-
 gnificat per quandam transumptionem. flo-
 rere enim et ridere quandam similitudinem ha-
 bent. quia utroque denotatur gaudium. Et
 ideo ridere transumptum ad florere ut uult ari-
 stoteles. ideo sumentes aliquam similitudi-
 nem transferuntur. Quicquid currit habet
 pedes: secana currit: ergo secana habet pe-
 des. Ultraque premissarum est duplex: quia
 hoc uerbum currit uel tenetur proprie uel

transumptiue. currere enim & labi assimilantur in uelocitate motus secundum quod currit sumitur proprie sic: maior est uera & minor falsa. si transumptiue tunc est econuerso.

¶ Secundus modus est in equiuoco a consilio seu in transumptione quod quasi idem est. dicitur autem equiuocum a consilio quod significat plura non eque primo. sed significat unum principaliter. aliud uero minus principaliter ad quod significandum imponitur. Transumptio uero ut ibi sumitur est quando dictio significans unum proprie transumitur ad significandum aliud improprie propter quandam similitudinem in eis repertam: ut ridere significat actum oris. & transumitur ad significandum floriditatem prati: quod utrumque est gaudiosum. unde potest sic argui. Quicquid ridet habet os: pratum ridet: ergo pratum habet os. Non sequitur quod ridere alio modo sumitur in maiori alio modo in minori: uel sic. quicquid currit habet pedes: secana currit: ergo habet pedes. Non sequitur quod maior est uera accipiendo currere pro motu pedum minor uero accipiendo currere pro uelocitate fluxu aque: & sic medium uariat. & arguitur in quatuor terminis.

Tertius modus puenit ex eo quod aliqua dictio plura significat composita: separata uero unum solum: ut hec dictio immortale. uno modo dicitur quasi non potens mori. Alio modo dicitur quasi potens non mori. Et secundum hoc sic formatur paralogismus. omne immortale est perpetuum: sed omne potens non mori est immortale. ergo omne potens non mori est perpetuum. Utraque premissarum est duplex cum hoc nomen immortale sit equiuocum ut dictum est. Item omne incorruptibile est perpetuum: sed omne potens non corrumpi est incorruptibile: ergo omne potens non corrumpi est perpetuum. Utraque premissarum est duplex eo quod incorruptibile uno modo idem est quod non potens corrumpi & sic incorruptibile est perpetuum: & sic maior est uera & minor est falsa. Alio modo idem est quod potens non corrumpi: ut primus homo potuit non corrumpi. & in hoc sensu maior est falsa: & minor uera. Et sic soluendi sunt paralogismi equiuocationis per distinctiones paralogismorum secundum equiuocationem: ut prius patuit. Recta solutio est manifestatio syllogismi falsi & propter quid est falsus: & hoc contingit dupliciter. scilicet distinguendo: uel aliquam premissarum interimendo. Secundo modo respondendum est ad omnes peccantes in materia. & ad omnes orationes in utroque peccantes respondendum est utroque modo. scilicet distinguendo: & aliquam premissarum interimendo: non secundum idem sed secundum diuersa.

¶ Tertius modus est quando compositum plura significat: simplex uero unicum solum: ut mortale significat potens mori: immortale autem plura significat: quod negatio potest ferri ad posse uel ad mori. Unde primo modo tantum ualeat sicut non potens mori: ut deus. Secundo tantum ualeat sicut potens non mori: ut adam in statu innocen-

tie: & secundum hanc sic paralogizatur. Omne immortale est perpetuum. omne potens non mori est immortale: ergo potens non mori est perpetuum. discursus non ualeat: quia maior non est uera nisi de immortali primo modo sumpto minor autem de immortali secundo modo sumpto: & idem committit fallacia equiuocationis propter uariationem medij. Similiter posset argui de hoc termino incorruptibile. ¶ In hoc tertio modo potest poni paralogismi qui sunt ratione ampliationis terminorum: ut subiectum in propositione de preterito potest sumi pro his qui sunt uel fuerunt: & in propositione de futuro pro his qui sunt uel erunt: ut si arguatur. Quicumque sanabatur sanus est. laborans seu languens sanabatur: ergo languens sanus est. nam illa minor languens sanabatur est distinguenda eo quod iste terminus languens potest supponere pro his qui nunc sunt languentes denotando quod iste qui nunc est languens sanabatur: & tunc discursus est bonus: sed minor est falsa: uel potest supponere pro illis qui fuerunt languentes: ut denotet quod iste qui fuit languens sanabatur: & tunc minor est uera: sed discursus non ualeat: quod iste terminus in conclusione sumitur pro tempore presentis ratione illius ubi est. & sic non sunt eodem modo in premissis & in conclusione. Et ideo committit hec fallacia secundum hunc modum. Iste sunt distinguende. uides si it cecus: cecus erit uident. Verum fuit impossibile: impossibile erit uerum. Loquens fuit mutus: mutus loquetur & consimiles. Et ideo penes istum modum peccat talia sophismata: ut posito casu quod fueris in italia. hec tu non fuisti in italia est impossibile: hec tu non fuisti in italia fuit uera: igitur aliquod uerum fuit impossibile. Iste est euidentis iste erit cecus: igitur aliquis cecus erit uident. Sor. uiuet: sor. erit mortuus: ergo aliquis mortuus uiuet. Conclusiones fallium sophismatum sunt distinguende communiter secundum quod subiecta possunt sumi pro his qui sunt: & tunc sunt false. & non sequitur conclusio ex premissis cum termini non sumantur pro eodem tempore in premissis & in conclusione: uel possunt accipi pro his qui fuerunt quantum ad conclusiones de preterito: uel pro his qui erunt quantum ad propositiones de futuro: & tunc sunt discursus boni & conclusiones uere. Unde hec propositio aliquod uerum fuit impossibile est uera subiecto accepto pro eo quod fuit uerum: & est falsa subiecto accepto pro eo quod est uerum & sic de similibus. ¶ Circa quod notandum quod isti paralogismi possunt poni in primo modo huius fallacie & in tertio. Unde ille paralogismus quicumque sanabatur &c. ponitur ab auctore in primo modo. a philosopho uero in tertio. Spectat namque ad primum modum: quia ista dictio laborans non significat principaliter plura consignificat tamen eque primo plura tempora. In tertio autem modo potest poni: quod illa dictio simplex seu per se posita non consignificat plura tempora sed composita: seu cum alijs dictionibus posita: utpote ipsa posita cum uerbo preteriti temporis consignificat tempus presens & preteritum. Est autem consignificare cum principali significato aliud importare: ut principale significatum de laborans est labor uel labor. & ultra hoc importat certas differentias temporis secundum exigentias uerbi cui additur. Item notandum quod in istis paralogismis quibus est equuocatio in medio quod ponitur in utraque premissarum: est distinguenda utraque premissarum: sed quando est equuocatio in maiori extremitate solum debet distingui maior propositio. & conclusio in qua ponitur maior extremitas: & quando est equuocatio in

minori debet distinguere minor cum conclusione.

De fallacia amphibologie.

Amphibologia est multiplicitas orationis eiusdem sibi substantiam et secundum modum proferendi diuersa significantis. Fallacia autem amphibologie est deceptio proueniens ex identitate orationis eiusdem sibi substantiam et sibi modum proferendi diuersa significantis. Causa apparentis est identitas orationis eiusdem sibi substantiam et sibi modum proferendi. Causa fallitatis est diuersitas significantis. Et dicitur amphibologia ab amphi quod est dubium: et bole sibi quasi dubia sententia. Amphibologie tres sunt modi. **Primus** modus puenit ex eo quod aliqua oratio principaliter plura significat. ut liber aristotilis. hec enim oratio est duplex. Uno modo idem est quod liber editus ab aristotile. Alio modo idem est quod liber possessus ab aristotile. Et format sic paralogismum: Quicquid est aristotilis possidet ab aristotile: iste liber est aristotilis. ergo possidet ab aristotile. **Utraque** premissarum est duplex ut dictum est. **Secundus** modus amphibologie puenit ex transumptione orationis. Transumptio autem orationis est quando oratio proprie significat unum: transumitur ad significandum aliud. propter aliquam similitudinem repertam in ipsis. ut littera aratur transumitur ad operam perdi. Et format sic paralogismus. quicquid aratur aratro scindit: littera aratur quasi indocilis docet. ergo quando indocilis docetur littera aratro scindit. **Minor** est duplex. quia littera arari significat proprie terram scindi: transumitur autem ad operam perdi. Et est similitudo in hoc quod qui littera aratur operam perdit: et frustra laborat. **Tertius** modus amphibologie puenit ex eo quod aliqua oratio composita plura significat: separata vero unum solum. ut seculum scit. hec enim oratio est duplex: significat enim quod aliquis sciat seculum: uel quod seculum habeat scientiam de aliquo. Et ideo ista oratio est duplex ex eo quod hoc uerbum scit potest ordinari cum hoc quod est seculum a parte ante. et sic est uera. et sic non sequitur conclusio. uel a parte post: et sic est falsa. et sic non sequitur conclusio. Similiter hic. Quicquid scit hoc scit: quia hec dictio hoc supponere potest huic uerbo scit uel apponere. Similiter hic quoscumque uellem me accipere: uelle quod acciperet me. pugnantem uellem me accipere. ergo uelle quod pugnantem acciperet me: maior est duplex. quia hec dictio me: potest ordinari cum isto uerbo accipere a parte ante: et sic est uera et non sequitur conclusio. uel a parte post: et sic est falsa et sequitur conclusio. Similiter ista dictio pugnantem potest supponere uel apponere. Similiter hic. Quic-

quid uidet aliquis hoc uidet: columna; aliquis uidet. ergo columna uidet. **Minor** est duplex ut dictum est in alijs. Similiter hic. quicquid sunt episcopi sunt sacerdotes: asini sunt episcopi. ergo asini sunt sacerdotes: **Utraque** premissarum est duplex ex eo quod hec dictio episcopi potest esse nominatiui casus uel genitiui. **Quod** autem deceptio facta ex diuersitate casus faciat amphibologiam patet. quia casus datus est dictioni ad hoc ut ordinetur cum alia dictione. Sed ordinatio dictionis cum dictione facit amphibologiam et non equocationem. hoc enim patet ab aristotile formate paralogismos amphibologie sibi diuersitate casus et non equocationis. **Sciendum** est quod aristotiles ponit tres modos communes equocationi et amphibologie. **Primus** modus est quando dictio uel oratio plura principaliter significat. ut canis. oratio: ut liber aristotilis. **Secundus** modus est quando sic soliti sumus dicere sibi transumptionem. transumptio in dictione ut ridere. in oratione ut littera aratur. **Tertius** modus est quando compositum plura significat separatim vero unum solum. exemplum in equocatione: ut his dictionibus immortale: incorruptibile. exemplum in amphibologia: ut in ista oratione seculum scit. In omnibus enim istis compositum plura significat: separatim vero unum solum. **Queritur** de distinctione istorum trium modorum communium: quorum primus quantum ad equocationem est quasi unum; nomen principaliter plura significat. secundus puenit ex transumptione. tertius est quasi unum nomen compositum plura significat. simplex vero unum solum. ut immortale. incorruptibile. Sed nunc obicitur. deceptio proueniens ex comsignificatione dictionis non continetur sub aliquo istorum trium modorum in equocatione. **Ubi** gratia. sicut in hoc syllogismo. quicquid sanabatur sanus est: laborans sanabatur. ergo laborans sanus est: non continetur sub tertio modo: quia laborans non est dictio composita. nec sub secundo. quia hec dictio laborans non tenetur transumptiue. nec sub primo. quia primus puenit ex principali significatione: sed hec dictio laborans non significat principaliter tempus: sed ex consequenti per accidentia. ergo illa deceptio facta ex comsignificatione: non est sub aliquo istorum trium modorum. **Solutio.** Deceptio facta ex comsignificatione dictionis continetur sub primo modo equocationis. **Ad** hoc quod obicitur quod primus modus prouenit ex principali significatione. **Bicendum** est quod principalis significatio appellatur hic quicquid ex eadem impositione importatur per dictionem: sed ex eadem impositione significat quelibet dictio significationem et sua accidentia.

Ille enim qui imposuit hoc nomen lapis ad significandū lapidē sub tali genere sub tali numero iposuit: et sic eadē impositione iposuit impositor. qz hec dictio laborās impositat suū significatū et consignificatum: et sic de alijs. Al' dicēdū est qz pncipalis significatio ponitur in primo modo equocationis et amphibologie ad remouendū transumptiones in eis. quia transumptio significat per dictionem non pncipaliter. ut ridere nō pncipaliter significat florere: s; trāsumptiue et per quādam similitudinē. Et hec dictio laborās significat presens tēpus et preteritū impfectus. Item querit' quare deceptio facta ex quibusdam accidētib' facit equiuocationē: et ex quibusdā amphibologia. Solutio. dico qz que dam sunt accidētia que cōsequuntur dictionē non absolute s; put est ordinabilis cum alia dictione sicut casus numerus ordinatur per dictiones ad inuicē; per talia accidētia. male enim dicere homines currit. quia ibi nō est debitus numerus nec debitus casus: et deceptio ex talibus accidētib': est deceptio in oratione. et sic est in amphibologia et nō in equiuocatione. Sed sunt alia accidētia absoluta que cōsequuntur dictionē per se. ut tps et gen' et per talia accidētia non ordinant' dictiones ad inuicē. qz sicut bene dicit' hō currit: ita bñ dicitur hō currebat. vnde s; tēpus uarietur: manet tñ eadē constructio. et ideo non cōstruuntur mediāte tpe. et sic deceptio ex talib' accidētibus fit in dictione: et ita in equiuocatione et non in amphibologia.

Dicit' auctor: determinat de fallacia equiuocationis que fit s'm multiplex actuale dictionis. Hic cōsequēter determinat de fallacia amphibologie: que fit s'm multiplex actuale oratiōis. Est aut' fallacia amphibologie idoneitas decipiēdi pueniēs ex vnitare orationis s'm substantiā seu materiā et s'm modū pferēdi seu s'm formas diuersa significātia. Causa apparentie est actualis vnitatis orationis cui videt' correspondere vnum significatū. Causa defect' est multiplicitas significator: et dicit' amphibologia ab amphī qd est dubiū et bole qd est sentētia quasi dubia sentētia. Hui' fallacie ponuntur ab Ari. tres modi cōsimiles modis equiuocationis. **P**rim' modus est qñ oīo vna actualiter significat plura eque pmo ut liber Ari. vno modo idē est qd liber fact' ab Ari. et sic iste genitiuus Ari. cōstruit' cū illo noiatiuo liber in bitudine cause efficiētis. alio modo idē est qz liber possessus ab Ari. et sic iste genitiuus cōstruit' in bitudine possessionis: et format' sic paralogismus. Quicquid est Ari. possidet' ab ari. Iste liber est ari. ergo iste liber possidet' ab ari. utraq; pmissarū est duplex. Nā mediū. s. ens ari. pōt sumi p'ore facta ab Ari. et sic maior est falsa et minor vera. Alio mō pōt sumi p'ore possessa ab Ari. et sic maior est vera et minor falsa. Sic illa oratio. cōtingit tacētē dicere: est distinguēda qz tacētē pōt regi a dicere a parte ante in rōne

suppositi: et est sensus. Cōtingit qz tacēs dicat aliqd uel pōt regi a dicere a parte post in rōne apppositi: et est sensus. Cōtingit dicere aliquē eē tacētē: sic pōt distingui illa. Uellē pugnātē me capere. sensus enī est qz uellē qz inimici mei caperēt me: uel qz ego caperē inimicos meos. **E**t notandū qz multiplicitas significator' eiusdē orationis que attēdit in hac fallacia puenire debet ex parte orationis seu cōpositionis terminor' et nō ppter multiplicitatē alicui' suor' terminor' absolute: qz tūc nō eēt amphibologia: sed equiuocatio: sicut illa canis currit est distinguēda rōne illius termini canis. **S**ecundus modus huius fallacie est qñ oratio significās vñū p'ore transumit' ad significandū aliud rōne alicuius similitudinis ibidē repte: ut littus arare transumit' ad operā p'dere et paralogizat' sic. Quicquid aratur aratro scindit' littus arat' cū in uanuz laborat': ergo littus aratro scinditur. Nō sequitur qz littus arari significat p'ore terrā scindi: trāsumptiue autē opus perdi. vñ hoc solet dici in uanū laborat'. tam enim ille qui littus arat' qz ille qui in uanū laborat' opus p'dit. si igitur aratur sumatur p'ore maior est uera et minor falsa. **T**ertius modus hui' fallacie est qñ oratio per se sumpta tñ vñū significat: cōposita vō plura ut ista oratio. Asini sunt significat tñ vnum et et qñ additur epī: ut dicēdo asini sunt epī plura significat qz epī pōt esse noiatiui pluralis uel genitiui singularis et sic paralogizatur. Quicunq; sunt epī sunt hoies asini sunt epī. ergo asini sunt hoies. Si enim epī sit nominatiui casus maior est uera et minor falsa. Si aut' sit genitiui maior est falsa et minor uera. Si aut' in maiori sit nominatiui casus et in minori genitiui p'misse sunt uere: sed discursus nō ualeat: quia arguitur in quatuor terminis cū mediū non sumat' eodem modo in p'missis. Similiter ista oratio: scit falsum: seu falsum scit: habet vñū sensum falsuz. s. qz falsum est sciēs aut scientiā hñs: sed si addat' alteri pōt habere diuersos sensus: ut si dicat' sor. intelligit' et falsum scit. Unus sensus est qz falsuz habet scientiā illius qd sor. intelligit. Alius qz sor. habet scientiā de falso. Coincidit autē hec fallacia cū equiuocatione: ut si dicatur aliquis hō fuit iust' et ille nunq; fecit iustitiā: hec est distinguēda: qz hoc p'nomē ille pōt esse demonstratiuum: et sic poterit secūda pars eē uera aliquo demonstrato qui nunq; fecit iustitiā: uel pōt eē relatiuum et tūc est falsa. Est autē hic terti' modus amphibologie qz si ista oratio. Ille nunq; fecit iustitiā poneretur per se et nulla alia oratio precederet nō posset habere nisi vñū sensum: qz hoc p'nomē ille nō posset esse nisi demonstratiuum qz nihil p'cederet qd referret. Pōt etiaz ibi eē p'mus modus equiuocationis: qz illa oratio. Ille nunq; fecit iustitiā: distinguenda est eo qz hoc p'nomē ille pōt esse demonstratiuum uel relatiuum.

De fallacijs facientibus multiplex potētiāle

Equitur de fallacijs facientibus multiplex potētiāle. s. de cōpositione diuisione et accentu. et prius de cōpositione qz de alijs. quia paralogismi fiunt efficaciores s'm cōpositiones ad finē sophisticuz que est apparens sapientia et non existens. et ideo pri' dicēdū est de cōpositione qz de alijs. **C**ōpositio est eor' que debēt diuidi falsa vno. **D**iuisio vō est eorum que debent cōponi

cōponi falsa diuifio. Fallacia compositiōis est idoneitas decipiendi pueniens ex iden-
titate orationis vnius ⁊ eiusdē fm materiaz
⁊ fm situm magis debitū partibus in orōne
positis. Causa apparētie hui⁹ fallacie est orō
diuifa habens identitatem in materia cū ora-
tione cōposita. Causa falsitatis siue defectus
est diuersitas sensus cōpositi a diuifio. Notā-
dum q̄ quando oratio est uera in sensu diui-
fo ⁊ falsa in sensu cōposito tūc est fallacia com-
positionis. dicitur tñ oratio cōposita quādo
determinatio determinat determinabile illd qd
magis apta nata est determinare: ⁊ similr di-
citur oratio cōposita quādo dictiones ordi-
nantur fm situm magis debituz. Et dicitur
oratio diuifa quādo determinans determi-
nat illud determinabile quod non est magis
apta nata determinare: uel quādo dictiōes or-
dinantur fm situm minime debitū. Unde su-
mitur hec orō gratia exempli. quicqd̄ uiuit
semp̄ est in ista oratione sunt duo determina-
ta. s. hoc uerbum uiuit ⁊ hoc uerbum est. ⁊ est
vna determinatio. s. semper: si ergo hec de-
terminatio. s. semp̄ determinat hoc uerbum
est qd̄ ponit a parte p̄dicati sic dicitur oratio
cōposita. q̄ tūc determinatio determinat de-
terminabile qd̄ magis apta nata est determi-
nare. q̄ illd̄ v̄bū est ponit in situ determina-
to. s. in p̄dicato. Si autēz determinat hoc uer-
buz uiuit. sic dicitur diuifa q̄ determinat illud
determinabile qd̄ est minus apta nata deter-
minare: q̄ illud uerbum uiuit nō ponit in situ
determinato ipsi⁹ uerbi: ⁊ tunc dictiones or-
dinantur fm situm minus debitū. Istius fal-
lacie duo sunt modi. Primus modus pro-
uenit ex eo q̄ aliqd̄ dictuz potest supponere
pro se toto uel pro parte sui: ⁊ fm istuz modū
paralogizatur sic quēcūq̄ possibile est ambu-
lare possibile est q̄ ipse ambulet. sedentē pos-
sibile est ambulare: ergo possibile est q̄ sedēs
ambulet. Ad hoc dicendum est q̄ minor est
duplex. q̄ si hoc dictū sedētē ambulare sup-
ponit pro se toto respectu huius p̄dicati pos-
sibile est. idest sedēs sedēdo potest ambulare
tunc hec cōposita est ⁊ falsa sicut etiā est ipos-
sibile dicere q̄ sedēs ambulet. Si autēz istud
dictum supponat pro parte sui tūc est diuifa
⁊ uera ⁊ non sequit̄ cōclusio ⁊ est sensus. sedē-
tem possibile est ambulare: idest sedens nunc
habet potentiā ut postea ambulet. ⁊ similiter
quēcūq̄ est possibile scribere possibile est q̄
ipse scribat: nō scribentē scribere est possibile
ergo possibile est q̄ non scribens scribat. Di-
cendum est ad istuz paralogismū sicut ad pri-
mum. Secundus modus puenit ex eo q̄ ali-
qua determinatio potest referri ad diuersa ⁊

penes istuz modū paralogizatur sic. Quicūq̄
litteras scit nunc didicit eas: sed iste antiqu⁹
grammaticus scit litteras. ergo nunc didicit eas
Dicendū q̄ maior est duplex: q̄ hec deter-
minatio nunc potest determinare hoc uerbum
didicit: ⁊ sic est cōposita ⁊ falsa ⁊ sequit̄ cōclu-
sio uel potest determinare hoc uerbum scit. ⁊
sic est diuifa ⁊ uera ⁊ non sequit̄ cōclusio. Si-
militer hec. qd̄ vnum solū potest ferre: plura
potest ferre: s̄ qd̄ nō potest plura ferre potest
vnu ferre: ergo qd̄ non pōt plura ferre potest
plura ferre. dicendū q̄ maior est duplex quia
hec determinatio soluz potest determinare
hoc uerbum potest. sic maior est falsa ⁊ cōposi-
ta: ⁊ est sensus q̄ illud quod non potest ferre
vnu cū alio pōt ferre plura: uel pōt determi-
nare hoc v̄bū ferre: ⁊ est sensus uer⁹ ⁊ ppositio
diuifa uera sub hoc sensu qd̄ pōt iā ferre vnu
soluz: ⁊ ferre non plura potest plura ferre. Si-
militer tu scis tñ tres homies currere posito
casu q̄ sex currāt ⁊ nescias de trib⁹. hec est du-
plex quia hec dictio tñ pōt determinare hoc
uerbuz scis. uel currere. si determinat hoc uer-
bum currere sic est cōposita ⁊ falsa. si scis tunc
est diuifa ⁊ uera ⁊ paralogizatur sic. tu scis tñ
tres hoies currere posito casu q̄ sex currāt: s̄
quicqd̄ scitur est uerū. ergo tñ tres hoies cur-
rere est uerū. maior est duplex ut iā dictū est.

Distās anc. determinauit de fallacijs in qb⁹
p est multiplicitas actualis: hic psequēter de-
terminat de illis in qbus est multiplicitas po-
tentialis. s. de cōpositiōe diuifione ⁊ accentu: l̄z autē
accent⁹ fiat in dictionib⁹: ⁊ cōpositio in orōnib⁹: ⁊ di-
ctio sit p̄ oratiōe sicut simplex compositio. p̄ntē
agit de cōpositiōe q̄ paralogismi facti fm cōposi-
tiōne efficaciores sunt ad decipiēdū: ⁊ per psequēs
ad finē sophistici que est apparēs sapiētia. Est autē
cōpositio. put hic sumit̄ eoz que debēt diuidi falsa
cōpositio. fallacia vō compositionis est idoneitas
decipiēdi pueniēs ex idētitate orōnis fm materiaz
que est uera in sensu diuifio ⁊ falsa in sensu cōposito.
Causa apparētie est materialis idētitas orōnis rō-
ne cuius cause videt̄ q̄ sicut est uera in sensu diuifio
q̄ etiā sit uera in sensu cōposito. Causa defect⁹ est di-
uersitas significatoz. Et notandū q̄ orō dicitur com-
posita qñ partes posite in orōne situantur fm situm
magis sibi debitū: ut si determinatio determinet il-
lud determinabile qd̄ magis est apta determinare
uerbi gratia: in hac oratiōe. Quicqd̄ uiuit semp̄ est
si ly semp̄ determinet illud uerbum est qd̄ est copu-
la p̄ncipalis erit sensus cōposit⁹ ⁊ illa ppositio erit
falsa. Si vō determinet illud uerbum uiuit erit sen-
sus diuifus ⁊ ppositio uera. ⁊ ueritas horū sensuum
patet ex diuerso modo proferendi seu diuersa pun-
ctuatione. sic hec oratio. sedentem possibile est am-
bulare est cōposita si dictum subiciat̄ pro se toto: q̄
p̄dicatum. s. ille modus possibile competētius re-
fertur ad totum dictum q̄ ad eius partem cum sit
eius determinatio. Si vō dictum subiciatur pro
parte sui erit diuifa. uarietas etiā huiusmodi sensu
um patet ex diuersa prolatiōe eius. Si enīz pferat̄

cōtinuē erit cōposita. si vō discontinuē puta faciēdo punctū ad sedentes erit diuisa. Huius fallacie sunt duo modi qui pnt assignari p̄o: miter in hac fallacia & in fallacia diuisionis. P̄im⁹ modus est ex eo q̄ aliqd p̄t attribui alteri cōiunctim uel diuisim: ut in propositione modali dictum potest supponere pro se toto: uel pro parte sui sic paralogizando. Quenq; possibile est ambulare: possibile est ut ipse ambulet. Sedentem possibile est ambulare: ergo possibile est q̄ sedens ambulet. Ad quod est dicendum q̄ minor est duplex: quia si hoc dictum se- dentem ambulare supponat pro se toto respectu illius predicati possibile: tunc est de dicto & est falsa. Sensus est enim q̄ idē simul p̄t esse sedens & ambulans. Et dicit de dicto q̄ partes dicti designant ad inuicē vni. s. sedere & ambulare. Cōclusio etiā est falsa hoc modo. s. q̄ sedēs ambulet. Si aut illud dictū supponat pro parte sui tūc est de re: & est uera: q̄ sensus est q̄ ille qui nūc est sedens habet potestatem ambulandi: & sic bene sequitur conclusio uera. s. possibile est ut sedēs ambulet. Si vō minor sumat in sensu diuiso & cōclusio in sensu cōposito cōmittit fallacia hec at quēdo a sensu diuiso ad sensum cōposito: & dicit huiusmodi p̄positio in sensu diuiso esse de re: q̄ talis p̄positio equalit duab⁹ categoricis ita q̄ de eadem re uel p̄sona enūciat in vna categorica esse sedēs & in alia posse ambulare: ut sortes est sedens & sortes habet potestatiā ad ambulandū: nō tamē ita q̄ sit simul sedens & ambulans. sic hec potest distingui. Non scribentē possibile est scribere: s̄m hunc modū p̄t distingui ista. oē aīal rōnale uel irrōnale est hō eo q̄ p̄t esse de disiuncto subiecto uel disiunctiua. Si sit de disiuncto subiecto est cōposita & falsa: q̄ sic denotat q̄ omne qd est animal rationale uel irrationale sit hō: quod falsū est: q̄ oīs asin⁹ & omnis bos et vniuersaliter oē animal est rōnale uel irrationale. & tamē nō oē aīal est hō. Si aut sit disiunctiua est diuisa & uera. hec enī est uera. Omne animal rōnale est homo: uel oē animal irrationale est homo: q̄ altera est uera. s. p̄ma. Secūdus modus hui⁹ fallacie puenit ex eo q̄ aliqua determinatio p̄t ferri ad diuersa: & sic paralogizatur. Quicūq; scit litteras nūc didicit illas: s̄ iste scit litteras: ergo iste nunc didicit illas. Ad hoc dicendum q̄ maior est duplex: q̄ hec determinatio nunc p̄t determinare hoc uerbū didicit & sic est cōposita & falsa & sequit̄ conclusio falsa: uel p̄t determinare hoc uerbū scit & sic est diuisa & uera: nec sequitur conclusio q̄ arguit a sensu diuiso ad sensum cōpositū. Sic etiā p̄t distingui illa. Quicqd̄ uinit̄ semp̄ est ut p̄dictū est: sic etiā est ista distinguēda. Omnis disputas malitiose loquit̄: q̄ illud aduerbiū malitiose p̄t determinare uerbū uel participiū. Si determinet uerbū est falsa & est sensus cōpositus q̄ cū aduerbiū sit magis natum determinare uerbū q̄ participiū partes illius ordinant̄ in situ magis sibi debito. Si aut̄ determinet participiū est diuisa & uera: hoc etiā modo potest distingui illa. Omnis faciēs aliquid inordinate agit.

De fallacia diuisionis.

De fallacia diuisionis quid sit diuisio dictū est prius. Fallacia diuisionis est idoneitas decipiēdi pueniens ex eo q̄ aliqua oratio cōposita est uera & diuisa falsa. vna & eadem manens secūdū materias

differeus secūdū formā diuersa significans que creditur esse uera in sensu diuiso eo q̄ ueritatem habet in sensu cōposito. Causa apparentie hui⁹ fallacie est oratio cōposita habēs identitatem in materia cū oratione diuisa uel causa apparentie est idētitas orationis eiusdem secūdū substantias & secūdū situm minus de bitum. Causa defectus est diuersitas sensus diuisi a sensu cōposito. isti⁹ fallacie duo sunt modi. P̄imus modus puenit ex eo q̄ aliqua cōiunctio p̄t copulare terminos uel propositiones. & scdm̄ istū modū paralogizat̄ sic. Quēcūq; sunt duo & tria. sūt duo & sunt tria. qnq; sunt duo & tria. ergo quinq; sunt duo. & qnq; sunt tria. Ad hoc dicēdū q̄ minor est duplex q̄ hec cōiunctio et. potest cōiungere & copulare terminos uel p̄positiones. si terminos sic est uera & cōposita. & est sensus duo & tria similit̄ iuncta faciunt quinq;. si propositiones sic est falsa & diuisa. & est sensus q̄ duo sunt quinq; per se. & q̄ tria sunt quinq; per se: quod est falsum similiter est hic. quēcūq; sunt duo & tria sunt paria & imparia. quinq; sunt duo & tria: ergo quinq; sunt paria & imparia. Dicendū est q̄ minor est duplex q̄ ibi potest esse copulatio inter terminos & sic est uera & cōposita. & est sensus quinq; sunt duo & tria insimul cōiuncta. uel ibi est copulatio iter p̄positiones & sic est falsa & diuisa. & est sensus quinq; sunt duo. & quinq; sunt tria qd̄ est falsum. Similiter hic oē aīal est rationale uel irrationale. s̄ non oē animal est rationale. ergo oē aīal est irrationale. Dicēdū q̄ maior est duplex ex eo q̄ ista cōiunctio uel p̄t cōiungere terminos & sic est uera & cōposita: uel p̄positiones & sic est falsa & diuisa. Similiter hic omne aīal uel est sanum uel egrū. uel hic oīs substantia est corporea uel incorporea. uel hic oīs linea est recta uel curua. vñ oēs iste sunt uere qn̄ diuinctio cōiungit terminos & sunt cōposite. Sed sunt false quando cōiunctio cōiungit orationes & propositiones & diuise. q̄ cōiunctio per se & primo est cōiunctiua partiu⁹ orationis ex consequenti ipsa coniungit orationē cū oratione. Secundus modus hui⁹ fallacie diuisionis puenit ex eo q̄ aliqua determinatio potest referri ad diuersa ut hic. quo uidisti hunc percussū: hic percussus est sed oculo uidisti hūc percussū: ergo oculo percussus est. Dicendū q̄ minor est duplex quia iste ablatiuus oculo potest determinare hoc participiū percussus & sic est diuisa & falsa & est sēsus tu uidisti hūc percussū oculo. Et sic sequitur cōclusio uel p̄t determinare hoc uerbū uidisti & sic est cōposita & uera. & tūc est sensus tu uidisti cū oculo hūc percussū. s̄ tunc non sequitur cōclusio.

Est fallaciam compositionis que fit fm q partes in oratione posite ordinant in situ magis sibi debito in quo. s. de virtute sermōis magis accipiunt. Determinat auctor de fallā diuisionis que fit fm situm partibus orationis min⁹ debitum. Est aut diuisio eorū que debent componi falsa separatio. fallacia aut diuisionis est idoneitas decipiendi pueniēs ex eo q oratio eadez fm materiā ⁊ differens fm formā plura significat. Causa apparentie est identitas orationis in materia sensus cōpositi ratione cuius crediē esse uera in sensu diuiso. Causa defect⁹ est diuersitas significatorū orationis cōposite ⁊ diuise. Huius fallacie duo sunt modi cōformes modis fallacie compositionis. **Prim⁹** modus est fm q aliqd pōt attribui alteri cōiunctim uel diuisim: puta aliqua cōiunctio potest cōiungere terminos uel propositiones: ut oē aīal est rationale uel irrationale: ⁊ sic paralogizat. Omne animal est rationale uel irrationale: sed nō omne aīal est rōnale: ergo oē animal est irrationale. maior est duplex q: illa cōiunctio disiunctiua uel: potest iungere propositiones: ⁊ sic ppositio illa disiunctiua est ⁊ diuisa ⁊ falsa. Sensus enim est q oē animal est ratiōale uel omne animal est irrationale quorū utrūq; est falsum ⁊ ex tali maiore bene sequit cōclusio falsa. Si autē cōiunctio cōiungat terminos sic ppositio illa est de disiuncto p̄dicato ⁊ cōposita: ⁊ uera: ⁊ tūc non sequitur cōclusio sed cōmittit hec fallacia arguēdo a sensu composito ad diuisum. Et notandū q oratio dicitur cōposita quādo cōiunctio coniungit terminos eo q cōiunctio p̄mo est iunctiua partium orationis ⁊ sic partes ordinant in situ magis debito sibi. quādo vō cōiunctio cōiungit ppositiōes dicit oratio diuisa: q: cōiunctio nō est p̄mo coniunctiua ppositiōnū sed ex cōsequēti ⁊ secundario. Hoc modo possunt distingui iste ppositiōes duo ⁊ tria sunt quinq;. Oē animal est sanum uel egrum. oīs linea est curua uel recta. omnis numer⁹ est par uel impar. omnis substantia est corporea uel incorporea ⁊ similes que in sensu composito sunt uere ⁊ in diuiso sunt false. hoc etiaz modo possunt iste distingui. Sedentē impossibile est ambulare. album impossibile est esse nigrū: ⁊ sic de alijs. **Secūdus** modus est ex eo q aliqua determinatio potest referri ad diuersa: ut tu scis tūc tres homines currere: posito q sex currāt ⁊ tu scias tūc de trib⁹. Et sic paralogizat. Tu scis tūc tres homines currere sed quicquid scis est uerum: ergo tūc tres homines currere est uerum. maior est duplex: q: hec dictio tūc potest determinare hoc uerbū currere: ⁊ sic est diuisa ⁊ falsa: ⁊ ex illa bene sequit cōclusio falsa. Sensus enim eius est q tu scis q tūc tres homines currūt: qd est falsum per casum positū: uel potest determinare hoc uerbum scis: ⁊ tūc est composita ⁊ uera. Sensus enim est q tūc habes scientiam de cursu trium hominum: ⁊ tūc non sequit cōclusio sed cōmittit hec fallacia arguēdo a sensu cōposito ad sensum diuisum: quod patet q: illa dictio tūc in maiori determinat illud uerbū scis quod est copula p̄ncipalis: in oratione vō hoc uerbū currere.

De fallacia accentus.

Equitur de fallacia accentus. Accētus est certa lex ⁊ regula ad eleuandū uel deprimendū syllabas vniuscuiusq; dictionis: ⁊ iste accent⁹ diuiditur in accentum graue ⁊ acutum ⁊ circūflexum. Gra-

uis est qui deprimatur in fine. Acutus accētus est qui in fine eleuatur uel acuitur. Circūflexus est qui acuitur ⁊ deprimatur simul. uel circūflexus est qui procedit ab imo ⁊ p̄cedit in altum ⁊ finaliter tendit in imum: ut hierusalem. Fallacia accētus est idoneitas decipiendi p̄cedens ex multiplicitate dictionis eiusdem fm substantiam: diuersa fm modū proferendi diuersa significātis. Causa apparentie huius fallacie est vnitas dictionis fm materiā uel fm substantiam solum. Causa defect⁹ est diuersitas significatorū. Istius fallacie duo sunt modi. **Primus** modus prouenit ex eo q aliqua dictio potest proferri diuersis accentibus: ut hic omnis populus est arbor. gens est populus ergo gens est arbor. Dicendum est q maior est duplex. quia prima syllaba huius dictionis populus potest proferri longa ⁊ sic est uera ⁊ nō sequitur conclusio. uel potest esse breuis ⁊ sic est falsa ⁊ sequitur conclusio. Similiter hic omnis ara est in templo. stabulum porcorum est ara. ergo stabulum porcorum est in templo dicendū hic sicut prius. similiter hic. Quicquid hamatur hamo capitur. mulier amat ergo mulier hamo capitur. Dicendū est q maior est duplex ideo q hec dictio hamae potest proferri cuz aspiratione uel sine aspiratione. si primo modo sic est uera ⁊ non sequitur conclusio. si secūdo modo sic est falsa ⁊ sequitur conclusio. uel sic. Quoscunq; viros iustus est pendere dignū est penam pati: sed iustos viros iustus est p̄dere ergo iustos viros dignum est penas pati. Unde utraq; premissarum est duplex eo q hec dictio pendere potest p̄ferri media lōga uel breui. **Secundus** modus prouenit ex eo q aliqua uox potest esse dictio uel oratio. ut hic. Tu es quies: sed quies est reges ergo tu es requies. Dicendū q maior est duplex eo q quies potest esse dictio uel oratio. si sit dictio tūc est falsa ⁊ sequitur conclusio. si sit oratio sic est uera ⁊ non sequit conclusio. Similiter hic. Quicquid fecit deus in uite fecit deus coacte. sed deus fecit vinum in vite. ergo deus fecit vinum coacte. Dicendū q maior est duplex eo q in vite potest eē oratio uel dictio. si dictio sic est uera ⁊ non sequitur cōclusio. uel potest eē oratio ⁊ sic est falsa ⁊ sequitur conclusio. Similiter quicunq; habet dilectionem supernam habet dilectiones dei. usurarius habet dilectiones supernam. ergo usurarius habet dilectiones dei. Dicendū q hec dictio supernas potest capi dupliciter vno modo ut est dictio ⁊ sic minor est falsa. ⁊ sequitur conclusio. Alio modo potest esse oratio. ⁊ sic est uera ⁊ non sequit cōclusio. similr

hic metuo longas p̄eunte noctes lidia dor-
mis. vnde hec dictio metuo potest esse di-
ctio uel oratio.

Ic auctor determinat de fallacia accentus.
b p̄mo determinat quid sit accētus di. q̄ ac-
centus est recta lex uel regula ad eleuanduz
uel deprimendum syllabam vniuscuiusq̄ dictiōis
p̄mo quo notādum q̄ accent⁹ p̄t sumi dupliciter.
Vno modo pro eleuatione uel depreſſione ſyllabe.
Alio modo pro regula exprimēte modū talis eleua-
tionis uel depreſſionis. ⁊ hoc ſecūdo modo diffini-
t ab auctore. Dicit aut̄ accentus de accēto as quod
est iuxta cantare: q̄ talis eleuatio ul' depreſſio fit in
prolatiōe facta circa cantuz ul' quasi in cantu. In p̄-
lacione nāq̄ breuium uel longarū est quidā cantus
cum vna sepe eleuet ⁊ alia deprimat. ⁊ diuidit ac-
centus in acutum grauem ⁊ circūflexum. Accentus
acutus fit per ſyllabe eleuationē: ⁊ dicitur acut⁹ q̄
ſicut corpus acutū mouet tactū ſaciliter p̄gēdo ſic
talīs accentus penetrat auditū ſyllabas eleuando.
Accentus grauis fit per ſyllabe depreſſionē: qui di-
cit grauis ad ſilitudinē corporis grauis q̄ tēdit de
orſuz. Circūflexus partim deprimat ⁊ partim eleuat.
Conſiderat quoq̄ accentus a grāmatico ⁊ a logico
aliter ⁊ aliter. A grāmatico ſiq̄dē ut est accidēs ſyl-
labe uel dictiōis. A logico aut̄ inquātum ad uariati-
onem accent⁹ ſequit̄ uariatio ſignificatiōis. falla-
cia accentus est idoneitas decipiendi pueniens ex
multiplicitate dictiōis eiusdeꝝ ſm materiā ⁊ diuer-
ſe ſm modū p̄ferendi. Cauſa apparentie est mate-
rialis entitas dictiōis rōne cuius videt̄ tū habere
vñ ſignificatum. Cauſa defect⁹ est diuerſitas ſigni-
ficatoꝝ ſz diuerſos modos p̄ferēdi illius dictiōis.
huius aut̄ fallacie ſunt duo modi. p̄rim⁹ modus p̄-
uenit ex eo q̄ aliqua dictio p̄t regi diuerſo accentu
⁊ ſm hunc modū ſic paralogizat. Omnis ara est in
templo: ſtabulū porcoꝝ est ara. ergo ſtabulū porcoꝝ
est in templo. Utraq̄ p̄miſſarū est duplex: q̄ hec di-
ctio ara q̄i habet p̄mā breuem ſignificat ſtabulum
porcoꝝ: ⁊ q̄i habet p̄mā longā ſignificat altare iux-
ta illum uerſum. Est ara porcoꝝ ſimul est ⁊ ara deo-
rū. Si igit̄ illa dictio in p̄miſſis ſumat̄ pro ſtabulo
porcoꝝ tunc maior est falſa: ⁊ ſic bene ſegitur ꝑcluſio
falſa. Si aut̄ in maiori ſumatur pro vno ⁊ in mino-
ri pro reliquo tūc p̄miſſe bene ſunt uere: ſed nō ſeg-
tur cōcluſio q̄ mediū uariat ⁊ cōmittitur hec falla-
cia: ſm etiā huic modū ſic paralogizat. Quicq̄d ha-
mat̄ hamo capitur: vinū amat: ergo vinū hamo ca-
pit. ſoluit̄ ut p̄cedēs. Illa enī dictio amo aliū ſigni-
ficat ſine aſpiratiōe ⁊ aliud cū aſpiratiōe. Mā ſine
aſpiratiōe ſignificat diligere. cū aſpiratiōe autēz pi-
ſces cū clauo curuo capere. Uariatio aut̄ aſpirati-
onis facit uarietatē accent⁹: q̄ ſyllaba cū aſpiratiōe
plata magis eleuat̄ cum ibi ſit maior ſpūs emiſſio
ſz ſine aſpiratiōe plata magis deprimat̄. ſz etiā hūc
modum p̄t diſtingui illa propoſitio. Juſtos viros
oportet p̄dere: illa enī dictio potest ſcribi per. e. ul'
per. a. Si ſcribit̄ per. e. tūc aut̄ habet mediam lon-
gam: ⁊ ſic est infinitiuus huius uerbi p̄deo p̄des.
⁊ tunc ſignificat penam pati ſue ſuspendi. Aut̄ ha-
bet mediam breuem: ⁊ ſic est infinitiuus huius uer-
bi p̄do p̄dis: ⁊ tūc ſignificat penā inferre ſeu ſu-
ſpendere. Si vō ſcribat̄ per. a. tunc est infinitiuus
huius uerbi p̄do p̄dis ⁊ ſignificat manifeſtare
Secūduſ modus puenit ex eo q̄ aliquid potest eē
dictio uel oratio. ut hic tu es quies: ſed quies est re-

quies: ergo tu es quies. Utraq̄ p̄miſſarum est
duplex. q̄ quies p̄t eſſe vna dictio uel plures. ⁊ ſm
hoc habet diuerſa ſignificata. ſm hunc modū etiāz
est hec diſtinguenda. Deus nihil facit inuite: q̄ ſi
inuite ſit vna dictio tunc eſt uera. Senſus enim eſt
q̄ deus nihil facit coact⁹. Ille enim dicit̄ inuit⁹ ali-
quid agere qui aliqd agit illud vitare nō ualēs. Si
aut̄ inuite ſunt due dictiōes tunc eſt falſa: cū deus p̄-
ducat racemos inuite. Similiter eſt hic diſtingue-
da. Metuo longas p̄eunte noctes lidia dormis.
Metuo nāq̄ p̄t eſſe vna dictio: ⁊ tunc ſignificat
idem q̄ timeo. Vnde ſenſus eſt. Lidia tu dormis ⁊
ego timeo longas noctes: uel ſunt ibi due dictiōes
ſ. me ⁊ tuo: ⁊ eſt ſenſus. Lidia tu dormis longas no-
ctes me ſponſo tuo p̄eunte: uel ſunt ibi tres dicti-
ones. ſ. me ⁊ tu ⁊ o: ⁊ eſt ſenſus o. Lidia tu dormis
lōgas noctes me p̄eunte.

Equitur de fallacia figure dictionis.

S fallacia figure dictionis ultimo po-
nitur ſter fallacias in dictione quia fa-
cit multiplex fantaſticū. Figura enim eſt que
termino uel terminis clauditur. termino ut cir-
culus. terminis ut triangulus quadrangulus
⁊ ſimilitudinarie. fallacia figure dictionis eſt
ſimilitudo dictionis cum dictione penes fi-
nalem terminationem in parte non idem ſi-
gnificante ⁊ facit multiplex fantaſticum. Eſt
autem multiplex fantaſticum quādo aliqua
dictio ſignificat vnum ⁊ videtur ſignificare
aliud propter ſimilitudinem quam habet in
parte cū alia dictione: ut videre ſignificat paſ-
ſionem: ⁊ videtur ſignificare actionem. p̄pter
hoc q̄ eſt ſimile huic uerbo agere. Cauſa ap-
parentie huius fallacie eſt ſimilitudo dictio-
nis in parte cū alia dictione non idem ſigni-
ficante. Cauſa defectus hui⁹ fallacie eſt diuer-
ſitas eoꝝ que videntur eſſe ſimilia. Iſta au-
tē ſimilitudo ſit tribus modis. ſ. uoce ſigni-
ficatione ⁊ ſuppoſitione. ⁊ ſcōm hoc tres ſunt
modi huius fallacie. p̄rim⁹ modus proue-
nit ex ſimili terminatione dictionis cum alia
dictione: ut qualiscūq̄ eſt muſa talis eſt poeta
ſed muſa eſt feminini generis: ergo poeta eſt
feminini generis. Dicendū q̄ non ſequitur
q̄ ſi aliqua ſunt eiusdeꝝ terminationis: q̄ ſunt
propterea eiusdem generis. ſimiliter hic. ois
aqua eſt humida: fluuius eſt aqua: ergo fluui-
us eſt humida. Dicendū q̄ non oportet q̄
ſi fluui⁹ ſit aqua q̄ ergo quicquid dicatur de
aqua q̄ hoc etiā dicatur de fluuiio ſub eadē
determinatione. uel ſic. Omnis homo eſt al-
bus mulier eſt homo: ergo mulier eſt albus.
Vnde in oibus predictis paralogiſmis ma-
ſculinus interpretatur femininum. aut ſi for-
metur ſic paralogiſmus: muſa eſt poeta ſimi-
liter terminantur ſed muſa eſt feminini gene-
ris ergo ⁊ poeta tunc nō eſt ibi fallacia figure
dictionis ſed fallacia conſequentis a cōmu-
niter accidētib⁹: ut poſtea patebit. Secūduſ
modus

modus prouenit ex mutatione vnius predi-
camenti in aliud. uel quādo vna species vni⁹
predicamenti mutatur in alia⁹ specie ut hic.
quicquid heri emisti hodie comedisti carnes
crudas heri emisti: ergo carnes crudas come-
disti. Dicendum quod non sequitur. quia quic-
quid dicit rem de predicamento substantie
crudum dicit rem de predicamento qualita-
tis et sic proceditur de vno predicamento in
aliud. similiter hic. Quicquid heri vidisti ho-
die vides. sed vidisti heri album: ergo album
hodie vides. Dicendum quod non sequitur quia
album significat per modum qualitatis. quic-
quid vero dicit rem de predicamento substan-
tie. Similiter do tibi solum denarium. sed so-
lum denarium non habeo: ergo do tibi quod
non habeo. Dicendum quod hec dictio solum
dicit relationem. quia ut habetur in secundo
elenchorum. solum dicitur quasi non cum alio
et hec dictio quod dicit substantiam et sic pro-
ceditur a relatione ad substantiam. Similiter
est hic. Aliquis dat cito equum sed non ha-
bet cito equum: ergo aliquis dat cito quod non
habet. Dicendum quod non sequitur: quia cito dicit
modum actus siue qualitatem. et quod dicit
substantiam. et sic procedit a qualitate ad sub-
stantiam. Similiter hic si proceditur ab vna
specie vnius predicamenti ad aliam. ut quan-
toscumque digitos heri habuisti hodie habes
decem digitos heri habuisti: ergo decem di-
gitos hodie habes: posito quod vnum amiseris.
Dicendum quod non sequitur: quia hec dictio
quantoscumque dicit quantitatem continuam
et hec dictio decem dicit quantitatem discretam.
Tertius modus prouenit ex diuersa suppo-
sitione termini. ut homo est species: ergo ali-
quis homo est species. Et hec homo est di-
gnissima creaturarum: ergo aliquis homo est
dignissima creaturarum. hec est processus a sim-
plici suppositione ad personalem. Similiter
hic. Omnis homo est animal. ergo omnis
homo est hoc animal. Similiter hic. Animal
est fortes. animal est plato et sic de alijs. ergo
animal est omnis homo. hic fit processus a plu-
ribus determinatis ad vnam determinatam.
et iste modus solet appellari vniuocus: quia
ille terminus animal vniuocum et equaliter sic
se habet ad omnia supposita. unde animal
in qualibet premissarum supponit pro vno
in conclusione vero pro pluribus et sic uariatur
eius suppositio. Et intelligendum quod in pre-
dictis quale quid interpretatur hoc aliquid. i.
commune vel vniuersale interpretatur singulare. Si
enim animal est hoc aliquid si tunc arguatur
animal est fortes. animal est homo plato et sic
de alijs. ergo animal est omnis homo est bo-

num argumentum sicut hic fortes currit plato
currit et sic de alijs: ergo omnis homo currit. simili-
ter hic non sequitur quādo fit processus ab im-
mobili suppositione ad mobilem. ut omnis
homo est animal: ergo omnis homo est hoc
animal et sic de alijs. hos tres modos ponit
aristoteles dicens quod figura dictionis fit quā-
do interpretatur non idem uel diuersum ut
masculinum femininum. uel neutrum uel ecō-
uerso. et rursus quid interpretatur. quale uel quā-
tum. iterum quando commune interpretatur
singulare uel hoc aliquid.

¶ Ite consequenter determinat auct. de fallacia fi-
gure dictionis que peccat secundum multiplex fanta-
sticum seu apparatus et non existens ut dictum est in
precedentibus. Pro cuius declaratione describit figuram
proprie dictam dicens: quod figura est que termino uel ter-
minis claudit. Terminus ut circulus qui claudit vna
linea. Terminus ut triangulus qui claudit tribus lineis.
¶ Circa quod notandum quod figura vno modo sumitur pro
superficie terminata lineametaliter: et sic sumitur in
opposito: et pertinet ad genus quantitatis. alio modo pro
ipsa terminatione uel dispositione quantitatis: et sic per-
tinet ad quartam speciem qualitatis. secundum autem conformi-
tatem ad figuram proprie dictam que est in rebus sumitur figu-
ra in dictionibus. Sicut namque illud quod fit ad figuram al-
teri assimilatur ei secundum apparatus superficiem: sic fallacia
figure dictionis est idoneitas decipiendi pueniens
ex apparenti similitudine dictionis cum dictione sibi in
uoce aut significatione: aut modo significandi. Causa
apparitionis huius fallacie est partialis similitudo di-
ctionis cum dictione non idem significante. Causa defe-
ctus est diuersitas earum seu similitudo per quam possunt
generaliter solui sophismata que fiunt secundum hanc fal-
laciā ostendendo. scilicet aliquam diuersitatem inter significa-
ta uel modos significandi dictionum et aliqua alia. Et
ideo licet aliquis modus arguendi teneat in aliquibus di-
ctionibus non tamen sequitur quod ualeat in alijs que uidentur
eis similes. ¶ Propter huiusmodi diuersitatem fal-
lacie assignant a philosopho tres modi quos recitat
auctor in fine huius capituli. Primum modus est
quādo masculinum interpretatur femininum. i. ponitur
uel accipitur: ac si est femininum uel neutrum: et sic potest
dici de alijs dictionibus grammaticalibus. Unde hec
fallacia sepe ducit ad soloecismum: et hoc puenit ali-
quādo ex simili terminatione dictionum: ut si arguatur
omnis substantia est bona: patriarcha est substantia: ergo
patriarcha est bona: non sequitur: quia patriarcha est
masculini generis et ponitur ac si est feminini gene-
ris: sed bene sequeretur si loco huius nominis patri-
archa poneretur petra uel aliud nomen feminini gene-
ris. unde bene sequitur. Omnis substantia est bona
petra est substantia: ergo petra est bona. Unde licet sit si-
milis terminatio horum terminorum petra et patriarcha
non tamen idem modus significandi ratione diuersitatis
generis ipsorum. ¶ Potest etiam paralogizari secundum hunc
modum ubi non est similis terminatio dictionum sic. omnis
substantia est bona: lapis est substantia: ergo lapis est
bona. hic est apparatus non ex simili terminatione di-
ctionum: sed quia lapis et petra idem sunt: sed non sequitur
quia licet in his sit conuenientia significationis non tamen ge-
neris. ¶ Secundus modus est quādo vnum predicame-
tum mutatur in aliud seu ponitur pro alio: uel species
vni⁹ predicamenti pro alia specie: ut quicquid heri emisti

hodie comedisti. crudum heri emisti: ergo hodie crudum comedisti. Non sequitur quia quicquid significat rem suam per modum substantie et crudum dicitur rem suam et modum qualitatis: et sic proceditur a re unius predicamenti ad rem alterius sumendo qualitatem sub distributivo substantie. Ubi iste modus sepe accipitur quoniam sub distributivo alicuius generis sumitur aliquid ad aliud generis principis: sicut quatuordecim distributum quantitatis continue et quodcumque discrete quoniam ubi est distributum predicamenti quoniam: et ubicumque predicamenti ubi. Sic quodcumque est distributum qualitatis: et sic de aliis predicamentis ubi sunt nomina imposita. Item hic est figura dictionis. Do tibi solam denarium: sed solam denarium non habeo: ergo do tibi quod non habeo. non sequitur. hic enim proceditur a relatione ad substantiam cum solam dicat relationem. Solam namque idem est quod non cum alio sunt. Alii. et elenchorum. Alius autem dicit relationem. Illa autem dicitio quod dicit substantiam. Similiter hic. aliquid datur cito equum: sed non habet cito equum: ergo datur quod non habet. Soluitur ut procedens: quod proceditur a qualitate ad substantiam. Cito enim dicit modum actus siue qualitatem et quod substantiam. Talis igitur non datur quod non habet: sed quod habet. alio tamen modo seu ut non habet. Similiter hic. Quatuordecim digitos heri habuisti hodie habes: sed heri decem habuisti: ergo hodie habes. Imposito casu quod unum amiseris. Non sequitur: quod hec dicitio quatuordecim dicit quantitatem continuam. Hec vero dicitio decem dicit quantitatem discretam: et sic procedit a specie unius predicamenti ad alteram speciem eiusdem. Tertius modus est quoniam quale quod interpretatur hoc aliquid. id est. quando nomen compositum ac si esset singulare et conuerso. et in hoc sepe uariatur suppositio ut si arguatur. homo est species: ergo aliquid homo est species. non sequitur. Mutatur enim quale quod in hoc aliquid: et procedit a simplici suppositione ad personale. homo enim in antecedente supponit simpliciter pronatura compositi. In consequente uero personaliter pro aliquo supposito illius nature. similiter hic. Omnis homo est animal: ergo animal est omnis homo. animal in antecedente supponit persone tamen immobiliter: in consequente uero supponit determinate pro aliquo supposito: et mutatur quale quod in hoc aliquid. Apparet autem quod tales paralogismi concludant eo quod quale quod: et hoc aliquid uidentur idem significare: tamen non concludunt: quod propter silentem significationem duarum dictionum non sequitur ueritas earum in quolibet modo significandi. Et notandum quod non omnis uariatio suppositionis causat fallaciam figure dictionis tunc enim in demonstratione potissima esset figura dictionis: sed tunc maxime fit hec fallacia quando arguitur a trino stante compositum tamen uel simpliciter ad eundem stantem determinate: quod est uerum dummodo nulla fiat uariatio sine alio: et tamen in antecedente positi. Unde hec non est figura dictionis. Omnis homo est animal: ergo animal est homo: sed animal in antecedente supponeret persone tamen et in consequente determinate: et hoc propter uariationem illius signi omnis quod ponitur in antecedente et non in consequente. Item notandum quod isti modi diuersimode a diuersis assignantur: sed de hoc parum est curandum. Ad enim inconueniens est eundem paralogismum in diuersis modis et in fallacijs assignari sed uarias causas apparentie eiusdem: ut iste paralogismus. homo est species. species est homo: ergo species est species. pertinet ad hanc fallaciam in quantum est ibi causa apparentie ex similitudine dictionum. Spectat uero ad fallaciam accidentis in quantum ex identitate extremorum. in tertio uideatur esse identitas eorum inter se.

Equitur de fallacijs extra dictiones que sunt septem. scilicet. accidens secundum quid ad simpliciter. ignorantia elenchi. petitio principij. consequens. non causa ut causa. secundum plures interrogationes ut unam. Differunt iste fallacie a fallacijs in dictione. quod fallacie in dictione habent causam apparentie ex parte uocis. Sed fallacie extra dictionem habent causas apparentie et defectus ex parte rei et non ex parte uocis et propter hoc dicuntur extra dictionem. Inter has primo dicendum est de fallacia accidentis unde accidens prout hic sumitur idem est quod extraneum. in parte idem et in parte diuersum: ut hic homo est species. species est homo: ergo species est species. homo enim est in parte idem cum specie. scilicet. quando sumitur pro re uniuersali et in parte est diuersum a specie. scilicet. quando sumitur pro suppositis. Notandum quod in fallacia accidentis sunt ista tria. scilicet. accidens et res subiecta et attributum. exemplum. ut homo est species. species est homo. ergo species est species. in medio est res subiecta et minor extremitas est accidens et maior extremitas est attributum. Causa apparentie est conuenientia aliquorum duorum in aliquo tertio secundum partes siue est partialis identitatis aliquorum duorum. Causa defectus est diuersitas eorum. In diuis fallacie tres sunt modi. Primus modus uenit ex eo quod aliquid uere predicatur de aliquo subiecto et propter hoc creditur dici de accidente eius a quo est diuersum uel quando aliquid primo attribuitur rei subiecte in premissis et postea attribuitur eius accidenti in conclusione: ut hic homo est species. species est homo: ergo species est species. Dicendum quod non ualet quod ille terminus species qui est attributum assignatur in esse sorti qui est accidens eo quod dicitur de homine quod est res subiecta. Similiter hic. Animal est genus. homo est animal: ergo homo est genus. Similiter hic. omne est naturale. statua est es: ergo statua est naturalis. non sequitur quod naturale uere predicatur de ere et propter hoc attribuitur in conclusione statue quod non est uerum. Similiter hic. Cognosco coristum. coristus est ueniens. ergo cognosco ueniens. Dicendum quod non oportet quod si cognoscas coristum secundum se quod propter hoc cognoscas sub illo accidente quod est ueniens. Secundus modus uenit ex partiali identitate aliquorum duorum in aliquo tertio. uel quando aliquod commune predicatur de aliquibus duobus cum quibus est in parte idem et in parte diuersum et propter hoc illa duo creduntur esse eadem inter se: ut hic species est homo. plato est homo: ergo species est plato. Similiter hic homo est animal. equus est animal: ergo equus est homo. Dicendum quod non oportet quod si aliqua duo conueniant in aliquo tertio

tertio. quod propter hoc conueniant inter se. Tertius modus prouenit quando ex duobus aliquibus diuisis sumptis male inferuntur aliquod coniectum secundum accidens: ut iste est albus et est monachus. ergo est albus monachus. Similiter hic. Iste canis est pater et est tuus: ergo est pater tuus. non sequitur quia illa conueniant in aliquibus secundum partem: tamen secundum partem aliam differunt. Et sciendum quod non licet inferre ex diuisis coniectum: ut habetur in secundo permenias quando predicantur diuersa accidentia sibi inuicem per accidens conuenientia sicut albus est monachus. Similiter quando duo predicantur quorum secundum intelligitur in primo: ut uniuersale in suo specialiori. ut iste est homo et est animal: ergo est homo animal: quod animal intelligitur in homine sicut albus in homine albo. Sed in omnibus alijs licet ex diuisis inferre coniectum. Unde notandum est quod quando aliqua duo accidentia predicantur de aliquo quorum primus in subiecto est per alterum et non per se. ex talibus diuisim captis non licet inferre coniectum: uel econtra. ut iste est albus et est monachus. ergo est albus monachus. nam albedo non est in subiecto secundum se sed secundum habitum. Similiter ex coniectis non licet inferre diuisum quando illa que coniunguntur diminuant de ratione alterius: ut iste homo est mortuus ergo est homo et mortuus. In omnibus autem alijs licet ex coniectis inferre diuisum. sed illud ultimum argumentum facit fallaciam secundum quid ad simpliciter. Accidens sic diffinitur ab aristotele. Accidens est quod est extraneum in parte idem et in parte diuersum. Secundum accidens uero sunt paralogismi quando idem similiter fuerit assignatum inesse rei subiecte et accidenti: ut homo est species sortes est homo: ergo sortes est species. homo enim secundum quod sibi conuenit esse speciem aliter capitur: a modo per quem conuenit sorti et platoni quod conuenit ei esse speciem: ut est essentia quedam communis predicabilis de pluribus et prout est in pluribus sic est in sorte et platone et sic sortes est accidens homo uero res subiecta et species significatur utrisque in esse. Unde accidens non sumitur hic ut diffinitur a porphirio: sed ut dictum est.

Quod auctor determinauit de fallacijs in dictione que habent causam apparentie a parte uocis: hic consequenter determinat de fallacijs extra dictionem in quibus sumitur causa apparentie a parte rei significate per uocem. Prius autem determinauit de fallacijs in dictione que extra dictionem: quia secundum ordinem nature res precedunt dictiones tamen non ingrediuntur disputationes uocales nisi mediantibus dictionibus. fallacie extra dictionem sunt septem. scilicet accidens secundum quod ad simpliciter: ignorantia elenchi: petitio principij: consequens: non causa

ut causa: plures interrogaciones ut una. Et primo agitur hic de fallacia accidentis que inter ceteras est ualde efficax ad decipiendum. Per has enim non solum decipiuntur simplices sed etiam sapientes. Circa quod notandum quod accidens non sumitur hic prout est unum de quinque predicabilibus: sed sumitur prout est idem quod extraneum quod scilicet in parte est idem cum aliquo et in parte diuersum ab eo: et sic omne predicabile de aliquo a quo est aliquo modo distinctum potest dici accidens: et illud de quo predicatur dicitur res subiecta: et hoc modo non tamen inferiora accidunt superioribus: sed etiam superiora inferioribus: sed sint de eentia inferiorum in quantum stant sub aliquo tertio attributo quod repugnat inferioribus. Sic enim homo non accidit sorti cum quo est in parte idem prout sumitur pro supposito: ut dicendo sortes est homo et est in parte diuersum et tunc sibi accidit prout sumitur pro natura uniuersali cui attribuitur ista intentio species cuius est fundamentum: ut dicendo homo est species que intentio repugnat inferioribus. fallacia accidentis est idoneitas decipiendi proueniens ex partiali identitate accidentis cum re subiecta. Causa apparentie est conuenientia sed parte aliquorum duorum ad inuicem uel in aliquo tertio. Causa falsitatis est diuersitas eorum. fit hec fallacia secundum aristotelem quando idem similiter fuerit assignatum inesse rei subiecte et accidenti: ut homo est species. sortes est homo: ergo sortes est species. Hoc medium. scilicet homo est accidens. minor extremitas. scilicet sortes est res subiecta maior: uero extremitas. scilicet species est attributum quod imponitur similiter inesse sorti sicut inest homini. Secundum uero auctorem assignantur tres modi huius fallacie. Primus modus est quando aliquid attribuitur primo accidenti in premissis et postea attribuitur rei subiecte in conclusione: ut in exemplo predicto. Item sic paralogizatur. Sortes est indiuiduum: homo est sortes. ergo homo est indiuiduum. Non sequitur quod non oportet quod quicquid inest accidenti a parte qua differt a re subiecta inest rei subiecte: sicut nec oportet quod omne quod inest predicato inest subiecto: et ideo illa intentio indiuidui inest sorti non tamen inest homini. similiter omne est naturale. statua est es: ergo statua est naturalis. Non sequitur ut dictum est. Nullum enim artificiale est naturale. unum medium non tenetur uniformiter in premissis. Item sic. Cognoisco coristum: coristus est ueniens ergo cognoisco ueniens. non sequitur quod illa coristus cognoscatur a me non tamen sub illo attributo quod est uenire. Secundus modus huius fallacie prouenit ex partiali identitate aliquorum duorum in aliquo tertio. ut sortes est homo. plato est homo. ergo sortes est plato. Item homo est animal: equus est animal: ergo homo est equus. Sed non sequitur si aliqua duo partialiter conueniant in aliquo tertio quod sint simpliciter eadem inter se. Et si arguatur per illam regulam. Quicquid unum et eadem sunt eadem inter se sunt eadem per quam tenet forma syllogismi perfecti. Respondetur secundum aquilinum doctorem Scotum in di. primi sen. q. iij. in solutione ar. quod illa regula intelligitur quod illa que sunt eadem unum et eadem sunt eadem inter se illa identitate qua sunt idem in tertio. Si autem inferatur quod sint simpliciter eadem iter se committitur hec fallacia: intelligitur secundum Dionysium. Ochus qui extrema uniuersatur in tertio uniuersaliter sumpto. Tertius modus prouenit quando ex aliquo diuisim sumptis inferuntur aliquid coniectum: ut iste est albus et monachus: ergo est albus monachus. Non sequitur quod in antecedente denotatur albedo inesse isti secundum se: et in consequente secundum habitum. Similiter iste canis est pater et est tuus: ergo

iste canis est pater tuus. Non ualet consequētia: quia tuus in antecedēte dicit rem possessam: et in consequēte inferi pro re generāte. An hęc predicta cōueniāt in aliquo tertio: partē tamē sūm partem differunt. Non obseruatur etiā hic forma syllogistica: quia medium ponitur in cōclusionē: et extremitates ponunt a parte eiusdem extremi. **C** Et si arguatur quod a diuisis ad coniuncta est bona psequētia ex secūdo per ymermenias. Respondeo quod illa regula est uera: dum tamen non predicetur aliqua sibi inuicē repugnātia: et unū sit potentiale respectu alterius. Non ualet etiā consequētia quando eorū que predicantur ultimū includit in primo: ut iste est hō: et est aial: ergo est homo animal. Non sequitur quia aial intelligitur in hōie. Ex coninectis etiā non licet inferre diuisa quā unū est in subiecto per alterū et non per se. Unde non sequitur. Iste est alb⁹ monachus: ergo est albus: et est monach⁹: quia albedo nō inest tali subiecto sicut se: sicut ratione habitus. Non sequitur etiā. iste est bon⁹ faber ergo est bonus: et est faber: quia bonitas non inest subiecto sicut se: sed sicut artificii. Item ex cōiunctis non licet inferre diuisa quādo unū diuiditur a ratione alteri: ut iste est hō mortuus: ergo est hō: sed est fallacia a sicut quid ad simpliciter. In alijs uero exemplis est fallacia accidentis. Posset etiā iste tertius modus reduci ad secūdū. ponitur tamen ad maiores expressionem. Et notandū quod paralogismi hui⁹ fallacie ut in pluribus possunt solui ostendendo quod non debite disponunt premissis in modo et in figura sicut regulas syllogismorum: ut dicit Deham. Peccant etiā sicut Scot⁹ ubi supra propter defectū identitatis medij in se: seu per comparationes ad extrema que in ipso uniantur.

Equitur de fallacia sicut quid ad simpliciter dictum. sicut quid appellatur hic determinatio diminūens de ratione uel de esse cui adiungitur. ut cum dico homo mortuus. mortuum enim diminuit de ratione hominis. dictū simpliciter appellatur aliquid non diminutum ut homo. Fallacia sicut quid ad simpliciter est idoneitas decipiendi proueniens ex apparenti conuenientia dicti sicut quid ad dictum simpliciter. Causa apparentie huius fallacie est conuenientia huius dicti quod est secūdū quid ad illud quod est simpliciter et e cōuerso. Causa falsitatis est diuersitas significatorum. Sit autē hec fallacia tot modis quot modis pringit addere alicui determinationem diminuentem. Primo modo secūdū partē in modo. ut ille homo est mortuus. ergo est homo. non sequitur quia mortuū diminuit de ratione hominis et hic chymera est ens opinabile. ergo chymera est ens. non sequitur quia opinabile diminuit de ratione huius quod est esse. Secūdo modo secūdū partes integram: ut ethyops est albus secūdū dentes: ergo est albus. Tertio modo in his que sunt ad aliqd: ut diuitie nō sunt bone male utenti. ergo diuitie non sunt bone. non sequitur. sicut enim diuitie comparate ad aliquid nō sunt bone: tamē in se sunt

bone. Quarto modo in his que secūdū locū sunt: ut bonum est inactare patrē in ternallis ergo bonum est inactare patrem suum. uel sic Bonū est uti dieta in locis egrotatiuis. ergo bonū est uti dieta. Quinto modo in his que sunt secundum tempus: ut bonum est ieiunare in quadragesima. ergo bonū est ieiunare. uel sic. Expedi alicui mederi quādo egrotat ergo expedi alicui mederi. nō sequitur. quia sicut expediat mederi secundum quid: non tamen simpliciter. Sciendū autē quod in oibus istis inspiciendum est ad cōtradictionem: ut si aliquis respondēs dicat quod nō expedi mederi et opponens assumat quod expedi quando egrotat non cōtradicit ei. sed stat in fallacia secundum quid ad simpliciter. Et sciendū quod eadem est fallacia si ex eo quod est secundum quid inferatur simpliciter et e cōuerso. et intelligendum est quod ista fallacia quando fit ab esse secundū quid ut in pluribus fit affirmatiue sed quādo fit a dicto simpliciter ut in pluribus arguitur negatiue.

Equitur de fallacia a sicut quid ad simpliciter. Ad cuius euidentiā notandū quod sicut dictus est in loco a toto in modo ad suā partem triplex est determinatio. Quedā est distrabens in qua scilicet est oppositio in adiecto: quia determinatio adiecta repugnat suo determinabili: ut mortu⁹. hō enim mortuus nō est homo. Alia est determinatio que partim diuidit de ratione illius cui adiungit: sicut ei non repugnet ut opinabile. Alia est determinatio tamen contrahens: ut albū respectu hominis: dictus ergo simpliciter dicit dictū sumptus sine addito. i. sine determinatione. Et intelligit in pposito de determinatione diminūte uel distrabente. Dictum autē sicut quid est dictum sumptus cum tali determinatione: arguēdo igitur a dicto sumpto cū determinatione diminūte uel distrabente ad dictū simplex: et e cōuerso fit hec fallacia. Quando autē est determinatio tamen cōtrahens non est locus sophisticus: sicut dyalecticus a parte in modo ad suū totū. Est ergo fallacia a sicut quid ad simpliciter idoneitas decipiendi proueniens ex apparenti identitate dicti sicut quid ad dictum simpliciter. Causa apparentie est conuenientia dicti sicut quid ad dictū simplr. Causa falsitatis est diuersitas eorundē. Hui⁹ fallacie ponit auctor hic quinque modos. **C** Prim⁹ est arguēdo sicut determinationes distrabentes uel diminuentem rationem totius. ut iste est homo mortuus: ergo est hō quia mortuū distrabit rationem hominis. Similiter chymera est opinabilis. ergo chymera est. Non sequitur: quia opinabile diminuit deesse chymere. **C** Secundus modus fit sicut determinationē denomināntem partem integram: et hoc est uerū quādo ad denominationē partis non sequitur denominatio tot⁹ ut ethyops est alb⁹ sicut dentes: ergo est alb⁹: sicut enim hō habeat dentes albos non propter hoc dicitur albus. Quā uero determinatio habet partē corporis sibi determinatā: seu ad eī⁹ denominationē: sequitur denominatio tot⁹ nō committit hec fallacia. An bñ sequitur. Iste est alb⁹ sicut oēs uel maiores partes corporis apparentes ergo est alb⁹. Iste est simus sicut nasus: ergo est simus.

Tertius modus fit arguendo cum determinatione respectiva ad aliqd extrinsecu: ut diuitie non sunt bone male utenti: ergo non sunt bone in se. **Q**uartus modus fit arguendo cum determinatione secundum locum ut bonum est mactare patrem in teruallis: ergo bonum est mactare patrem. **Q**uintus modus fit arguendo cum determinatione secundum tempus: ut bonum est ieiunare in quadragesima: ergo bonum est ieiunare. Omnes isti syllogismi possunt solui negando consequentiam: quia ex dicto secundum quid non sequitur dictum simpliciter. Committitur etiam hec fallacia arguendo a dicto simpliciter ad dictum secundum quid cum sit eadem causa apparenti utrobique: ut est homo: ergo est homo mortuus. non sequitur ut patet ex precedentibus.

Sequitur fallacia ignorantie elenchi.

Elenchus est syllogismus contradictorius unius et eiusdem non nominis tantum nec etiam rei tantum sed nominis et rei simul. non synonymi: sed eiusdem et ex his que data sunt de necessitate non connumerato eo quod erat in principio ad idem secundum idem. similiter et in eodem tempore. Elenchus est syllogismus contradictionis idest syllogismus concludens contradictoriam propositionem date a respondente. In definitione elenchi quedam ponuntur ratione syllogismi: ut ex his que data sunt ex necessitate accidere per quod remouetur fallacia accidentis et ponitur non connumerato eo quod erat in principio per quod remouetur petitio principii: ut postea patebit. Alia ponuntur ratione contradictionis: ut unius et eiusdem idest unius subiecti et unius predicati. unde nisi esset idem subiectum et idem predicatum non esset contradictio: ut ethiops est niger. ethiops non est niger sed dentes ex quo non est idem predicatum: ideo non est contradictio. Et similiter hic nullus homo mortuus currit et quidam homo currit non est contradictio quia non est ibi idem subiectum. Item secundum idem ad idem similiter et in eodem tempore. ponuntur ratione contradictionis. Et contra istas quatuor partes peccat hec fallacia que dicitur ignorantia elenchi secundum quod est una de tredecim fallacijs. Alio modo accipitur generaliter et tunc sic diffinitur. Ignorantia elenchi est unius defectus generalis ad quem reducuntur omnes alie fallacie ostendendo quomodo peccant contra istas particulas ut postea patebit. Iste enim particule non nominis tantum nec rei tantum: sed nominis et rei simul non synonymi et sic de alijs ponuntur ratione syllogismi et ratione contradictionis quia iste exigunt quod nomen sit unum et tres una: et quod non sit nomen synonymum. unde non est ibi contradictio. marcus currit et tullius non currit. nec est ibi syllogismus. ois gladius scindit. quoddam instrumentum est ensis: ergo quoddam

instrumentum scindit. Fallacia ignorantie elenchi est idoneitas decipiendi proueniens ex apparenti obseruatione particularum definitionis elenchi que conueniunt ratione contradictionis tantum. scilicet ad idem secundum idem. similiter et in eodem tempore. Causa apparentie huius fallacie est conuenientia dictorum secundum quid ad dicta simpliciter. Causa falsitatis est diuersitas eorundem. Unde huius fallacie sunt quatuor modi. **P**rimus modus est contra hanc particulam ad idem. ut duo sunt duplum unius et non sunt duplum trium ergo sunt duplum et non duplum: et in utraque premissarum non sumitur duplum ad idem et ideo non sequitur. Secundus modus peccat contra illam particulam secundum idem. ut hoc est duplum illi secundum latitudinem et non est duplum secundum longitudinem: ergo est duplum et non duplum. Non sequitur quia duplum non sumitur secundum idem: sed sumitur respectu eiusdem. Tertius modus peccat contra illam particulam similiter: ut homo est species nullus homo est species: ergo idem est species et non species. non sequitur quia ibi non est contradictio in premissis: quia ille terminus homo non sumitur similiter: quia in una sumitur pro suis inferioribus: in alia vero non. sed pro se toto ul' pro sua forma. Quartus modus peccat contra hanc particulam in eodem tempore: ut manus mea est clausa in hoc instanti et non est clausa in hoc instanti: ergo est clausa et non clausa. non sequitur quia non est in eodem tempore. Differt autem hec fallacia a fallacia secundum quid ad simpliciter: quia in illa est processus ab uno secundum quid sumpto ad unum sumptum simpliciter. ut hoc est duplum secundum longitudinem: ergo est duplum: in ista vero est processus a duobus secundum quid sumptis ad duo sumpta simpliciter. ut hoc est duplum illi secundum longitudinem et non secundum latitudinem: ergo est duplum et non duplum.

Ostendit auctor determinauit de fallacia secundum quid ad simpliciter: hic agit consequenter de fallacia ignorantie elenchi. Circa quod premitit quid sit elenchus dicens quod elenchus est syllogismus contradictionis unius et eiusdem non nominis tantum nec rei tantum: sed rei et nominis: non synonymi sed eiusdem: ex his que data sunt de necessitate non connumerato eo quod erat in principio ad idem secundum idem: similiter et in eodem tempore. Ubi sciendum quod elenchus dicitur syllogismus contradictionis. id est syllogismus concludens contradictoriam positionem respondentis. Et ponitur syllogismus tanquam genus: et contradictionis sicut differentia: hoc ad differentiam syllogismi non contradictionis positioni respondentis. Unde ex syllogismo et contradictione quasi ex materiali et formali constituitur elenchus: et ponitur unius et eiusdem. scilicet subiecti et predicati non nominis tantum nec rei tantum: sed rei et nominis simul

nō synonymi: que particule ponuntur ratione syllogismi & contradictionis. tam enim ad syllogismū q̄ ad contradictionem exigitur q̄ nomen sit vnum & res vna: & q̄ nomē non sit synonymū. Dicunt autē nomina synonyma que significant eandē rem s̄ diuerfas eius proprietates. Unde non est hic contradictio marcus currit: tullius nō currit cū nō sit ibi eundē affirmatio & negatio eiusde de eodē. nec hic. Dis canis est latrabilis: quidā canis nō est latrabilis ratione equiuocationis illius nominis canis. Per p̄ dicta remouent fallacie in dictione vnde non sunt uerus elenchus sed tm̄ apparēs: & ponit ex his que data sunt de necessitate rōne syllogismi in quo debet esse necessaria illatio cōclusionis ex premissis: per q̄ remouent a uero elenchō paralogismi fallacie accidētis & ceteri in quibus nō est necessaria cōsequētia. ratione etiā syllogismi in quo p̄missis debet differre a cōclusionē & esse notiores ipsa. ponit nō cōnumerato eo q̄ erat in p̄ncipio per q̄ remouetur petitio p̄ncipij. ibi idē pbatur per seipsum. Alię autē particule ponuntur in diffinitione elenchū ratione cōtradictionis. s. ad idē s̄m idem. similiter & in eodē tēpore. ¶ Insuper notandū q̄ ignorantia elenchū pōt capi dupliciter. Uno modo generaliter pro ignorantia cuiuscūq; particule diffinitionis elenchū. & sic fallacia ignorantie elenchū est cōmunis ad oēs fallacias. Alio modo specialiter pro ignorantia alicuius quatuor dictionū que ponuntur in diffinitione elenchū: quia sunt formaliores q̄ alię que ponuntur in diffinitione elenchū ratione contradictionis que est formale. Nō capitur in hac fallacia ex ignorantia illius prime particule cōtradictionis que est affirmatio & negatio eiusde de eodē: quia ad hanc fallaciā requiritur q̄ sit apparēs cōtractio. Si autē illa cōditio deesset nō esset apparēs contradictio cū ipsa requiratur tam ad contradictionē uerā q̄ apparētē. Est ergo fallacia ignorantie elenchū idoneitas decipiēdi pueniens ex apparētē idoneitate cōtradictionis incōplete ad cōtradictionē cōpletā. Causa apparētē est cōuenientia apparētis contradictionis ad uerā contradictionē. Causa defectus est diuersitas earūdem. Huius fallacie sunt quatuor modi s̄m defectum quatuor conditionū predictarum. ¶ Primus modus peccat cōtra illam particulam ad idē: ut duo sunt duplū ad vñ & nō sunt duplū ad tria: ergo sunt duplū & non duplū. Non sequitur q̄ duplū nō comparatur ad idem in utraq; p̄missarū. ¶ Secundus modus peccat cōtra illā particulā s̄m idē ut hoc est duplū isti s̄m longitudinē: & nō est duplū ei s̄m latitudinē: ergo est duplum & nō duplum. Nō sequit quia duplū nō sumitur s̄m idem: sed s̄m diuersa. ¶ Tertius modus peccat cōtra hanc particulā similiter: ut homo est species. nullus homo est species: ergo idē est spēs & nō spēs. Non sequitur q̄ iste terminus homo nō sumit similiter in p̄missis: quia in maiori sumit pro natura cōmuni: in minori vō pro suppositis. ¶ Quartus modus peccat cōtra illā particulā in eodē tēpore: ut plato legit die lune & nō die martis: ergo legit & nō legit. Non sequitur quia nō est ibi affirmatio & negatio pro eodē tēpore. Differt autē hec fallacia a fallacia s̄m quid ad simpliciter: quia ibi fit processus ab vno dicto s̄m quid sumpro ad vñ dictū sumptū simpliciter: ut hoc est duplū s̄m longitudinē: ergo est duplū. hic vō fit processus a duobus dictis s̄m quid ad duo dicta sumpta simpliciter: ut hoc est duplū s̄m longitudinē &

non est duplū s̄m latitudinē: ergo est duplū & nō duplū. hinc est q̄ fallacia ad s̄m quid ad simpliciter p̄cedit hanc fallaciā: sicut vñ est p̄s duobus. Itē differūt q̄ in fallacia a s̄m qd ad simpliciter inferēt vna pars p̄tradictōis: ut comedere carnes est malū febricitanti: ergo est malū. Hic autem concluduntur contradictoria ut comedere carnes est malū febricitanti & nō est malū sano: ergo est malū & non malū.

Sequitur de fallacia petitionis p̄ncipij.

¶ Etere id qd est in principio est quando cōclusio que habet probari sumitur in p̄missis cū ergo idē sub eodē nomine non possit seipsum pbare: ut homo currit: ergo hō currit. in talibus enim est petitio p̄ncipij s̄ talis argumētatio est ridiculosa nec cadit sub arte nec est petitio huius quod est in principio. Aliud enī est petere p̄ncipium & petere illud qd erat in principio. q̄ petere p̄ncipiū est quādo petit idem sub eodē nomine. ut homo currit ergo homo currit & isto modo nulla est fallacia q̄ non continet sub aliqua specie argumētationis nec secundum ueritatē. nec secundū apparentiā: s̄ talis petitio p̄ncipij peccat contra syllogismum simpliciter dictus. Sed petere illud est qd est in principio est quando idem petitur sub diuerso noīe: ut animal rationale currit: ergo homo currit. Uel sic. ¶ Petere illud quod est in principio est quando minus notum sumitur ad probationē magis noti. Causa apparentie huius fallacie est diuersitas cōclusionis cū p̄missis. Causa falsitatis est diuersitas eorūdem. ¶ Petitur autem illud quod est in principio quinq; modis: ut patet octauo thopicoꝝ. ¶ Primo modo quando diffinitus petitur in diffinitione & contra: ut si dubitaretur utrum homo currat uel non currat fiat argumentum animal rationale currit: ergo homo currit nulla est ibi probatio. quia quando alterum dubitat necesse est alterū dubitari. & ita si sumatur vnum ad probandum aliud peccatum est. ¶ Secundus modus est quādo particulare petitur in vniuersali: ut nullus homo currit: ergo sortes non currit. uel si aliquis debeat probare q̄ omnium contrariorū est eadē disciplina & assumat omnium oppositorum est eadē disciplina: ergo omnium contrariorū est eadē disciplina. hic petitur cōclusio in premissis. ¶ Tertius modus est quando vniuersale petitur in particularibus. ut si aliquis debeat probare q̄ omnium oppositorū est eadē disciplina & sumat istam omnium contrariorū cōtrariorū & sic de alijs est eadē disciplina. ergo oīū oppositorū est eadē disciplina. uel sic. Sortes currit plato currit & sic de alijs: ergo oīs homo currit. ¶ Quartus

modus est quando coniunctū petiū in diuisis uel econtra. ut si aliquis debeat probare q̄ medicina est disciplina sani ⁊ egri ⁊ dicat sic. **M**edicina est disciplina sani: ⁊ medicina est disciplina egri. ergo medicina ē disciplina sani ⁊ egri. **Q**uī⁹ modus est q̄ vnū relatiuorū petiū in alio. ut si quis debeat probare q̄ sortes sit pater platonis: probeū sic: plato est filius sortis: ergo sortes est pater platonis. **N**ō sequitur q̄ hoc assumitur q̄d est probandū. **S**ciēdum est q̄ hec fallacia non impedit syllogismū inferentem sed probantem ⁊ ita fallacia petitionis peccat contra syllogismū dyalecticū in quantum dyalecticus est.

Ic consequēter tractat auctor de fallacia petitionis principij. fit autē hec fallacia quando idē accipit ad probandū seipsū: seu quādo probat ignotū pro ignotius: uel eque ignotum: s; autē hec fallacia possit dici petitio principij uel ei⁹ q̄d est in principio. petitio tamē principij pprie fm auctore est quādo idē sub eodē nomine sumit ad probandū seipsum: ut homo currit: ergo homo currit. **E**t in hoc nulla est fallacia: cū ibi nulla sit apparentia: quia idē nō habet ueritatē probādi seipsum. petitio vō eius q̄d erat in principio est quādo idē sub diuersis nominib⁹ sumit ad probandū seipsum. **D**icit autē principij principale propositū q̄d quis intendit pbare. s. cōclusio: quādo ergo idē probat per seipsum: uel ignotū per ignotū uel eque ignotū tūc dicitur esse petitio principij uel petitio eius q̄d est in principio: quia talis opponēs videtur petere q̄ sibi cōcedatur principij. i. principale ppositū. s. conclusio quā debet pbare: uel id q̄d est in principio. s. aliqd q̄d includit in cōclusionē ppter identitatē euz ipsa uel quia per ipsam pōt pbari: sicut ignotius per magis ignotū: fm aliquos vō principij in pposito sumitur pro antecedēte: ⁊ sic opponēs quādo pbat ignotum per eque ignotū petit id q̄d est in principio quia videtur petere cōclusionē sibi cōcedi que virtualiter continetur in premissis quā tamē pbare deberet. **I**lle etiā qui respōdet tali opponēri pōt rōnabiliter petere probationē antecedētis. fallacia petitionis principij est idoneitas decipiēdi pueniens ex apparenti diuersitate cōclusionis a premissis. **C**ausa apparentie est appārēs diuersitas antecedētis ⁊ cōsequētis cū necessitate cōsequētie. **C**um enim cōsequēs appareat esse diuersum ab antecedēte ⁊ cōsequētia sit necessaria apparet argumentū esse bonū. **C**ausa defect⁹ est idētitas eorū. petiū autē hoc q̄d est in principio quinq; modis. **P**rim⁹ modus est quādo diffinitū petiū in diffinitione: ⁊ econuerso: ut aīal rōnale currit: ergo homo currit. antecedēs est eque dubius sicut ⁊ cōsequens. **S**ecūdus modus est quādo particulare petiū in vniuersali. ut oīs homo currit: ergo sortes currit. **T**ertius modus est quādo vniuersale petitur in particulari: ut sortes currit plato currit: ⁊ sic de alijs: ergo oīs homo currit. **Q**uartus modus est quando coniunctū petitur in diuisum: ut medicina est sani: medicina est egri: ergo medicina est sani ⁊ egri. **Q**uintus modus est quādo vnū petiū in alio ut sortes est pater platonis: ergo plato filius est sortis. **I**n omnib⁹ his est petitio principij quia antecedens est eque ignotum sicut consequens. **U**nde isti

paralogismi non peccant propter defectum illationis quia cōsequētia est bona: sed propter defectū probationis. **S**ic ergo in istis argumentis possunt esse loci dyalectici si antecedens sit notius in se uel in ordine ad respondentē q̄ consequens. **S**i vō antecedens sit eque ignotum uel minus notum q̄ consequens erit petitio principij: ut tactum est in loco a diffinitione ad diffinitum. **H**oc etiam potest declarari arguendo ab vniuersali ad singulare: ut oīs homo est grāmaticus: ergo sortes est grāmaticus. **M**ultis enī ista est ignotior. **O**mnis homo est grāmaticus: q̄ ista sortes est grāmaticus: ideo illis est petitio principij nisi preconcessissent eandem. **I**lli autem cui vniuersalis est nota ⁊ non singularis non est petitio principij arguendo ab vniuersali ad singularem. **S**cienti enim q̄ oīs nulla est sterilis nō est petitio principij talis illatio: oīs nulla est sterilis. ergo hec nulla est sterilis.

Fallacia consequentis dicendū est secundū consequens sunt paralogismi eo q̄ credimus consequentiā conuerti que non conuertitur. **F**allacia cōsequētis est idoneitas decipiēdi pueniens ex apparentia cōsequētis conuerse que non conuertit. **C**ausa apparentie huius fallacie est cōuenientia vnius consequētie uere ad aliam non ueram. **C**ausa falsitatis est diuersitas eorundem. **E**t sciendū q̄ bene tenet argumentum a positione antecedētis ad positionē cōsequētis. **H**ui⁹ fallacie tres sunt modi. **P**rimus modus est quando arguit a destructione antecedētis ad destructionē cōsequētis: ut si hō est. aīal est. ergo si hō non est. aīal nō est. uel a positione consequētis ad positionē antecedētis. si mel est rubeū est: ergo si rubeū est mel est. **A**d istum enī modū reducuntur omnes prauae argumētationes ab inferiori ad superius destructive. vñ quoniam sit processus ab inferiori ad superi⁹ cū distributione superiorum: ut oīs homo currit: ergo oīs aīal currit ibi cōmittit ista fallacia. uel nullus homo currit: ergo nullū animal currit. **S**ecūdus modus solet poni ab insufficienti inductione singulariū: ut sortes est aīal ⁊ econuerso: plato est animal ⁊ econuerso: ergo oīs homo est aīal ⁊ econuerso. hic enumerant omnes singulares illius oīs hō est aīal: non huius oīs animal est hō que significatur per cōpositiones huius q̄d est econuerso ad hanc oīs hō est aīal. **T**ertius modus puenit a cōmuniter accidētibus ⁊ dicuntur cōmuniter accidentia que se aliquādo cōsequuntur ⁊ aliquid quando nō: ut ille est comptus: ergo est adulter. similiter hic. **M**usa et poeta similiter terminant. s; musa est feminini generis. ergo ⁊ poeta non sequitur quia identitas generis ⁊ terminationis aliquando se consequuntur ⁊ aliquando non eo q̄ non est in omnibus: sed

in aliquibus. Si aliquis dicat q̄ in hoc ultimo tertio modo nō tenet eōuerso. vnde ibi non est consequētia. Dicendū est ergo q̄ s̄z quosdam sumit consequētia cōmuniter ad consequētia necessariā & probabiliē & in istis non sumitur cōsequētia necessaria s̄z p̄babilis. taliter autem ordinantur isti modi ab aristotele isto modo ordinato.

Ostēs auctor determinauit de fallacia petitionis p̄ncipij: hic consequēter determinat de fallacia cōsequētis: pro eo notandū est quid sit antecedens: quid cōsequens & consequētia vide cap° conuersionū. fallacia cōsequētis est idoneitas decipiendi pueniens ex cōuenientia antecedentis cum consequēte. fit nāq; hec fallacia s̄z aristotelem eo q̄ credimus cōsequētia cōuerti que nō conuertitur. Credimus enim q̄ sicut consequēs sequitur ad antecedēs: sic antecedens sequatur ad consequēs: & sic de consequēte facimus antecedēs. Et ideo hec fallacia dicitur fallacia cōsequētis: s̄z aut in ipsa aliquādo arguatur a negationē antecedētis ad negationē cōsequētis: q̄ tamen illa negatio antecedentis se habet ut consequens ad negationē consequentis: ut non hō est consequēs ad non aīal: ideo de consequente fit ibi antecedēs. Causa apparentie in hac fallacia est apparens identitas cōsequētis cum antecedēte. Causa falsitatis est diuersitas eorū. **H**uius fallacie ponit auctor tres modos: quorū duo ultimi possunt ad primum reduci qui habet duas partes. fit enī vno modo arguēdo a destructione antecedētis ad destructionē cōsequētis: ut si hō est animal est. ergo si homo nō est. aīal nō est. **N**ō sequitur s̄z nāq; sit bona argumētatio a positione antecedētis ad positionē cōsequētis: non t̄m a destructione antecedētis ad destructionē cōsequētis: q̄ antecedēs se habet ut inferius: cōsequens vō ut superius. **A**d destructionē aut inferioꝝ nō sequit̄ supioꝝ destructio q̄ pōt remanere in alijs inferioribus. fit etiaz hic modus arguēdo a positione consequētis ad positionē antecedētis: ut si pluit terra est madida: ergo si terra est madida pluit. **N**ō sequit̄: s̄z nāq; a destructione cōsequētis ad destructionem antecedētis fit bona cōsequētia: nō tamē a positione q̄ ad positionē supioꝝ nō sequit̄ positio inferiorū. **S**ecūds modus puenit arguēdo ab insufficienti numero singulariū: ut fortes est aīal & eōuerso: plato est aīal & eōuerso: & sic de singulis. ergo oīs hō est aīal & eōuerso. **N**ō sequit̄ q̄ s̄z sufficiēter enumerent̄ singulares illius vniuersalis. oīs hō est aīal: nō tamē istius. oē aīal est hō: qd̄ t̄m designat̄ per hoc qd̄ dicit̄ & eōuerso. **T**ertius modus solet assignari a communiter accidentibus. **U**bi notandum q̄ quedam sunt cōmuniter accidentia que semper se cōsequuntur: & a talibus sumitur locus dyalecticus. **Q**uedam vō aliquādo se consequuntur: & aliquando non: & de his est in p̄posito: ut iste est cōceptus ergo est adulter. **N**ō sequitur quia s̄z ista aliquādo se cōcomitent̄ non t̄m semp. fit etiā hec fallacia arguēdo a p̄positione habente plures causas veritatis ad illam que habet vnicam: ut cesar nō est iustus ergo est iniustus. p̄manq; est cōsequēs ad secūdas. **U**nde illa p̄positio cesar non est iust⁹ habet duas causas veritatis. **P**otest enim esse vera uel q̄ cesar nō est: aut q̄ est: sed non habet iustitiā. **H**ec aut cesar est iniustus vnicā habet causam veritatis. ponit enim cesarē esse: sed

iniustus. **E**t generaliter fit hec fallacia quotiescūq; cōsequens ponit loco antecedētis: ut si dicatur. **A**liquis hō est albus. ergo omne albus est hō. **S**equit̄ enī eōuerso & per p̄uersionē per accidens. fit etiā hec fallacia arguēdo a termino stante determinate ad eundem stantē cōfuse & distributive: ut tu ignoras aliquā p̄positionem: ergo tu nescis aliquā p̄positionem. **S**equit̄ enī eōuerso. **E**st aut ut ait **A**ri. p̄sequēs pars antecedētis: q̄z ubicūq; est dispositio p̄positionū in figura si fit ibi fallacia p̄sequētis erit etiā fallacia antecedentis: sed nō eōuerso. **U**n̄ hec est fallacia consequētis. oīs hō est aīal: oīs asinus est aīal: ergo oīs asinus est homo: q̄z utraq; p̄missarū sequitur ex cōclusionē: sed nō eōuerso. **E**t etiaz fallacia antecedētis ut patet per p̄missa. **C**oincidit etiam hec fallacia aliquando cū figura dictiōis: ut potest patere.

Equitur de fallacia s̄m non causam ut causam. **A**d cuius euidentiā sciendum est q̄ duplex est syllogism⁹. **S**. ostensiuus & ad ipossibile. **O**stensiu⁹ est qui habet vnā solā conclusionē. **S**yllogismus vō ad ipossibile est quādo aliquis syllogistice ducitur ad ipossibile & p̄pter hoc interimitur aliqua p̄missarum que erit causa illius ipossibilis: vñ iste syllogism⁹ semper habet duas cōclusiones. ut cum dicit̄ est ne homo asinus hoc cōcesso. **C**ontra nullus asinus est animal rationale mortale hō est asinus ergo homo nō est animal rationale mortale s̄z hoc est ipossibile: ergo & ista hō est asinus: & ille syllogism⁹ est in quarto modo p̄me figure. **S**ciendum est enī q̄ nō causa ut causa semp fit in syllogismis ad ipossibile. **F**allacia aut s̄z nō causam ut causā fit quādo nō causa ponitur ut causa & p̄pter hoc apparet sequi ipossibile & illud qd̄ apparet esse causa interimitur. ut si queratur est ne brunellus hō quo cōcesso. **C**ontra nullus asinus est aīal rationale mortale: sed homo est asinus & brunellus est hō: ergo hō non est animal rationale: hoc autem est ipossibile: ergo brunellus non est hō. **I**n hac enim dicta argumētatione est non causa ut causa q̄z iterim̄ id qd̄ apparet esse causa & non est. **S**. brunellus est hō. **C**ausa apparentie huius fallacie est cōuenientia hui⁹ qd̄ apparet esse causa & non est cū eo quod est causa. **C**ausa falsitatis est diuersitas eorūdem. tale enī exemplū ponit aristoteles huius fallacie **S**unt ne anima & vita idēz quo cōcesso. **C**ontra mors & vita sunt cōtraria s̄z mors est corruptio. ergo vita generatio & per cōsequens viuere est generari s̄z hoc est ipossibile: q̄z quicquid uiuit nō generat̄ sed generatū est: ergo animal & vita nō sunt idem. hec cōclusio peccat s̄m non causam ut causā: ex hoc enim q̄ anima & vita sunt idē non sequit̄ ipossibile & ita nō debet interimi sed ista mors & vita sunt cōtraria q̄z in omnibus his id qd̄ nō est causa

causa apparet esse causa quia communicat in terminis cum aliquibus propositionibus ex quibus sequitur impossibile. Ex istis patet quod ista fallacia non fit in syllogismo ostensiuo: ut omnis homo currit: sortes est homo et sol est in cancro: ergo sortes currit. hic non est fallacia non cause ut cause: quia hec propositio sol est in cancro non est causa neque apparet esse causa: sicut apparet in syllogismo ad impossibile.

Equitur de fallacia secundum non causam. Ad cuius evidentiam notandum quod duplex est syllogismus. scilicet ostensiuus et ad impossibile. Syllogismus ostensiuus est ille in quo una conclusio uera terminis inferitur ex premissis ueris: ita quod ibi est statim nec fit regressus super aliquam premissarum: ut hic. omnis homo est animal. sortes est homo: ergo sortes est animal. Syllogismus ad impossibile est quando aliquis syllogistice ducit ad aliquam conclusionem falsam seu impossibilem: et ex interemptione illius impossibilis fit regressus ad interimendum aliquam premissarum ita quod ibi sunt duo processus et due conclusiones: ut si queratur. Est ne homo asinus. quo concessio arguitur contra. nullus asinus est animal rationale: sed homo est asinus per te: ergo homo non est animal rationale. Conclusio est falsa: ergo aliqua premissarum: non maior ergo minor. Sciendum ulterius quod causa dicitur propositio que per se uel cum alia facit ad inferendum conclusionem. pro oppositum uero non causa est propositio que sumitur cum premissis inferentibus conclusionem que tamen nihil facit ad illationem conclusionis. fallacia secundum non causam ut causam est idoneitas decipiendi pueniens ex eo quod non causa creditur esse causa. fit autem hec fallacia semper in syllogismo ad impossibile: cuius ratio est quia hec fallacia committitur quando ex falsitate conclusionis fit regressus ad interimendum aliquam premissarum que non erat causa falsitatis conclusionis. Talis autem regressus fit terminis in syllogismo ad impossibile: ut si queratur. Est ne sortes homo. quo processu arguitur contra. nullus asinus est animal rationale: sed homo est asinus: sortes est homo: ergo homo non est animal rationale: sed hoc est impossibile: ergo sortes non est homo. In hac argumentatione est non causa ut causa: quia ex interemptione conclusionis interimuntur illa propositio. sortes est homo que apparet esse causa impossibilitatis conclusionis: et non est causa: cum sine ipsa sequatur conclusio impossibilis. Causa apparente in hac fallacia est puenientia illius propositionis que non est causa in subiecto uel predicato: cum aliqua premissa que est causa: propter quam creditur deceptus quod terminis operetur ad illationem conclusionis quam alia. Causa falsitatis est diuersitas eorum. Ex predictis patet quod hec fallacia non committitur in hoc syllogismo. omne animal est asinus: omnis homo est animal: sol est in cancro: ergo omnis homo est asinus. conclusio est falsa: ergo illa premissa: sol est in cancro. illa enim propositio non conuenit in subiecto uel predicato cum alijs premissis: et sic non est ibi causa apparente huius fallacie.

Propositio plures est illa in qua plura predicantur de pluribus uel plura de uno: uel unum de pluribus: ut sortes currit et disputat: uel sic. est ne hic et hic homo demonstrato sorte et brunello. uel sortes et plato currunt et disputant. Propositio autem una est in qua

unum predicatur de uno: et hoc quadrupliciter siue unum numero: ut homo est risibilis. siue unum specie: ut sortes est homo. siue unum genere: ut sortes est animal. siue unum secundum presens et posterius: ut homo est ens animal est sanum siue predicantur plura ex quibus fit unum: ut homo est animal rationale mortale. Secundum plures interrogationes fiunt paralogismi quando ad interrogationem plures datur una responsio. Causa apparente huius fallacie est unitas interrogationis complexe. Causa falsitatis est pluralitas ipsius. Duo sunt modi huius fallacie. Primus modus est quando plura in singulari numero subiunguntur uel predicantur ut hic. est ne hic et hic homo demonstrato sorte et brunello si dicatur sic. ergo brunellus est homo. si non ergo sortes non est homo. non bene enim respondit quando fecit responsionem unam ad interrogationes plures. sed debet respondere. uerum est pro uno et falsum pro reliquo. Secundus modus est quando plura in plurali numero subiunguntur uel predicantur: ut sunt ne ista bona uel non bona demonstratis bono et non bono. si dicitur bona: ergo bonum est malum. si non bona: ergo bonum non est bonum. debuit set enim respondere bonum est bonum et malum est malum. Si autem concedat aliquis homo dari definitiones simili modo in singulari et in plurali ut cecum est aptum natum videre et non videt: et ceca apta nata videre et non videt. non effugiet et redargutionem demonstrato uno ceco et altero videte: et dicatur sic. sunt ne illa ceca uel non ceca. Si ceca. ergo illud est cecum demonstrato uno videte. non enim dicebat illud esse cecum et illum esse uidentem sed dabat unam responsionem eo quod concessit quod similis daretur definitio in singulari numero et in plurali.

Quod auctor determinat de fallacia secundum non causam ut causam. hic consequenter determinat de fallacia sed plures interrogationes: ut una: quia uero interrogatio et propositio componuntur ex eisdem terminis principalibus: ideo ad declarandum quod sit interrogatio plures premitit quod sit propositio plures. dicens quod propositio plures est illa in qua plura predicantur de uno: ut sortes currit et disputat: uel unum de pluribus: ut sortes et plato currunt: uel plura de pluribus: ut sortes currit et plato disputat. et dicitur propositio plures: quia ibi designantur plures compositiones predicati cum subiecto. propositio uero una dicitur in qua predicatur unum de uno: siue illud sit unum numero: ut sortes est sortes. uel unum specie: ut sortes est homo. uel unum genere: ut sortes est animal: siue unum analogia: ut substantia est ens: et quibus componuntur plures dictiones ex quibus fit unum sicut ex determinatiue et determinabili: ut homo est animal rationale. et sicut dictum est de propositione: sic dicendum est de interrogatione que dicitur interrogatio inquam sumitur cum signo interrogatiuis. Quedam est enim interrogatio plures in qua plura interrogantur de uno uel unum de pluribus: uel plura de pluribus. et quedam est interrogatio una in qua unum interrogat de uno. potest etiam interrogatio plures fieri

Dupliciter. vno modo s^m significata tñ: ut dicēdo utrū omnis canis currit: & talis causat equiuocatio nē. alio modo s^m uoces & significata simul. & de hac est in pposito. fallacia s^m plures interrogaciones: ut vna est idoneitas decipiēdi pueniēs ex puenientia interrogatiōis plures ad interrogatiōem vnā ppter quā videtur esse vna interrogatio: & ideo dat vnica responsio. Causa apparentie est apparēs vnitas interrogatiōis que tamē in ueritate est plures. Causa defect⁹ est pluralitas interrogatiōis illi⁹ que videt eē vna. ¶ Cui⁹ fallacie sunt duo modi. P^{ri}mus modus est quādo plura in singulari numero subiciunt uel predicant: ut determinato sorte & brunello. Si queras. est ne hic & hic homo. si dicat sic: ergo brunellus est hō. si dicatur nō: tūc potuit inferri. ergo sor. nō est homo. Respondēs ergo nō debet dare vnā responsionē ad interrogaciones plures: s; debet dare duas responsiones dicēdo hic. s. sor. est homo. ille vō. s. brunellus nō est homo. ¶ Sēdus modus est quādo plura subiciunt uel predicantur ut in plurali numero: ut si queras. Sunt ne mel & fel dulcia uel amara. si dicat q sunt dulcia: ergo fel est dulce. si dicat q sunt mara: ergo amarū est mel. Talis itaq; non bene responder: q: dat vnā responsionem ad plures interrogatiōes. ¶ Circa qd notandum q l; quādo respondens ad plures interrogaciones dat vnāz rñsionem affirmatiue ducat uere ad incōueniēs: ut patet ex precedētibus. Si tñ in casu pposito & consimilibus det tñ vnāz responsionem negatiue ducet solum apparenter ad incōueniens. Si enim dicat mel & fel nō sunt amara nō uere infertur: sed tñ apparenter. ergo mel non est amarū: & fel non est amarū: sed est fallacia cōsequētis.

Est hec autēz reducendū est omnes fallacias ad ignorantia elenchi. reducere autē omnes ad ignorantia elenchi est ostēdere qualiter quelibet fallacia peccat contra aliquam particulā in diffinitione elenchi posita; aut ratione syllogismi aut cōtradictionis. sicut enīz differentia adueniēs generi constituit species: ita ratio cōtradictionis adueniens syllogismo cōstituit elenchū. vnde quicqd est in elencho aut est in eo rōne contradictionis aut ratione syllogismi. dicit enim aristoteles q diuidendū est oēs syllogismos apparētes & elenchos aut oēs reducendū est ad ignorantia elenchi. Equiuocatio & amphibologia & figura dictiōis reducunt ad ignorantia elenchi eo q duplex esse ipedit syllogismū & contradictionē. Cōpositio diuisio accentus reducuntur ad ignorantia elenchi in eo qd non est oratio eadē uel idem nomen sed differēs. oportet autē hoc. s. nomen & rationē esse eadē quēadmodū & rem si debeat esse elenchus. Qui vō s^m accidens sūt manifesti sunt diffinito syllogismo q; sūt cōtra particulā in diffinitione elenchi posita. s. necesse est aliōd accidere per ea que posita sunt & cōcessa. Et s^m hanc fallaciā que est s^m accidens artifices & scientes sepe ab inscijs redarguuntur faciētibus syllogismos cōtra sapien-

tes. nam s^m accidēs faciunt syllogismos apparentes. Qui vō sūt s^m quid ad simpliciter reducuntur ad ignorantia elenchi: quoniam de eodē non est affirmatio & negatio: ut ethyops est albus s^m dētes: ergo est alb⁹. Manifesti sunt autē syllogismi qui prius dicti sunt & quales nuncupantur. Qui vō sūt s^m id qd petitur in principio & non causam ut causam peccat manifeste contra diffinitionē syllogismi: q; in syllogismo oportet sequi aliōd de necessitate quod nō erat in principio: & sic oportet q; s^m sūt sūt cause cōclusionis syllogismi. Qui vō s^m consequēs reducunt sicut & illi qui sūt s^m accidens. Qui vō s^m plures interrogaciones ut vnā reducuntur eo q; peccant cōtra unitatē propositionis. ibi enīz nō sumit⁹ propositio vnā: & per cōsequēs nec propositio. Nam eadē est diffinitio vnus rei & rei. ut hominis & vnus hoīs. simile autē est in alijs. vñ propositio vnā vnus de vno affirmat: s; non est ita in propositione plures in qua predicatur plura de vno uel vnus de plurib⁹ & propter hoc peccant contra unitatē propositionis. Itē oēs fallacie in dictione & secundū quid ad simpliciter reducunt ad ignorantiam elenchi eo q; peccat contra cōtradictionē. Omnes autē fallacie alie extra dictionem reducuntur in hoc q; peccant cōtra diffinitionē syllogismi. Et hec de fallacijs petri hispani dicta sufficiant.

Incipit septim⁹ tractat⁹ de suppositionib⁹

Quum que dicuntur quedā dicuntur cu; cōplexione ut homo currit. Quedam vō sine cōplexione ut homo q; est terminus incōplexus. Termin⁹ ut hic sumitur est uox significās vniuersale uel particulare. ut hō uel sortes. Terminoz autē incōplexorum vnusquisq; aut significat substantiam. aut qualitātē. aut quantitātē. aut ad aliquid. aut agere. aut pati. aut ubi. aut quando. aut situs. aut habitus. Significatio ut hic sumitur est rei per uocē s^m placitū representatio. quare cū omnis res aut sit vniuersalis aut particularis oportet dictiones non significantes vniuersale uel particulare nō significare aliquid. & sic nō essent termini ut hic sumitur terminus. ut signa vniuersalia uel particularia. Significationū alia est rei substantiue & hec fit per nomen substantiuū ut homo. Alia est rei adiectiue & hec fit per nomē adiectiuum ul' per uerbū: ut currit uel albus que nō est pprie significatio substantiua uel adiectiua sed significat aliquid substantiue uel adiectiue. Et significare